

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการวิจัย เรื่องรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรกลวิธีการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาชั้นนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. กลวิธีการเรียน
 - 1.1 ความหมายของกลวิธีการเรียน
 - 1.2 ความสำคัญและประโยชน์ของกลวิธีการเรียน
 - 1.3 องค์ประกอบของกลวิธีการเรียน
2. การนำกลวิธีการเรียนไปประยุกต์ใช้กับการเรียนภาษาต่างประเทศ
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. แนวการสอนกลวิธีการเรียนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา

กลวิธีการเรียน

1. ความหมายของกลวิธีการเรียน
นักการศึกษาและนักวิชาการ ได้ให้ความหมายของกลวิธีการเรียนไว้ในหลายลักษณะ ซึ่งในที่นี้จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ คือ กลวิธีการเรียนในความหมายทั่วไป และกลวิธีการเรียนในความหมายเฉพาะ ซึ่งได้แก่ กลวิธีการเรียนภาษาต่างประเทศ หรือภาษาที่สอง

1.1 กลวิธีการเรียนทั่วไป

มีผู้ให้ความหมายของกลวิธีการเรียนทั่วไปไว้หลายท่านดังนี้

พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ (2514: 755)

นักปราชญ์ทางภาษาของประเทศได้อธิบายถึงลักษณะของวิธีการเรียน หรือกลวิธีการเรียนไว้ดังนี้

“วิธีการเรียนอยู่ที่หลัก... เราต้องใคร่ครวญให้เข้าใจหลัก... และนำหลักมาใช้ให้ผลลิตกออกผล คนอื่นจะกระทำการนี้ให้เราไม่ได้ เราต้องช่วยตัวเอง”

ตามความหมายนี้ ความสำคัญของกลวิธีการเรียนอยู่ที่การทำความเข้าใจสาระสำคัญ หรือมโนทัศน์ ซึ่งถือว่าเป็นหลักของสิ่งที่เรียน โดยการคิดพิจารณา และใคร่ครวญอย่างรอบคอบ เมื่อเข้าใจสาระสำคัญของสิ่งนั้นแล้วก็สามารถนำความรู้ความเข้าใจมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ วิธีการเรียนนี้เป็นเรื่องเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่จะคิดหาวิธีการเป็นของตนเอง และกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองทั้งสิ้น

สเตอร์น (Stern, 1983: 409, cited in Dickinson, 1988: 22) อธิบายกลวิธีการเรียนว่าเป็นพฤติกรรมที่มีรูปแบบเฉพาะของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนนำมาใช้ในการเรียนรู้โดยความตั้งใจ หรือรู้ตัวไม่มากนัก

ไวน์สไตน์ และเมเยอร์ (Weinstein and Mayer, 1983: 315) กล่าวถึงความหมายของกลวิธีการเรียนว่า หมายถึงการกระทำและความคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นขณะกำลังเรียนรู้ ซึ่งมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจ การใส่รหัสข้อมูล การได้รับความรู้ การเก็บรักษาและการถ่ายโอนความรู้

ดีไวน์ (Devine, 1987: 4-5) ให้ความหมายทักษะการเรียนหรือกลวิธีการเรียนไว้ว่า “กลวิธีการเรียนเป็นความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการได้มา การบันทึก การรวบรวม การสังเคราะห์ การจำ และการใช้ข้อมูลความรู้ และความคิดที่เกิดจากประสบการณ์ภายในโรงเรียนของผู้เรียน”

รูบิน (Rubin, 1987) ได้ให้ความหมายของกลวิธีการเรียนไว้ดังนี้

กลวิธีการเรียน หมายถึง การดำเนินการ การกำหนดขั้นตอน การวางแผน และการกระทำที่เป็นปกติของผู้เรียนซึ่งนำมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการได้รับข้อมูลความรู้ การเก็บรักษา การเรียกข้อมูลความรู้เหล่านั้นออกมาและใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สิ่งที่ผู้เรียนกระทำเพื่อที่จะเรียนรู้ และกระทำเพื่อควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง นั่นแหละคือ กลวิธีการเรียนรู้

อัจฉรา วงศ์โสธร (2532: 3) ให้คำอธิบายทักษะการเรียนรู้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนมีวิธีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในวิชาที่เรียน และช่วยปรับปรุงการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ออกซ์ฟอร์ด (Oxford, 1990: 8) นักวิชาการทางภาษาผู้ซึ่งมีความสนใจอย่างจริงจังในเรื่องกลวิธีการเรียนทางภาษาได้ให้ความหมายไว้ว่า “กลวิธีการเรียนเป็นการกระทำหรือพฤติกรรมเฉพาะอย่างที่คุณเรียนนำมาใช้เพื่อช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว ง่ายและน่าเพลิดเพลินยิ่งขึ้น ทั้งยังสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง มีประสิทธิภาพและสามารถถ่ายโอนไปใช้กับสถานการณ์ใหม่ได้มากยิ่งขึ้น”

จากคำจำกัดความหรือความหมายของกลวิธีการเรียนตามที่นักการศึกษาได้กล่าวมานั้น อาจสรุปได้ว่า กลวิธีการเรียนหรือทักษะการเรียนรู้เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความสามารถของผู้เรียนในการใช้เทคนิค หรือวิธีการเรียนที่เป็นลักษณะเฉพาะของตน และการรู้จักควบคุมกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อช่วยให้การศึกษาค้นคว้า ดำเนินไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กลวิธีการเรียนทั่วไป เป็นกลวิธีที่ใช้ได้กับการเรียนในทุกวิชา ผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียน จะมีองค์ประกอบของกลวิธีการเรียนเป็นคุณสมบัติประจำตัวเป็นส่วนใหญ่

1.2 กลวิธีการเรียนภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สอง

นอกเหนือจากการมีกลวิธีการเรียนโดยทั่วไปแล้ว ผู้เรียนภาษาต่างประเทศ จะต้องใช้กลวิธีการเรียนที่เฉพาะสำหรับการเรียนทางภาษา เพื่อให้ประสบผลตามเป้าหมาย ได้มีนักวิชาการทางภาษาหลายท่านให้คำอธิบายความหมายของกลวิธีการเรียนภาษาต่างประเทศไว้ต่างกันไปบ้างดังนี้

ชามอท (Chamot, 1987: 71) อธิบายว่า “กลวิธีการเรียนเป็นเรื่องของเทคนิค วิธีการ หรือเป็นการกระทำที่จิตใจของผู้เรียน โดยมีจุดประสงค์ที่จะทำให้การเรียนรู้เป็นไปด้วยความสะดวกคล่องตัวและจะต้องสามารถระลึกได้เกี่ยวกับข้อมูลความรู้ ทั้งด้านตัวภาษาและเนื้อหาในภาษานั้นด้วย”

บราวน์ (Brown, 1987: 91) กล่าวถึงกลวิธีการเรียนรู้ว่าในแวดวงของการเรียนรู้ภาษาที่สองได้จำแนกกลวิธีทางภาษาเป็น 2 ประเภท คือ กลวิธีการเรียน และกลวิธีการสื่อสาร บราวน์ไม่ได้ให้ความหมายของกลวิธีการเรียนตรง ๆ แต่ได้ขยายความว่า กลวิธีการเรียนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวป้อน (Input) ซึ่งหมายถึง กระบวนการของการเรียนรู้ (Processing) การเก็บรักษาข้อมูลความรู้ (Storage) และการเรียกข้อมูลความรู้กลับออกมาใช้ได้ (Retrieval) ส่วนกลวิธีการสื่อสารเป็นเรื่องของผลผลิต (Output) ซึ่งหมายถึง การแสดงออกทางคำความหมายของภาษา และการแสดงออกต่อสิ่งที่เรารู้หรือคิดว่ารู้แล้ว

จะเห็นได้ว่า บราวน์ มองความหมายของกลวิธีการเรียนเป็นกระบวนการของการทำงานภายในสมองที่มีการประมวลผลข้อมูลความรู้ แล้วเก็บไว้ในระบบความจำทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งมีการดึงข้อมูลความรู้ออกมา ซึ่งขั้นสุดท้ายก็คือ การแสดงความสามารถในการสื่อความหมายนั่นเอง

ดิกคินสัน (Dickinson, 1988: 20) ได้กล่าวถึงกลวิธีการเรียนว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมและเทคนิคต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ ตัวอย่างกลวิธีการเรียนดังกล่าว ได้แก่ กลวิธีในการจัดการเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของภาษาที่เรียนซึ่งหมายถึงวิธีการที่จะช่วยให้เข้าใจและสามารถใช้กฎเกณฑ์ของภาษานั้นได้ รวมทั้งกลวิธีในการนำความรู้ไปใช้กับสถานการณ์อื่น และกลวิธีการทำให้สิ่งที่เรียนนั้นมีความง่ายขึ้น

จากการอธิบายความหมายของกลวิธีการเรียนภาษาต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่า กลวิธีการเรียนภาษาจัดเป็นกลวิธีการเรียนที่เฉพาะ โดยผู้เรียนมุ่งใช้วิธีการเรียนภาษานี้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้านเนื้อหาและทักษะทางภาษาอย่างสะดวก และมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยการคิดและการวางแผนในการใช้เทคนิคหรือวิธีการที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถจดจำ เข้าใจ และใช้ภาษาที่เรียนได้ในระดับที่น่าพอใจ

2. ความสำคัญและประโยชน์ของกลวิธีการเรียน

เป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของการศึกษา คือ การพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ และการที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวนี้ได้ ผู้เรียนจะต้องมีวิธีการเรียนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ มิเช่นนั้นแล้วไม่ว่าผู้เรียนจะมีสติปัญญาดีและมีความพยายามมากเพียงใดก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จในการเรียนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ในระดับสูงหรือการ

เรียนรู้ที่ต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาตนเอง ข้อมูลจากการสำรวจวิจัยพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสหรัฐอเมริกาจำนวนมาก ยังขาดกลวิธีการเรียนหรือทักษะการเรียน และที่โรงเรียนก็ไม่ได้มีการฝึกฝนกลวิธีการเรียนให้แก่ นักเรียนอย่างเป็นระบบ ซึ่งนักเรียนก็แสดงความสนใจและต้องการที่จะได้รับการฝึกทักษะการเรียนดังกล่าว (Christen and Murphy, 1982) สำหรับสภาพการณ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทยอาจกล่าวได้ว่า ยังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการเรียนกันเลย ทั้งนี้เพราะในโรงเรียนเน้นการสอนเนื้อหาวิชาในหลักสูตรและยังไม่ได้ให้ความสำคัญที่จะพัฒนาคุณลักษณะที่สำคัญของผู้เรียนอย่างเช่นกลวิธีการเรียนเท่าที่ควร

เกี่ยวกับเรื่องนี้ นอร์แมน (Norman, 1980: 97 ; cited in Weinstein & Mayer, 1986: 315) ได้ให้ข้อคิดไว้ว่า “เป็นเรื่องแปลกที่เราคาดหวังให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้ แต่เราก็ไม่ค่อยสอนนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ เราคาดหวังให้นักเรียนแก้ปัญหา แต่ไม่ค่อยสอนเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหา เราพยายามบอกให้นักเรียนท่องจำ แต่ไม่ยอมสอนศิลปะในการจำ เราจำเป็นต้องพัฒนาหลักการทั่วไปเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ วิธีการจำ วิธีการแก้ปัญหา จากนั้นพัฒนาให้เป็นรายวิชาประยุกต์ แล้วให้บรรจุวิธีการเหล่านี้เข้าไปในหลักสูตรการศึกษา”

โนลส์ (Knowles, cited by Apps, 1978: 17) ได้แสดงความเห็นในลักษณะที่คล้ายกันว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่รู้แต่เพียงว่าจะถูกสอนอย่างไร แต่ไม่มีการเรียนรู้เลยว่า จะมีวิธีการเรียนอย่างไร ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่น่าเศร้าอยู่เหมือนกัน

โคแมน และฮีฟเวอส์ (Coman and Heavers, 1991: 2-3) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการเรียนว่า นักเรียนที่เรียนเก่งกับนักเรียนที่เรียนอ่อน อาจมีความแตกต่างกันตรงที่วิธีการเรียน กล่าวคือ ใครจะมีเทคนิคการเรียนพื้นฐานที่ช่วยให้ใช้เวลาศึกษาเล่าเรียนเพียงเล็กน้อย แต่ได้ผลสำเร็จมหาศาล

พอค (Pauk, 1984: Xiii) ผู้ซึ่งมีประสบการณ์ในการพัฒนาทักษะการเรียนมากกว่า 30 ปี ได้ให้ข้อคิดว่าการที่นักเรียนได้ฝึกทักษะเฉพาะ เช่น การจดบันทึก การจำสิ่งที่อ่าน การทบทวนเนื้อหาที่จะสอน มีส่วนช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จอย่างมาก และยิ่งกว่านั้นยังพบว่า การปรับปรุงทักษะการเรียน แม้เพียงหนึ่งหรือสองทักษะก็ช่วยให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้หลายประการ

ชิบนอล (Chibnall, 1987: Preface-3) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของวิธีการเรียนไว้ว่า เป้าหมายของการศึกษาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ต้องช่วยเหลือและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเรียน โดยผู้เรียนต้องรู้ว่าวิธีการศึกษาเล่าเรียนของตนเองนั้นเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถควบคุม และดูแลการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิททรอค (Wittrock, 1986: 310) ได้กล่าวยืนยันว่า กลวิธีการเรียน และกลวิธีเมต้าคอกนิตีป เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาล่าเรียนมาก เนื่องจากสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตั้งใจ แรงจูงใจ การจำ ความเข้าใจ และการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องบางประการในการเรียนรู้ด้วย

วิลลิง (Willing, 1991: III) เป็นนักวิชาการทางภาษาอีกผู้หนึ่งที่มองเห็นความสำคัญของกลวิธีการเรียน โดยเขาได้ให้ความเห็นว่า การเน้นในเรื่องการให้ความช่วยเหลือผู้เรียน และการพัฒนากลวิธีการเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะนักเรียนที่มีสติปัญญาดี มีโอกาสศึกษาจากสื่อการเรียนที่มีประโยชน์และมีความหมาย แต่ปรากฏว่าไม่สามารถเรียนรู้อะไรได้มาก เขากล่าวว่า เหตุผลที่นักเรียนเรียนรู้ได้น้อยอาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น เรื่องของวิธีสอน วัฒนธรรม สื่อการเรียนการสอนบุคลิกภาพ อารมณ์ และเจตคติของผู้เรียน ซึ่งสรุปแล้วสาเหตุที่สำคัญคือ ผู้เรียนใช้กลวิธีการเรียนอย่างไม่เพียงพอ หรือไม่เหมาะสมนั่นเอง

บอสซิง (Bossing, 1973: 179) แสดงความคิดเห็นว่า การศึกษาในสมัยก่อนไม่ซับซ้อน การเรียนรู้จึงกระทำได้โดยวิธีการท่องจำ แต่ปัจจุบันปัญหาต่าง ๆ มีความยุ่งยากซับซ้อน จึงจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาโดยเน้นที่กระบวนการซึ่งสามารถนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นๆ ได้ ดังนั้นการเรียนรู้จึงต้องมุ่งพัฒนาวิธีการเรียนที่มีประสิทธิภาพของตัวผู้เรียนเอง

โพลิตเซอร์ (Politzer, 1965; cited by Chamot, 1987: 71) ได้ชี้ให้เห็นว่า กลวิธีการเรียนเป็นเสมือนเหรียญด้านหนึ่งของกลวิธีการสอน ซึ่งหมายถึงผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จในการใช้กลวิธีการเรียนก็คือ ครูที่ประสบความสำเร็จในการสอนตนเอง

นอกจากนี้ นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงประโยชน์และความสำคัญของกลวิธีการเรียนไว้ว่า กลวิธีการเรียนเป็นเครื่องมือที่สามารถพัฒนาผู้เรียน และสังคมให้รู้จักวิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) (Wittrock, 1981) อันเป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ในทุก ๆ ด้านเนื่องจากรู้จักวิธีศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ และอาจ

กล่าวได้ว่า การช่วยเหลือที่ดีที่สุดที่บุคคลพึงกระทำให้แก่ผู้อื่น คือ ช่วยให้เราสามารถช่วยตนเองได้ (Ralph Waldo Emerson quoted in Pauk, 1984: xxi) ดังสุภาษิตจีนที่ว่า ถ้าท่านให้ปลาแก่เขา 1 ตัว เขาก็จะมีปลาไว้กิน 1 มื้อ แต่ถ้าท่านสอนวิธีตกปลาแก่เขา เขาก็จะมีปลาสำหรับกินตลอดไป ดังนั้น การสอนทักษะการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนทุกคนก็น่าจะเป็นการช่วยเหลือและส่งเสริมที่มีคุณค่ามากที่สุดของครูและโรงเรียน

สำหรับประโยชน์ของกลวิธีการเรียนทางภาษานั้น ออกซ์ฟอร์ด (Oxford, 1990: 2) ให้ความคิดเห็นไว้ว่า “กลวิธีการเรียนทางภาษาที่เหมาะสมสามารถส่งผลให้ผู้เรียนมีสมรรถนะ (Proficiency) ทางภาษาและความมั่นใจในตนเองสูงขึ้น”

จากทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของกลวิธีการเรียนดังกล่าว ทำให้อาจสรุปได้ว่า กลวิธีการเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมาก เพราะถ้าหากผู้เรียนได้รับการฝึกฝนให้มีกลวิธีการเรียนที่ดี และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม กลวิธีการเรียนก็จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองได้ ซึ่งทำให้การเรียนรู้ทักษะและเนื้อหาวิชาเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนในที่สุด

3. องค์ประกอบของกลวิธีการเรียนหรือทักษะการเรียนรู้

แม้ว่า นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านมีความเห็นว่า กลวิธีการเรียน และทักษะการเรียนรู้เป็นสิ่งเดียวกัน เพราะมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับวิธีการเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จเหมือนกันก็ตาม ยังมีนักวิชาการบางท่านมองเห็นว่า คำทั้งสองมิใช่สิ่งเดียวกันโดยทั้งหมด ซึ่งเมื่อได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของคำทั้งสองแล้ว ทำให้ทราบว่าทักษะการเรียนรู้เป็นคำที่ถูกนำมาใช้ก่อนกลวิธีการเรียน ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าในเรื่องรายละเอียดของแนวคิด ความหมาย และการจัดองค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้จึงมีความแตกต่างจากกลวิธีการเรียนอยู่บ้าง เนื่องจากทักษะการเรียนรู้มีจุดเริ่มต้นที่ยาวนานกว่าและมีพัฒนาการที่เป็นลำดับขั้นตอน โดยมีการเพิ่มเติมเสริมต่อในส่วนขององค์ประกอบย่อยอยู่เรื่อย ๆ จนดูเหมือนว่าองค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้ไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์ที่แน่นอน ซึ่งแตกต่างจากองค์ประกอบของกลวิธีการเรียนที่มีแนวคิดในการจัดค่อนข้างชัดเจนกว่า อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้ และกลวิธีการเรียน โดยส่วนใหญ่จะมีความคาบเกี่ยว (overlap) กันอยู่มาก หรือกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งเดียวกัน

ที่ต่างกันก็เพียงชื่อเรียกเท่านั้น ด้วยเหตุที่ การวิจัยครั้งนี้ ในบางส่วน ได้อ้างอิง แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยภายใต้ชื่อว่า “ทักษะการเรียนรู้” จึงเห็นสมควรที่จะกล่าวถึงความเป็นมาเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้ไว้พอเป็นสังเขปดังนี้

ทักษะการเรียนรู้ เป็นวิธีการเรียนที่บุคคลในวงการศึกษาได้พยายามปลูกฝังและพัฒนาความสามารถด้านนี้ให้กับผู้เรียนมาเป็นเวลานานพอสมควร แม้ในปัจจุบันก็มีการผลิตตำรา บทความ และงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้เป็นจำนวนมาก อาจกล่าวได้ว่า ทักษะการเรียนรู้เป็นชื่อที่ใช้เรียกความสามารถด้านวิธีการเรียนของผู้เรียน มาตั้งแต่ระยะเริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน

คิวดวิน (Devine, 1987: 4) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของทักษะการเรียนรู้ว่างานวิจัยรุ่นแรกเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ เริ่มมาจาก แนวการสอนทักษะการอ่าน กล่าวคือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านสมัยนั้น ใช้วิธีสอนการอ่านโดยแบ่งทักษะการอ่านออกเป็นทักษะย่อยหรือทักษะเฉพาะ เช่น แบ่งเป็นทักษะในการจับใจความสำคัญ การจดบันทึกตัวอย่างรายละเอียด การจับแนวความคิดและการวางแผนดำเนินเรื่องของผู้แต่ง การคาดเดาหรือทำนายผลที่จะตามมาของเรื่องที่อ่าน การกำหนดเค้าโครงเรื่อง การสรุปย่อ และความเข้าใจเนื้อเรื่องเป็นต้น และระยะต่อมาผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่าน (Robinson, 1946; quoted in Devine, 1987: 4; Robinson, 1970; quoted in Hamblin, 1981: 44) ได้พัฒนาวิธีการอ่านแบบ SQ3R (Survey, Question, Read, Recite, Recall) วิธีการนี้เริ่มจากการให้ผู้เรียนอ่านเนื้อหาคร่าว ๆ เพื่อหาสาระสำคัญ แล้วตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน จากนั้นให้อ่านรายละเอียด แล้วตอบคำถามที่ตนเองตั้งไว้ ขั้นสุดท้ายให้มีการทบทวนหรือระลึกถึงคำตอบจากสิ่งที่อ่านมาแล้ว วิธีการนี้ ยึดตามหลักจิตวิทยาของกลุ่มเกสทอลท์ (Gastalt) คือ มีแนวความคิดว่า การเรียนรู้ควรเริ่มจากการมองภาพรวมของสิ่งนั้นก่อน แล้วจึงให้ความสนใจต่อส่วนประกอบย่อย (Hamblin, 1981: 44)

ทักษะหรือความสามารถเกี่ยวกับการอ่านทั้งหมด เริ่มตั้งแต่การจับใจความสำคัญจนถึงวิธีการอ่านแบบ SQ3R ก็คือ ทักษะการเรียนรู้นั่นเอง จะเห็นได้ว่าทักษะการเรียนรู้มีจุดเริ่มต้นจากวิธีการเรียนที่มุ่งฝึกทักษะเฉพาะก่อน ทักษะเฉพาะหรือทักษะย่อยเหล่านี้ ครูจะสามารถสังเกตเห็นได้จากพฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงออกในแต่ละทักษะหรือขั้นตอน และทักษะย่อยทั้งหมด จะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจและความสามารถต่าง ๆ อันเป็นทักษะรวมในด้านการอ่าน

ต่อมาเทคนิคการฝึกทักษะเฉพาะซึ่งเป็นทักษะการเรียนรู้ ได้มีการนำไปใช้กับการเรียนวิชาอื่น ๆ หลายวิชา เช่น วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ โดยได้เพิ่มเติมทักษะเฉพาะที่เหมาะสมกับธรรมชาติของแต่ละวิชา จึงเกิดเป็นคำศัพท์เฉพาะของทักษะการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ขึ้น ด้วยเหตุนี้ ทักษะการเรียนรู้จึงประกอบด้วยตัวแปรหรือองค์ประกอบย่อยมากมาย บางองค์ประกอบมีชื่อเรียกเหมือนกัน แต่มีเทคนิควิธีการฝึกต่างกัน อย่างไรก็ตาม มีองค์ประกอบหลายองค์ประกอบที่สามารถนำไปใช้ได้กับวิชาทั่วไป เช่น ทักษะการอ่าน การจดบันทึกและการเขียน การจัดเวลา และเทคนิคการสอบ เป็นต้น ทักษะการเรียนรู้ที่นิยมฝึกฝนกันในระยะแรกนั้น มักเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นได้โดยตรง จัดเป็นพฤติกรรมภายนอก (Overt Behaviors) สามารถฝึกให้แก่ผู้เรียนได้ง่าย จึงได้มีการฝึกทักษะการเรียนรู้ด้านนี้ในห้องเรียนมากพอสมควร

3.1 องค์ประกอบของกลวิธีการเรียนโดยทั่วไป

ในระยะต่อมา แนวความคิดของจิตวิทยากลุ่มปัญญานิยม ได้รับความสนใจจากนักการศึกษามากขึ้น ในการจัดการเรียนการสอนจึงพยายามจัดให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ภายในสมองของผู้เรียน และได้ให้ความสนใจด้านความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติด้านจิตพิสัยของผู้เรียนมากขึ้น ดังนั้นทักษะการเรียนรู้จึงได้รวมองค์ประกอบด้านความรู้ ความคิดที่ซับซ้อน และด้านจิตพิสัย เช่น ความตั้งใจ แรงจูงใจ เจตคติ และการควบคุมตนเอง (Self Management) เข้าไว้ด้วย พฤติกรรมเหล่านี้ เป็นพฤติกรรมภายในของผู้เรียน (Covert Behaviors) ซึ่งไม่สามารถจะเห็นพฤติกรรมได้โดยตรง ต้องอาศัยการสังเกตจากพฤติกรรมภายนอกที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพฤติกรรมภายในของผู้เรียน จึงจะทราบได้ว่าพฤติกรรมภายในแต่ละอย่างของผู้เรียนมีอะไรบ้าง และมีมากน้อยเพียงใด

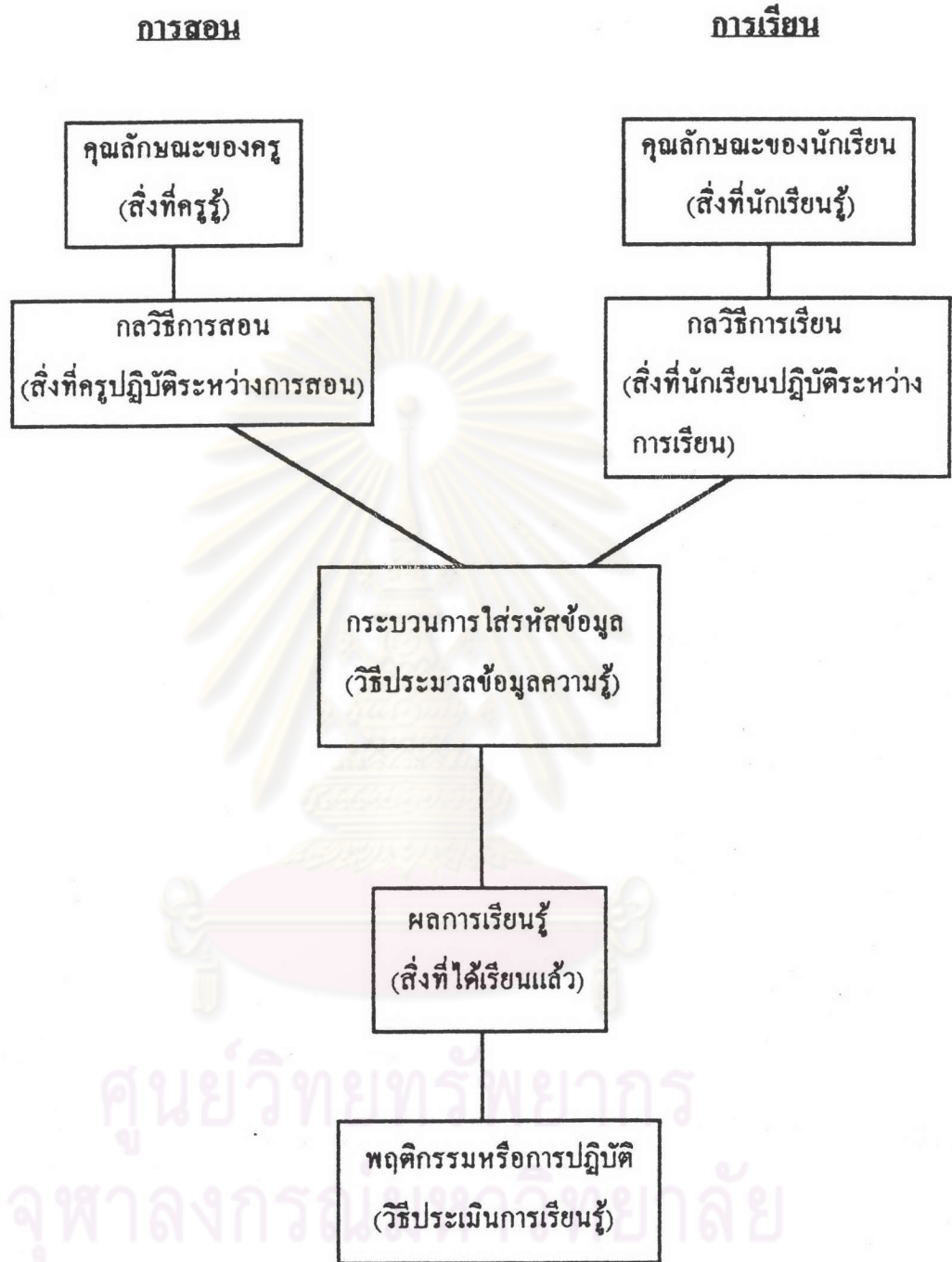
ส่วนความสนใจในเรื่องกลวิธีการเรียน เริ่มเกิดขึ้นจากแนวความคิดของนักจิตวิทยา การเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม ซึ่งมุ่งสนใจศึกษาตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวความคิดนี้มองว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในสมองและจิตใจผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนสามารถมีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้นี้ได้ด้วยตัวเอง นักจิตวิทยากลุ่มนี้ พยายามศึกษาว่า ข้อมูลความรู้หรือสารสนเทศ (Information) ที่ผู้เรียนรับเข้ามา ได้มีการประมวลผลและจัดเก็บเป็นระบบหรือโครงสร้างไว้ในสมองอย่างไรเช่น การรับรู้ การใส่รหัสหรือการบันทึกข้อมูลความรู้ การเก็บรักษา

การเรียกข้อมูลกลับคืน และการนำข้อมูลความรู้ไปใช้ การศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ดังกล่าว เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับตัวผู้เรียน จึงเป็นเหตุให้มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยเรียกว่ากลวิธีการเรียน หรือยุทธศาสตร์การเรียน

กลวิธีหรือยุทธศาสตร์ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Strategy มาจากภาษากรีกว่า Strategia เป็นคำที่นำมาใช้ในทางการทหาร มีความหมายเกี่ยวกับการวางแผน หรือการกำหนดวิธีการเพื่อให้การรบมีชัยชนะ เมื่อนำคำนี้มาใช้ในการเรียน ความหมายโดยทั่วไปก็หมายถึง การวางแผน หรือการกำหนดวิธีการเรียน และการรู้จักควบคุมตนเองของผู้เรียน เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้ผลการเรียนประสบความสำเร็จตามที่คาดหมาย

จะเห็นได้ว่า กลวิธีการเรียนเน้นที่การวางแผนและความสามารถในการควบคุมตนเองในสถานการณ์การเรียนต่าง ๆ ซึ่งประเด็นนี้อาจเป็นข้อแตกต่างจากทักษะการเรียนซึ่งค่อนข้างจะเน้นด้านเทคนิคในการเรียนเป็นสำคัญ

สำหรับแนวความคิดในการจัดองค์ประกอบกลวิธีการเรียนนั้น นักการศึกษาได้ยึดตามแนวของทฤษฎีการเรียนรู้ กลุ่มปัญญานิยม โดยมีการเปลี่ยนมุมมองภาพรวมหรือมโนทัศน์เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนหลายประการ กล่าวคือ แทนที่จะมองผู้เรียนในลักษณะของผู้รับสิ่งเร้าจากครูผู้สอนแต่เพียงฝ่ายเดียว การเรียนรู้ถูกมองว่าเป็นกระบวนการที่มีชีวิตชีวาที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน และแทนที่จะมองผลการเรียนรู้ว่าต้องขึ้นอยู่กับสิ่งที่ครูเสนอเป็นส่วนใหญ่ ผลการเรียนรู้ถูกสันนิษฐานว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากข้อมูลความรู้ที่เสนอ และวิธีการประมวลผลข้อมูลนั้นของผู้เรียน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า มีกิจกรรม 2 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการใส่รหัสหรือบันทึกข้อมูลความรู้ในตัวผู้เรียน นั่นคือ กลวิธีการสอน อาทิเช่นการสอนสื่อการเรียนในรูปแบบต่าง ๆ และกลวิธีการเรียน อาทิเช่น การจัดระบบ การศึกษารายละเอียดหรือการคาดเดาเกี่ยวกับสื่อที่เสนอ กิจกรรมทั้งสองประการนี้มีความสัมพันธ์กัน ดังที่ ไวน์สไตน์ และเมเยอร์ (Weinstein and Mayer, 1986: 316) ได้เสนอเป็นแผนผังแสดงกรอบงานวิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอน ดังนี้

แผนภาพที่ 3 กรอบงานการวิเคราะห์ กระบวนการเรียนการสอน

คำอธิบายกรอบงานแสดงความสัมพันธ์ของกระบวนการเรียนและการสอน

คุณลักษณะของครู ได้แก่ ความรู้ของครูที่เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา และวิธีสอน ซึ่งอาจมีส่วนในการเลือกใช้กลวิธีการสอน

กลวิธีการสอน ได้แก่ การปฏิบัติของครูระหว่างทำการสอน เช่น จัดกิจกรรมอะไร เสนอสื่ออะไร เสนอเมื่อไร และเสนออย่างไร

คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความรู้ของนักเรียนที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง วิธีดำเนินการ (Procedures) และกลวิธีหรือยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ซึ่งอาจมีส่วนในการเลือกใช้ กลวิธีการเรียน

กลวิธีการเรียน ได้แก่ พฤติกรรมของผู้เรียนที่กระทำระหว่างการเรียนรู้ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้มีผลต่อกระบวนการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย และด้านสติปัญญาในขณะที่มีการบันทึกหรือใส่รหัสข้อมูล

กระบวนการใส่รหัสข้อมูล ได้แก่ กระบวนการภายในทางสติปัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนรู้ เช่น วิธีการเลือก การจัดระบบ และการบูรณาการ ความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของผู้เรียน

ผลการเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้ใหม่ที่ได้รับซึ่งขึ้นอยู่กับกลวิธีการสอน และกลวิธีการเรียน

พฤติกรรมหรือการปฏิบัติ ได้แก่ พฤติกรรมหรือการปฏิบัติที่แสดงให้เห็นได้จากการทดสอบ (Tests) ในด้านการจำและการถ่ายโอนการเรียนรู้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในการคำนึงถึงความสอดคล้องระหว่างการจัดสภาพแวดล้อมภายนอก หรือวิธีการเรียนกับกระบวนการเรียนรู้ภายในของผู้เรียนดังกล่าว นักการศึกษาได้เสนอกลุ่มองค์ประกอบของกลวิธีการเรียน หรือทักษะการเรียนไว้ในลักษณะต่าง ๆ กัน อาทิ เช่น

ไวน์สไตน์ และเมเยอร์ (Weinstein and Mayer, 1986: 316-137) ได้จัดกลุ่มองค์ประกอบของกลวิธีการเรียนตามแนววิธีการเรียนรู้แบบปัญญานิยม (Cognitive Approach) สำหรับใช้ในการศึกษาวิชาต่าง ๆ ทั่วไปไว้ 8 กลุ่มกลวิธีดังนี้

1. กลวิธีพื้นฐานในการซ้ำทวน (Basic Rehearsal Strategies) เป็นกลวิธีในการจำสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ เช่น การท่องหรือปฏิบัติซ้ำ ๆ
 2. กลวิธีซับซ้อนในการซ้ำทวน (Complex Rehearsal Strategies) เป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนสนใจส่วนที่สำคัญของสิ่งที่ต้องการเรียน เช่น การขีดเส้นใต้ส่วนที่สำคัญของเนื้อหา
 3. กลวิธีพื้นฐานในการแสดงรายละเอียด (Basic Elaboration Strategies) เป็นกลวิธีที่ช่วยจำสิ่งที่ต้องการเรียนรู้โดยอาศัยการเชื่อมโยงคำและจินตนาการ เป็นความพยายามที่จะเชื่อมโยงสิ่งสองสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ เพื่อให้จำได้ง่ายขึ้น
 4. กลวิธีซับซ้อนในการแสดงรายละเอียด (Complex Elaboration Strategies) เป็นกลวิธีในการบูรณาการความรู้เก่ากับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน ตัวอย่างเช่น การเรียนรู้ทางด้านร้อยแก้ว ซึ่งได้แก่ กิจกรรมประเภท การขยายข้อความ (Paraphrasing) การย่อความ (Summarizing) การจดบันทึก (Notetaking) เป็นต้น
 5. กลวิธีพื้นฐานในการจัดเป็นระบบ (Basic Organizational Strategies) เป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกลุ่มสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นหมวดหมู่หรือประเภท เพื่อความสะดวกในการทำความเข้าใจ หรือการจำ เช่น การจัดกลุ่มคำประเภทเดียวกันไว้ด้วยกัน
 6. กลวิธีซับซ้อนในการจัดเป็นระบบ (Complex Organizational Strategies) เป็นกลวิธีในการจัดข้อมูลหรือแนวความคิดที่ซับซ้อนให้เป็นหมวดหมู่ในลักษณะการสรุปย่อ เช่น การหาใจความสำคัญ การกำหนดเค้าโครงของเรื่อง และจัดลำดับของเนื้อหา เป็นต้น
 7. กลวิธีตรวจสอบความเข้าใจ (Comprehension Strategies) เป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความสามารถในการควบคุมกระบวนการทางสติปัญญา (Cognitive Processes) ของตัวผู้เรียน โดยรู้จักวิธีการจัดระบบการตรวจสอบความเข้าใจด้วยตนเอง และสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการทางสติปัญญาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้
 8. กลวิธีด้านจิตพิสัย (Affective Strategies) เป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับความรู้ของผู้เรียน เช่น การมีความตั้งใจ และการลดความกังวล
- การเสนอองค์ประกอบกลวิธีการเรียนของไวน์สไตน์ และเมเยอร์ในลักษณะข้างต้นนั้น ได้มีการเสนอแนะวิธีการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ภายใน ซึ่งจะมีผลต่อผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) และพฤติกรรมของผู้เรียนไว้ด้วย

ดังได้กล่าวแล้วว่า กลวิธีการเรียนหรือทักษะการเรียน ประกอบด้วยทักษะย่อยที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในวิชาทั่วไป แต่เมื่อนำไปใช้กับวิชาเฉพาะ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาจะต้องเลือกกลวิธีที่เหมาะสม และมีการเพิ่มเติม กลวิธีเฉพาะวิชาขึ้นอีก รวมทั้งอาจจัดกลุ่มองค์ประกอบกลวิธีการเรียนเป็นอีกลักษณะหนึ่งที่แตกต่างกันไป

3.2 องค์ประกอบกลวิธีการเรียนภาษาต่างประเทศ

นักการศึกษาด้านภาษาหลายท่านได้จัดรวบรวมองค์ประกอบกลวิธีการเรียนภาษาต่างประเทศไว้ค่อนข้างหลากหลาย แต่ก็มียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญร่วมกัน การเสนอองค์ประกอบหรือตัวแปรกลวิธีการเรียน สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ยึดทักษะทางภาษาเป็นหลัก ซึ่งเป็นแนวความคิดเดิมของทักษะการเรียน และกลุ่มที่ยึดแนวความคิด จิตวิทยาการเรียนรู้อยู่ แบบปัญญานิยมซึ่งมุ่งเน้นที่กลวิธีการเรียนที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกระบวนการด้านความรู้ ความคิด รวมทั้งด้านอารมณ์และความรู้สึกของผู้เรียนเป็นสำคัญ

องค์ประกอบกลวิธีการเรียนภาษาต่างประเทศ ตามแนวทักษะทางภาษาหรือทักษะการเรียนนั้น มีนักการศึกษาทางภาษาหลายท่านได้เสนอองค์ประกอบกลวิธีการเรียนภาษาต่างประเทศไว้ เช่น

วอลเลซ (Wallace, 1980; อ้างในอัจฉรา วงศ์โสธร, 2532: 7-49) ได้จัดองค์ประกอบกลวิธีการเรียนหรือทักษะการเรียน และจัดทำเป็นแบบฝึกหัดสำหรับฝึกนักเรียนดังนี้

1. การจัดระบบการศึกษาด้วยตนเอง เช่น จัดทำตารางเวลาเพื่อการอ่านหนังสือ การทำการบ้าน และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
2. ทักษะในการจดบันทึก เป็นการจดบันทึกสาระสำคัญจากการอ่าน และการฟังบรรยาย รวมทั้งการขยายความจากการบันทึก
3. การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย การตั้งคำถามก่อนการอ่าน การอ่านอย่างถูกวิธี ความเข้าใจเกี่ยวกับตารางตัวเลขและแผนภูมิ การใช้ห้องสมุด เป็นต้น
4. การร่วมในการสัมมนา เป็นทักษะที่ช่วยให้การเข้าร่วมสัมมนาเกิดประโยชน์สูงสุด ทักษะย่อยของทักษะนี้ ได้แก่ การคิดล่วงหน้าเกี่ยวกับหัวข้อการสัมมนา การมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็น การรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น

5. การเขียนเรียงความ ประกอบด้วย ทักษะการเขียนย่อ คือ การค้นคว้า และ การใช้ห้องสมุด การเขียนเรียงความ การเขียนเสนอความคิดเห็นและข้อเท็จจริง

6. การเตรียมตัวสอบ เช่น การรู้ระบบการวัดผล เทคนิคการเรียนและการท่องจำ การเตรียมตัวก่อนการสอบ เทคนิคการทำข้อสอบ เป็นต้น

การจัดองค์ประกอบกลวิธีการเรียนทางวิชาภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สอง โดยอาศัยแนวความคิดเดิม คือ ทักษะการเขียน ได้รับความนิยมนิยมและมีการจัดทำกันมาก ดังจะเห็นได้ว่ามีตำรา หรือสื่อการเรียนที่ใช้ในการฝึกอบรมหรือสอนทักษะการเขียนให้นักเรียน นักศึกษา ในระดับต่าง ๆ มากมาย องค์ประกอบของทักษะการเรียนที่นำมาใช้ฝึกและสอนก็มีความหลากหลาย แต่จะมีองค์ประกอบที่สำคัญร่วมกัน ได้แก่ ทักษะการเรียนดังต่อไปนี้

1. การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ
2. การจดบันทึก และการเขียน
3. การจัดเวลา
4. การเตรียมตัวสอบ และการสอบ
5. นิสัยการเรียน

(Raygor & Wark, 1980; Longan, 1978; Apps, 1978; Coman & Heavers, 1991; Yorkey, 1970; Sotiriou, 1993; John 1977; Hunter & Kline, 1985; Pauk, 1984; Hamblin, 1981; Owens, 19; Smith, 1970; Rowntree, 1982.)

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการสอนทักษะการเขียนให้กับผู้เรียนที่กระทำกันอยู่ทั่วไปนั้น มักมุ่งเน้นการฝึกองค์ประกอบของทักษะการเรียนในด้านเทคนิควิธี ซึ่งยังขาดการฝึกองค์ประกอบด้านจิตพิสัยและด้านสังคม ดังนั้นการนำทักษะการเรียนไปใช้จึงไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร (Waters and Waters, 1992: 264-267)

ชามอท (Chamot, 1987: 77) ได้เสนอองค์ประกอบกลวิธีการเรียนภาษาอังกฤษ เป็นภาษาที่สองตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม โดยพัฒนามาจากแนวการจัดองค์ประกอบกลวิธีการเรียนในภาษาที่หนึ่งของบราวน์ และพาร์ลินสการ์ (Brown and Parlinscar,

1982) แมคโดนัลด์ และคณะ (Mc Donald et al., 1979) รวมทั้งงานวิจัยอื่น ๆ เกี่ยวกับกลวิธีการเรียนภาษาที่สอง ดังนี้

1. กลวิธีเมตาคอคนิตีป หรือกลวิธีเหนือความรู้ความคิด (Metacognitive Strategies) เป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับการคิดในเรื่องกระบวนการเรียนรู้โดยทั่วไป กลวิธีนี้ประกอบด้วย กลวิธีย่อยดังนี้

1.1 การวางแผน (Planning) ประกอบด้วย

1.1.1 การเตรียมการล่วงหน้า (Advance Preparation) เป็นการวางแผนและการซ้ำทวน (Rehearsing) เกี่ยวกับองค์ประกอบของตัวภาษา (Linguistic Components) ที่มีความจำเป็นสำหรับการศึกษาหรือเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนภาษาที่เรียนรู้ต่อไป

1.1.2 การควบคุมดูแลตนเอง (Self-Management) เป็นความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพการณ์และสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถจัดการเกี่ยวกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสม

1.1.3 การควบคุมความตั้งใจ (Directed Attention) เป็นการตัดสินใจล่วงหน้า ที่จะให้ความสนใจโดยทั่ว ๆ ไป ต่อกิจกรรมการเรียน และจะเพิกเฉยหรือหลีกเลี่ยงสิ่งรบกวนต่าง ๆ

1.1.4 การเลือกตั้งใจ (Selective Attention) เป็นการควบคุมความตั้งใจเฉพาะเรื่อง โดยตัดสินใจล่วงหน้าที่จะให้ความสนใจอย่างจริงจังต่อเนื่องต่อเนื้อหาภาษาที่เรียนด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะหรือสนใจรายละเอียดของสถานการณ์ที่จะช่วยส่งเสริมการจำหรือเก็บรักษาเนื้อหาความรู้ที่เรียน

1.1.5 สิ่งช่วยจัดมโนทัศน์ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกเข้าใจล่วงหน้า (Advance Organizers) เป็นสื่อหรือกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเอื้ออำนวยต่อการทำความเข้าใจล่วงหน้าโดยกว้าง ๆ เกี่ยวกับมโนทัศน์หรือหลักการของเรื่องที่จะเรียน

1.1.6 การประวิงเวลาการฝึกทักษะทางภาษาด้านการแสดงออก (Delayed Production) เป็นการตัดสินใจที่จะเลื่อนการเรียนหรือฝึกทักษะ การพูด มาอยู่หลังการเรียนทักษะการฟังเพื่อความเข้าใจ

1.2 การกำกับดูแล (Monitoring) ประกอบด้วย ทักษะย่อยเพียงหนึ่งทักษะ คือ

1.2.1 การควบคุมหรือกำกับดูแลตนเอง (Self-Monitoring) เป็นการแก้ไขการพูดของตนเองในขณะที่สนทนา ทั้งในด้านการออกเสียง คำศัพท์ ไวยากรณ์เพื่อความเหมาะสมกับสถานการณ์ หรือต่อผู้ที่สนทนาด้วย

1.3 การประเมินผล (Evaluation) ประกอบด้วย ทักษะย่อย 1 ทักษะ คือ

1.3.1 การประเมินตนเอง (Self-Evaluation) เป็นการตรวจสอบผลของการเรียนรู้ทางภาษา ด้วยมาตรการภายใน ซึ่งเป็นความรู้ความสามารถของคน ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์และความถูกต้อง

2. กลวิธีทางปัญญา (Cognitive Strategies) เป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับวิธีการเรียนเฉพาะเรื่อง ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ กลวิธีนี้ผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งที่เรียน กลวิธีทางปัญญา แบ่งเป็นกลวิธีย่อยได้ดังนี้

2.1 การกระทำซ้ำ ๆ (Repetition) เป็นการลอกเลียนแบบแม่แบบทางภาษารวมทั้งการฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ และการซ้ำทวนในใจ

2.2 การใช้แหล่งวิทยาการ (Resourcing) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการให้คำจำกัดความหรือการขยายความของคำศัพท์หรือมโนทัศน์ โดยการใช้สื่อหรือเอกสารอ้างอิงในภาษาที่เรียน (ภาษาเป้าหมาย)

2.3 การใช้ท่ากัปกริยาช่วยสื่อความหมาย (Directed Physical Response) เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลความรู้ใหม่กับกริยาทางท่าของบุคคล เช่น การปฏิบัติตามคำสั่ง

2.4 การแปล (Translation) เป็นลักษณะของการใช้ภาษาแม่เป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจ หรือสื่อความหมายในภาษาที่เรียน

2.5 การจัดกลุ่ม (Grouping) เป็นการจัดลำดับ หรือจัดประเภทและอาจมีการกำหนดชื่อขึ้นใหม่ให้กับเนื้อหาที่เรียน โดยพิจารณาจากคุณสมบัติที่มีลักษณะร่วมกัน

2.6 การจดบันทึก (Note-Taking) เป็นการเขียนบันทึกใจความสำคัญ หรือความคิดหลัก ประเด็นที่สำคัญ เค้าโครงเรื่อง หรือสรุปย่อข้อมูลความรู้ที่เสนอมานในลักษณะที่เป็นคำพูดหรือการเขียน

2.7 การนิรนัย (Deductive) เป็นการใช้กฎ หรือหลักการในการผลิตหรือทำความเข้าใจภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ

2.8 การรวบรวมคำหรือวลีขึ้นใหม่ (Recombination) เป็นการสร้างประโยคที่มีความหมาย หรือลำดับเนื้อหาภาษาให้มากขึ้นโดยการจัดรวบรวมองค์ประกอบที่รู้แล้วในลักษณะใหม่

2.9 การจินตนาการ (Imagery) เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลความรู้ใหม่กับภาพมโนทัศน์ (Visual Concepts) ในความทรงจำโดยอาศัยการนึกถึงภาพ ถ้อยคำ หรือสถานที่ที่คุ้นเคย และง่ายในการระลึกถึง

2.10 การจำลักษณะของเสียง (Auditory Representation) เป็นการจำเสียงของคำหรือเสียงที่คล้ายคลึงกับคำ วลี หรือลำดับเนื้อหาภาษาที่มากขึ้น

2.11 การใช้คำสำคัญ (Using Key Word) เป็นการจำคำใหม่ในภาษาที่สอง โดยการเปรียบเทียบเสียงของคำที่เหมือนหรือคล้ายกันกับคำในภาษาแม่ และสร้างจินตภาพที่สามารถระลึกได้ง่าย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับคำใหม่

2.12 การเข้าใจบริบท (Contextualization) เป็นการจัดวางตำแหน่งคำหรือวลี เพื่อให้ได้ลำดับเนื้อหาทางภาษาที่มีความหมาย

2.13 การขยายความ (Elaboration) เป็นการเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับมโนทัศน์อื่น ๆ ในความทรงจำ

2.14 การถ่ายโอน (Transfer) เป็นการใช้ความรู้ด้านเนื้อหาภาษา และด้านมโนทัศน์ทางภาษาเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ภาษาใหม่

2.15 การอ้างอิง (Inferencing) เป็นการใช้ข้อมูลความรู้ที่มีอยู่ ช่วยคาดเดาความหมายสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ หรือทำนายผลที่ตามมา หรือเติมเต็มข้อมูลความรู้ในส่วนที่ขาดหายไป

3. กลวิธีด้านสังคม-จิตพิสัย (Social Affective Strategies) เป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ของสังคม รวมทั้งด้านความรู้สึกและอารมณ์ กลวิธีนี้ประกอบด้วยกลวิธีย่อย 2 กลวิธี คือ

3.1 การร่วมมือ (Cooperation) เป็นการทำงานร่วมกับเพื่อนเพื่อที่จะได้รับข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ข้อมูลความรู้ร่วมกัน หรือรูปแบบของกิจกรรมทางภาษา

3.2 การถามเพื่อความกระจ่าง (Question for Clarification) เป็นการถามครูหรือเจ้าของภาษาเพื่อขอร้องให้พูดซ้ำ (Paraphrasing) อธิบาย หรือยกตัวอย่าง

แอปป์ (Apps, 1978: 17-18) มองวิธีการเรียนว่าเป็นเรื่องของการที่ผู้เรียนจะต้องกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมต่าง ๆ ของตนเอง เพื่อให้การเรียนประสบความสำเร็จ แอปป์ได้จำแนกองค์ประกอบของวิธีการเรียนไว้ 3 ประการใหญ่ ๆ ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) เป็นการคิดแนวปฏิบัติไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย คือ
 - 1.1 กำหนดความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้
 - 1.2 ระบุจุดประสงค์การเรียนรู้
 - 1.3 ระบุแหล่งวิทยาการที่ตรงกับจุดประสงค์
2. การดำเนินการ (Carrying Out) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเพื่อให้การเรียนบรรลุเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ คือ
 - 2.1 ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งวิทยาการ
 - 2.2 ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้
3. การประเมินผล (Evaluating) เป็นการพิจารณาและวิเคราะห์ผลของการปฏิบัติว่าประสบความสำเร็จเพียงใด และจะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร กิจกรรมในขั้นนี้ประกอบด้วย
 - 3.1 กำหนดว่ามีความจำเป็นต้องปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ หรือไม่
 - 3.2 พิจารณาว่ากิจกรรมและวิธีการต่าง ๆ ที่ได้ปฏิบัติตามบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด
 - 3.3 กำหนดว่าจะมีกิจกรรมในการติดตามผลการปฏิบัติอย่างไร

ตัวแปรเกี่ยวกับผู้เรียนที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอีกชุดหนึ่งซึ่ง ดีวายน (Devine, 1987: 3) กล่าวว่า เป็นตัวแปรด้านความรู้สึก อารมณ์ และความสามารถในการควบคุมตนเอง ได้แก่

1. ความต้องการที่จะเรียนรู้
2. การมองตนเองของนักเรียนในฐานะที่สามารถเป็นผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จ
3. ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมสมรรถภาพที่สำคัญและจำเป็นต่อการเรียนรู้ภายในระบบโรงเรียน

ตัวแปรเหล่านี้จัดได้ว่าเป็นองค์ประกอบของกลวิธีการเรียนรู้ โดยอาจจัดรวมไว้ในองค์ประกอบด้านจิตพิสัยและด้านเมตาคอนนิติป ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบข้อที่ 1 เป็นเรื่องของแรงจูงใจ ในข้อที่ 2 เกี่ยวข้องกับความรู้สึกลาดหวังในการที่จะประสบความสำเร็จ ส่วนข้อที่ 3 เป็นความสามารถในการควบคุมตนเอง เพื่อให้สามารถใช้ทักษะการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ อย่างถูกต้องเหมาะสม

ออกซ์ฟอร์ด (Oxford, 1990: 38-191) ได้จำแนกองค์ประกอบกลวิธีการเรียนภาษาไว้คล้ายคลึงกับการจำแนกองค์ประกอบกลวิธีการเรียนทั้ง 8 วิธี ของไวน์สไตน์ และเมเยอร์ (WeiStein and Mayer, 1986: 316-324) ดังจะเห็นได้จากกิจกรรมในแต่ละกลวิธีการเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกลวิธีการเรียนระหว่างไวเนสไตน์ และเมเยอร์ กับออกซ์ฟอร์ด

กลวิธีการเรียนของไวเนสไตน์ และเมเยอร์		กลวิธีการเรียนของออกซ์ฟอร์ด	
กลวิธี	กิจกรรม	กลวิธี	กิจกรรม
1. กลวิธีพื้นฐานในการซ้ำทวน	การท่องหรือปฏิบัติซ้ำ ๆ	- กลวิธีการทางปัญญาด้านการฝึกปฏิบัติ	- การปฏิบัติซ้ำ ๆ
2. กลวิธีซับซ้อนในการซ้ำทวน	การขีดเส้นใต้ส่วนที่สำคัญของเนื้อหา	- กลวิธีการสร้างโครงสร้างเพื่อการเรียนรู้	- การขีดเส้นใต้
3. กลวิธีพื้นฐานที่ละเอียดประณีต	วิธีการช่วยจำ เช่น การเชื่อมโยงคำและจินตนาการ	- กลวิธีการจำด้านการเชื่อมโยงความคิดและการใช้จินตนาการ	- การใช้จินตนาการและเสียง
4. กลวิธีซับซ้อนที่ละเอียดประณีต	การขยายข้อความ การย่อความ การจดบันทึก	- กลวิธีทางปัญญาด้านการสร้างโครงสร้างเพื่อการเรียนรู้	- การจดบันทึก - การย่อความ
5. กลวิธีพื้นฐานในการจัดเป็นระบบ	การจัดกลุ่มคำประเภทเดียวกันไว้ด้วยกัน	- กลวิธีการจำด้านการสร้างความเชื่อมโยงทางความคิด	- การจัดกลุ่มคำให้เป็นหมวดหมู่
6. กลวิธีซับซ้อนในการจัดเป็นระบบ	การกำหนดเค้าโครงของเรื่อง การจัดลำดับของเนื้อหา การหาใจความสำคัญ	- กลวิธีทางปัญญาด้านการรับและส่งสาร	- การหาใจความสำคัญ - การหารายละเอียดที่สำคัญของเรื่อง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กลวิธีการเรียนของไวน์สไตน์และเมเยอร์		กลวิธีการเรียนของออกซ์ฟอร์ด	
กลวิธี	กิจกรรม	กลวิธี	กิจกรรม
7. กลวิธีตรวจสอบความเข้าใจ	การควบคุมวิธีการเรียนของตนเอง เช่น การกำหนดจุดประสงค์การเรียน และการตั้งคำถาม	- กลวิธีเมต้าคอกนิติปด้าน การจัดระเบียบและการวางแผน	- การจัดเวลา - การกำหนดจุดประสงค์ในการเรียน
8. กลวิธีจิตพิสัย	การมีความตั้งใจและการลดความกังวล	- กลวิธีจิตพิสัยด้านการลดความกังวลและการให้กำลังใจตนเอง	- การลดความกังวลและความตึงเครียดในการเรียน - การส่งเสริมให้กำลังใจตนเอง - การให้รางวัล

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับวิธีการเรียนเพื่อให้ประสบความสำเร็จของนักวิชาการหลายท่าน ทำให้สามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบของกลวิธีการเรียนรู้หรือทักษะการเรียนทางภาษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

1. องค์ประกอบที่มีผลโดยตรง

เป็นองค์ประกอบวิธีการเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมการเรียนภาษา ได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น โดยอาศัยเทคนิคการเรียนเฉพาะของแต่ละทักษะ องค์ประกอบเหล่านี้ ได้แก่ การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการจดบันทึกและการเขียน การรู้จักใช้ห้องสมุด การเตรียมตัวและวิธีการทำข้อทดสอบ นอกจากนี้ยังรวมถึงการจัดเวลาสำหรับการเรียน และเทคนิคการจำไว้ด้วย องค์ประกอบที่มีผลโดยตรง เป็นกลวิธีการเรียนที่แสดงออกให้สังเกตเห็นได้ง่าย และมีการนำไปฝึกฝนให้กับผู้เรียนกันอยู่ทั่วไป ดังจะเห็นได้จากสื่อสำหรับฝึกทักษะการเรียน (Study Skills) ซึ่งยังนิยมใช้อยู่ในขณะนี้

2. องค์ประกอบที่มีผลโดยอ้อม

เป็นองค์ประกอบที่ควบคุมและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ช่วยให้เกิดวิธีการเรียนโดยตรงเกิดขึ้นได้ง่ายขึ้น และอยู่คงทนทั้งสามารถช่วยให้นำกลวิธีไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดเป็นปัจจัยเสริมการเรียนภายในด้านเมตาคอนิตีปี จิตพิสัย (Affective) องค์ประกอบเหล่านี้ ได้แก่ ความตั้งใจ การควบคุมสมาธิและแรงจูงใจ การควบคุมและการตรวจสอบความเข้าใจ (Comprehension Monitoring) (Weinstein and Mayer, 1986: 323-324) รวมทั้งการลดความกังวล การให้กำลังใจตนเอง การตั้งคำถาม ความร่วมมือกับผู้อื่น การเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (Oxford, 1990: 151-191) นอกจากนี้ยังรวมถึง การจัดการตนเอง (Self-Management) ถึงเอื้ออำนวยต่อความเข้าใจโมโนทัศน์ล่วงหน้า (Advance Organizers) ด้วย (Chamot, 1987: 77)

อย่างไรก็ตามยังมีตัวแปรที่สำคัญและน่าสนใจซึ่งเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของกลวิธีการเรียนรู้ภายใน แต่นักวิชาการยังไม่ได้จัดไว้เป็นส่วนหนึ่งของกลวิธีการเรียน ได้แก่ ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) และความรับผิดชอบ (Responsibilities) (Hamblin, 1981: 13) รวมทั้งการตระหนักในตนเอง (Self Awareness) การคิดอย่างมีเหตุผล และความเชื่อมั่นในตนเอง (Waters and Waters, 1992: 264-265) ตัวแปรดังกล่าวนี้ นักการศึกษาเชื่อว่าเป็นตัวแปรภายในที่อยู่ในระดับลึก ซึ่งช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดกลวิธีการเรียนหรือทักษะการเรียนในตัวผู้เรียนได้อย่างคงทนถาวร จากประสบการณ์การสอนทักษะการเรียน หรือ

กลวิธีการเรียนของวอเตอร์ส และวอเตอร์ส (Waters and Waters, 1992: 264) พบว่า การฝึกกลวิธีการเรียนโดยเฉพาะองค์ประกอบกลวิธีการเรียนภายนอก เช่น เทคนิคที่ใช้ในการอ่าน การเขียน และจดบันทึก รวมทั้งเทคนิคการทำข้อสอบ ยังไม่สามารถช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะยังขาดคุณลักษณะขององค์ประกอบภายในอยู่ในระดับลึกลงกว่า

การนำกลวิธีการเรียนไปประยุกต์ใช้กับการเรียนภาษาต่างประเทศ

กลวิธีการเรียนหรือทักษะการเรียนทางภาษาประกอบด้วยกลวิธีย่อยเป็นจำนวนมาก ซึ่งวิธีการเรียนของแต่ละกลวิธีต่างก็มีทั้งที่เป็นลักษณะเฉพาะและที่มีความคาบเกี่ยวกัน กลวิธีการเรียนบางอย่างสามารถใช้ได้กับการเรียนทักษะทางภาษาได้เพียงบางทักษะ และกลวิธีการเรียนบางประเภทสามารถใช้ได้กับทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะได้แก่ การฟัง การอ่าน การพูด และการเขียน ความมีประสิทธิภาพของกลวิธีการเรียนขึ้นอยู่กับการถูกนำไปใช้อย่างเหมาะสมกับตัวผู้เรียนตามวิธีการและขั้นตอนที่ถูกต้อง ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นที่ผู้เรียนภาษาต่างประเทศ จะต้องศึกษาและฝึกฝนวิธีการของกลวิธีการเรียนแต่ละชนิดที่ตนเองยังบกพร่องอยู่ให้ชำนาญแล้วคล่องสำหรับแนวทางในการนำกลวิธีการเรียนไปใช้ มีนักวิชาการทางภาษาเสนอแนะไว้หลายวิธีด้วยกัน ในการวิจัยครั้งนี้ได้ถือแนวความคิดของออกซ์ฟอร์ด (Oxford, 1990: 57-191) ซึ่งเสนอแนวทางการนำกลวิธีการเรียนไปใช้ไว้ดังนี้

กลวิธีการจำ (Memory Strategies) ประกอบด้วย กลวิธีย่อยที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. การสร้างความเชื่อมโยงทางความคิด (Creating Mental Linkages) จัดเป็นกลวิธีเบื้องต้นสำหรับการจำและเป็นพื้นฐานของกลวิธีการจำที่ซับซ้อน กลวิธีนี้แบ่งออกได้เป็น 3 กลวิธีย่อย คือ

1.1 การจัดกลุ่มคำตามชนิดหรือประเภท (Grouping) เป็นการจัดคำต่าง ๆ ที่ต้องการจำให้เป็นหมวดหมู่ที่มีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะช่วยลดจำนวนเนื้อหาที่ไม่สัมพันธ์กันให้เหลือน้อยลง ตัวอย่างการจัดกลุ่มคำ ได้แก่

1) จัดกลุ่มคำตามชนิดของคำทางไวยากรณ์ (Type of Word) เช่น stand, drink, play, pencil, beautiful, happy, animal นักเรียนก็จัดเป็นกลุ่มคำที่เป็นกริยา นาม และคุณศัพท์

2) จัดตามความคล้ายคลึงกันทางมโนทัศน์ (Conceptual Similarities) เช่น จัดกลุ่มคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับความร้อนและความเย็น ดังนี้ hot, warm, fire หรือ cool, cold, ice เป็นต้น

กลวิธีการจัดกลุ่มคำลักษณะดังกล่าวนี้ ไวน์สไตน์ และเมเยอร์ (Weinstein and Mayer, 1986: 317-318) ก็ถือว่าเป็นกลวิธีที่ช่วยการจำได้ดี และได้จัดให้เป็นองค์ประกอบย่อยของกลวิธีการเรียนรู้ที่เรียกว่า กลวิธีพื้นฐานในการจัดเป็นระบบ

1.2 การเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิม (Associating/ Elaborating) การเชื่อมโยงลักษณะนี้จะช่วยให้เข้าใจและจำเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งการเชื่อมดังกล่าวจะต้องมีความหมายต่อตัวผู้เรียนด้วย ตัวอย่างการเชื่อมโยง เช่น นักเรียนต้องการจำชื่อ Johnson ก็นึกถึงคำว่า จอห์นสัน และอาจแต่งประโยคว่า “ชายคนนั้นมีจอห์นสัน” หรืออาจเชื่อมประโยคสองสิ่งเข้าด้วยกัน เช่น bread and butter หรือเชื่อมโยงมากกว่าสองสิ่ง เช่น school-paper-tree-country-earth (Wright, 1987: 53; cited in Oxford, 1990: 41) นอกจากนี้อาจเชื่อมโยงในลักษณะที่เป็นเครือข่ายที่เรียกว่า Semantic map หรือ แผนผังความหมายก็ได้

1.3 การนำคำใหม่ใส่ไว้ในบริบท (Placing New Words into a Context) เป็นการใส่คำที่ต้องการจำไว้ในประโยคที่มีความหมายในบทสนทนาหรือในเรื่องราวต่าง ๆ เช่น การจำชื่อทะเลสาบที่สำคัญในสหรัฐอเมริกา ก็ใช้การจำคำย่อ คือ HOMES (Huron, Onario, Michigan, Erie and Superior) จากนั้นนำคำย่อมาใส่ไว้ในประโยค “My HOME'S on the Great Lakes” หรืออาจนำคำที่เรียนมาเขียนเป็นเรื่องราวสั้น ๆ เพื่อช่วยให้จำได้ง่ายขึ้น กลวิธีการจำแบบนี้ใช้ได้กับการเรียนในทุกทักษะทางภาษา

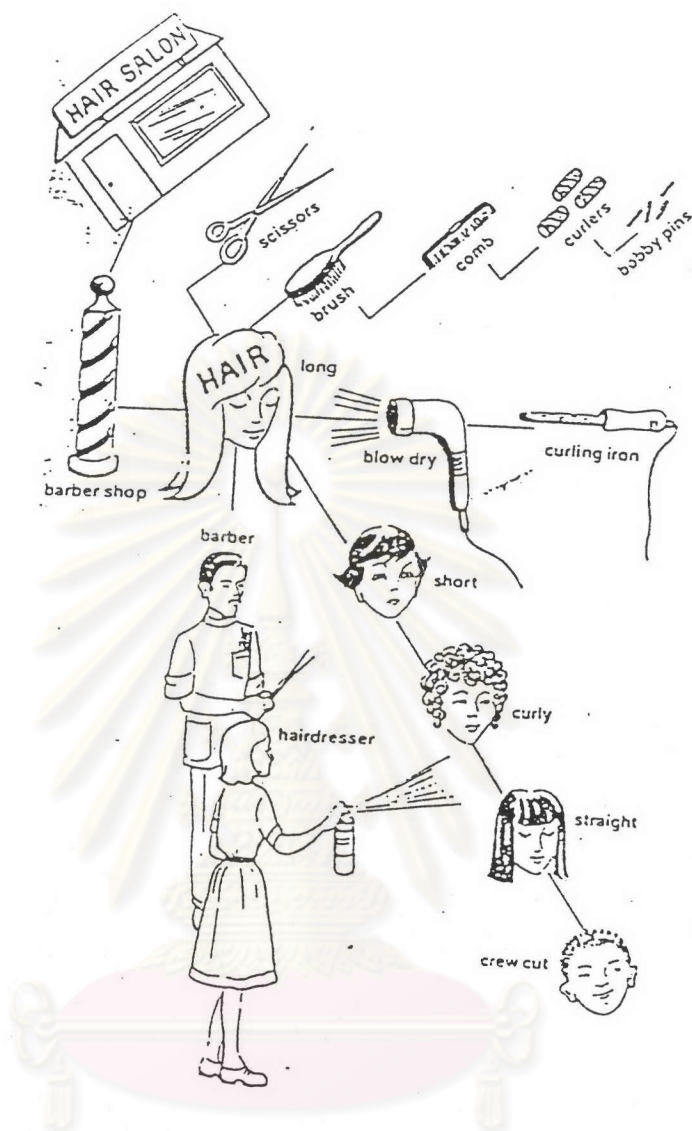
2. การใช้จินตนาการและเสียง (Applying Imagery and Sounds) เป็นวิธีการช่วยให้จำได้แม่นยำวิธีหนึ่ง โดยผู้เรียนสร้างจินตนาการหรือใช้ภาพและเสียงเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลความรู้ทางภาษาเข้ากับมโนทัศน์เดิมในความทรงจำ กลวิธีการใช้จินตนาการและเสียง แบ่งเป็นกลวิธีย่อยดังนี้

2.1 การใช้จินตนาการ (Using Imagery) เป็นการเชื่อมโยงภาพในความนึกคิดหรือภาพวาดจริงเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนเข้ากับความรู้เดิมเพื่อช่วยในการจำ เช่น นักเรียนคนหนึ่งพยายามจำคำศัพท์เกี่ยวกับงานบ้าน (eg., cooking, cleaning, washing, cutting, buying) โดยการนึกถึงสภาพการณ์ ซึ่งครั้งแรกที่เขาได้อินคำศัพท์เหล่านี้ในที่พักผู้ลี้ภัย หรืออาจจินตนาการให้เป็นรูปธรรมขึ้นมาได้โดยการใช้ภาพ ซึ่งสามารถเขียนหรือวาดให้เป็นรูปภาพง่าย ๆ ที่เป็นสิ่งของหรือสัญลักษณ์ ตัวอย่างเช่น ถ้าต้องการจำความหมายของบุพพท above, over, under, among, between, below ผู้เรียนสามารถเขียนแผนผังหรือสัญลักษณ์เป็นลูกศร บ่งบอกความหมายของคำเหล่านี้ได้ กลวิธีนี้เหมาะที่จะนำไปใช้กับการเรียนทักษะการฟังและการอ่าน

2.2 การใช้แผนผังเชื่อมโยงความหมาย (Semantic Mapping) เป็นกลวิธีที่ช่วยทั้งในด้านความจำและความเข้าใจ วิธีการนี้เน้นที่การเชื่อมโยง มโนทัศน์หลัก (Key Concepts) กับมโนทัศน์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการสร้างเป็นแผนผังเชื่อมโยงกันด้วยเส้นหรือลูกศร ที่จริงแล้วกลวิธีนี้ มีการผสมผสานกันกับกลวิธีการจำอื่น ๆ เช่น การจัดกลุ่ม การใช้จินตนาการ และการเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิม ซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของคำที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน กลวิธีแผนผังเชื่อมโยงความหมาย เป็นกลวิธีที่นิยมใช้กันมากในการเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ และเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นวิธีการช่วยการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดวิธีหนึ่ง ซึ่งโนแวก และโกวิน (Novak and Gowin, 1984, cited in Oxford, 1990: 241) เรียกวิธีการนี้ว่า แผนผังมโนทัศน์ (Conceptual Mapping) กลวิธีนี้สามารถนำไปใช้ได้ดีกับการเรียนทักษะการฟังและการอ่าน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่าง แผนผังเชื่อมโยงความหมาย (Semantic Map) โดยใช้ภาพและคำเรื่องเกี่ยวกับ “ผม” (Brown-Azarowicz, Stannard and Goldin, 1986: 33; cited by Oxford, 1990: 65)

2.3 การใช้คำสำคัญ (Using Keywords) เป็นวิธีการจำคำใหม่โดยการเชื่อมโยงเสียงและภาพ ขั้นตอนแรกของวิธีการนี้ คือ เปรียบเทียบว่าเสียงของคำใหม่เหมือนหรือคล้ายกับเสียงของคำใดในภาษาแม่ ขั้นนี้เรียกว่าการเชื่อมโยงเสียง ในขั้นที่สองให้จินตนาการภาพที่มีความสัมพันธ์กับคำใหม่กับคำที่คุ้นเคยในภาษาแม่ ขั้นนี้เป็นการเชื่อมโยงภาพ ที่สำคัญคือ การเชื่อมโยงภาพและเสียง จะต้องมีความหมายต่อตัวผู้เรียน ตัวอย่างเช่น ในการเรียนคำใหม่ในภาษาฝรั่งเศส คำว่า potage (soup) ผู้เรียนที่พูดภาษาอังกฤษ จะเชื่อมโยงกับ pot แล้วจินตนาการว่า pot ที่มี

potage อยู่เต็มเปี่ยม เช่นนี้ก็จะช่วยให้สามารถจำคำว่า potage ได้ดีขึ้น กลวิธีนี้เหมาะสำหรับการเรียนทักษะการฟังและการอ่าน

2.4 การใช้เสียงเพื่อช่วยการจำ (Representing Sounds in Memory) เป็นการเชื่อมโยงคำใหม่กับเสียงหรือคำที่คุ้นเคยในภาษาใดก็ได้ที่ผู้เรียนมีความรู้ เช่น “Tri” เชื่อมโยงกับ “ไตร” หรือ “familia” เชื่อมโยงกับ “family” ซึ่งเป็นคำที่คุ้นเคยแล้ว นอกจากนี้การใช้คำคล้องจองก็จัดอยู่ในประเภทของกลวิธีการจำนี้ เช่น คำคล้องจองในการสะกดคำภาษาอังกฤษที่รู้จักกันดีคือ “I before E except after C” (receive, perceive, believe, achieve) หรือผู้เรียนอาจสร้างคำคล้องจองขึ้นเองเพื่อจำคำศัพท์หรือไวยากรณ์ เช่น “is, am, are, was, were นี่แหละเธอคือ verb to be” (สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมต้นที่ยังไม่ใช่ been) เกมการต่อศัพท์ (go-ไป ใคร-who shoe-รองเท้า เข้า-morning...) ก็น่าจะจัดอยู่ในหมวดของคำคล้องจองนี้ได้ กลวิธีการใช้เสียงเพื่อช่วยการจำ สามารถใช้ได้กับการเรียนทักษะการฟัง การอ่าน และการพูด

3. การทบทวนอย่างดี (Reviewing Well) เป็นกลวิธีที่ช่วยการจำสิ่งใหม่ โดยการทบทวนอย่างมีระบบ กล่าวคือ จะมีการทบทวนสิ่งที่ต้องการจำเป็นระยะ ๆ ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เช่น ช่วงแรก ๆ ของ การทบทวนจะอยู่ใกล้กัน จากนั้นจะทิ้งช่วงของการทบทวนให้ห่างจากกันออกไปมากขึ้น เช่น เมื่อมีการเรียนคำศัพท์ใหม่จบแล้ว ผู้เรียนจะเริ่มค้นทบทวนทันที ต่อมาอีก 15 นาที ก็มีการทบทวนคำศัพท์นั้นอีก จากนั้นจะทบทวนอีกใน 1 ชั่วโมง ต่อมา 3 ชั่วโมง ต่อมาวันรุ่งขึ้น สองวันต่อมา สามวันต่อมา สี่วันต่อมา สัปดาห์ต่อมา สองสัปดาห์ต่อมา และทิ้งช่วงเวลาห่างออกไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งสามารถจำเนื้อหาได้อย่างคล่องแคล่วเป็นอัตโนมัติ สำหรับวิธีการจำ ผู้เรียนอาจใช้กลวิธีการจำอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือผสมผสานกันในระหว่างกลวิธีการจำที่กล่าวมาแล้ว กลวิธีการทบทวนนี้สามารถนำไปใช้ได้กับการเรียนภาษาในทุกทักษะ

4. การใช้ท่าทาง (Employing Action) เป็นกลวิธีที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวหรือการกระทำเพื่อให้เกิดความเข้าใจและจำได้ง่ายขึ้น วิธีการนี้ แบ่งออกเป็นสองวิธีการย่อย คือ

4.1 การตอบสนองโดยทางร่างกายหรือความรู้สึก (Using Physical Response or Sensation) กลวิธีนี้ผู้เรียนอาจแสดงออกทางกิริยาท่าทางหรือการกระทำเกี่ยวกับเนื้อหาใหม่ที่เรียน เช่น เมื่อได้ยินหรืออ่านประโยค “Take the calculator” ผู้เรียนก็หยิบเครื่องคิดเลขขึ้นมา หรือปฏิบัติตามคำสั่ง คำแนะนำต่าง ๆ ที่อยู่ในขอบข่ายที่สามารถกระทำได้ สำหรับด้านความรู้สึก ผู้เรียนอาจแสดงออกทางความรู้สึกเพื่อช่วยในการจำ เช่น ในการเรียนเรื่องเอกพจน์ และพหูพจน์

เมื่อเห็นหรือได้ยินคำที่มีคุณสมบัติเป็นเอกพจน์ (I, he, she, dog, mango, milk, money) ผู้เรียน แสดงความรู้สึกหนาวสั่น และเมื่อได้ยินหรือเห็นคำที่มีคุณสมบัติเป็นพหูพจน์ (you, they books, houses, people) ผู้เรียนแสดงความรู้สึกร้อน เช่นนี้จะทำให้สามารถจำความเป็นเอกพจน์ และ พหูพจน์ได้ดียิ่งขึ้น เพราะมีการเชื่อมโยงระหว่างคำกับการกระทำและความรู้สึก กลวิธีนี้สามารถใช้ได้กับการเรียนทักษะการฟังและการอ่าน

4.2 การใช้เทคนิคที่เป็นกลไก (Using Mechanical Techniques) เป็นวิธีการช่วย ความจำโดยการเคลื่อนไหวอีกวิธีหนึ่งที่นิยมใช้กันพอสมควร นั่นก็คือ การใช้บัตรคำหรือบัตร ประโยค และบัตรรูปภาพ วิธีการคือ เขียนคำศัพท์ใหม่ไว้ด้านหนึ่งของบัตรและอีกด้านหนึ่งเขียน ความหมายของคำและอาจมีตัวอย่างการใช้คำในลักษณะประโยคไว้ด้วย หรืออาจมีรูปภาพที่แสดง ความหมายของคำศัพท์นั้นก็จะทำให้น่าสนใจและจำได้ง่ายยิ่งขึ้น บัตรเหล่านี้จะถูกเคลื่อนย้ายไป อีกกองหนึ่งเมื่อผู้เรียนสามารถจำความหมายได้แล้ว กลวิธีนี้เหมาะที่จะใช้ในการเรียนทักษะ การฟัง การอ่าน และการเขียน เกี่ยวกับกลวิธีการจำ คิวยน์ (Devine, 1987: 291-298) ได้จำแนก ประเภทของการจำไว้ดังนี้

1. การระลึก (Recall) คือ การที่ผู้เรียนสามารถแสดงได้ว่า ตนเองได้เรียนรู้พฤติกรรม อย่างใดอย่างหนึ่ง มีความสามารถในทักษะใดทักษะหนึ่ง หรือเก็บข้อเท็จจริงไว้ในสมองได้ โดย การกระทำ การพูด การเขียน และการบอกข้อเท็จจริงนั้น ๆ
2. การจำได้ (Recognition) หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถแสดงให้เห็นว่าตนเองได้เคย พบสิ่งนั้นมาก่อน
3. การเรียนซ้ำ (Relearning) เป็นการเรียนในสิ่งที่เคยเรียนมาแล้ว เพื่อให้จำได้ดียิ่งขึ้น
4. การบูรณาการการจำ (Redintegrative Memory) เป็นการจำที่เกิดจากการเชื่อมโยง ข้อมูลบางส่วนเข้ากับข้อมูลความรู้ชุดหนึ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เมื่อเคยเรียนรู้ สิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยภาพรวมแล้วในอดีต แต่เมื่อครูได้พูดถึงเรื่องราวบางส่วนของสิ่งนั้น ก็จะทำให้ นักเรียนระลึกถึงเรื่องราวทั้งหมดได้ ดังนั้นแนวการสอนจึงควรสอนให้จำสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะที่ มีความสัมพันธ์กัน

สิ่งที่สำคัญมากอย่างหนึ่งสำหรับการจำคือ ความสนใจ เพราะความสนใจจะช่วยให้ ข้อมูลความรู้เดิม หรือความคิดได้รับการถ่ายโอนไปสู่ความจำระยะยาว (Long-Term Memory) ซึ่ง ทำให้สามารถจำได้นาน ดังนั้นครูจึงต้องพยายามสร้างสื่อ และกิจกรรมที่น่าสนใจในการเรียน การสอน

นอกจากนี้ คิววินน์ได้เสนอแนะหลักการในการทำให้ความจำของผู้เรียนมีประสิทธิภาพ คีขึ้น ดังนี้

1. ปรับปรุงการใส่รหัสข้อมูล หมายถึง การจัดการกับสื่อที่ต้องการจำโดยการ บูรณาการสื่อเหล่านั้นให้เด่นชัด น่าสนใจ และมีจำนวนเพียงพอในการจำ
2. กำจัดสิ่งรบกวนให้น้อยลง
3. เพิ่มการเรียนรู้ในสิ่งนั้นให้มากขึ้น เพื่อให้เนื้อหาความรู้เชื่อมโยงเข้าสู่ความจำ ระยะยาว
4. จัดสิ่งช่วยในการเรียกข้อมูลกลับคืน โดยให้มีบางสิ่งช่วยให้อำได้ เพื่อเตือนให้ ระลึกถึงข้อมูลที่เป็นภาพรวม
5. จัดให้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องช่วยให้อำสามารถเรียกสิ่งที่จำกลับคืนมาได้
6. ส่งเสริมและช่วยให้ผังมโนทัศน์ (Schemata) ของนักเรียนมีความชัดเจนขึ้น

จอยซ์ และเวล (Joyce and Weil, 1986: 92-96) เป็นนักการศึกษาอีกกลุ่มหนึ่ง ที่สนใจ เกี่ยวกับกลวิธีการจำ และได้เสนอข้อค้นพบจากงานวิจัยที่สำคัญประการหนึ่งเกี่ยวกับการจำคือ บุคคลที่สามารถจำเนื้อหาได้รวดเร็ว และจำได้นานมักจะใช้กลวิธีการจำที่ละเอียดประณีต (elaborate strategies) คือใช้วิธีการจำแบบ Mnemonics ส่วนกลุ่มคนที่จำได้อย่างไม่ค่อยมี ประสิทธิภาพ โดยทั่วไปจะใช้วิธีการท่องจำ (Rote Procedures) ข้อค้นพบที่สำคัญอีกประการ หนึ่งที่รองลงมาคือ วิธีการจำแบบ “link-word method” มีความซับซ้อน (Elaborate) กว่าวิธีอื่น ๆ เพราะผู้เรียนต้องมีกิจกรรมทางสมองมากกว่าการจำแบบท่องจำ ซึ่งอาจมีคำถามว่าทำไมต้องเพิ่ม ส่วนประกอบอื่น ๆ ให้มากขึ้น แทนที่จะจำเฉพาะเนื้อหาที่ต้องการจำแต่เพียงอย่างเดียว ใน ประเด็นนี้สามารถตอบได้ว่า ส่วนประกอบอื่นที่เพิ่มขึ้นมีความเชื่อมโยงกับสิ่งที่ต้องการจำ ซึ่งทำ ให้มีบริบทที่เกี่ยวข้องมากขึ้น และเป็นการช่วยกระบวนการเชื่อมโยงภายในสมองได้มากขึ้น

กิจกรรมความเชื่อมโยงดังกล่าวนี้ ส่งเสริมให้การบันทึกสิ่งที่ต้องการจำ ซึ่งเกิดจากระบบกระบวนการประมวลผลข้อมูลความรู้ (Information - Processing Systems) มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกจากนี้พวกเขาได้เสนอวิธีการจำไว้ 4 วิธี ดังนี้

1. การเชื่อมโยงที่ชวนขบขัน (Ridiculous Association) เป็นการเชื่อมโยงความคิดที่มีลักษณะแปลกประหลาดชวนขบขันไม่สมเหตุสมผล หรือเป็นไปได้แต่จะช่วยให้จำได้ง่ายและจำได้นาน

2. การเชื่อมโยงที่เป็นระบบ (Link System) จัดเป็นหัวใจของวิธีการจำ นั่นก็คือการเชื่อมโยงสองความคิดเข้าด้วยกัน โดยที่ความคิดหนึ่งกระตุ้นให้ระลึกถึงอีกความคิดหนึ่งและความคิดอื่นต่อไป เช่น ถ้าต้องการจำคำว่า house glove chair stove tree เราสามารถจินตนาการภาพที่แปลก ๆ ได้ ประการแรกอาจเป็นภาพ house และ glove จากนั้น glove และ tree โดยจินตนาการเป็นภาพ glove กำลังเปิดประตูคาน้ำของ house ทักทายกับครอบครัวของ gloves ต่อมาจินตนาการเป็นภาพต้นไม้ (tree) ที่กิ่งก้านเต็มไปด้วย glove แขนงอยู่คล้ายผลไม้

3. ระบบการใช้คำสำคัญ (Key-Word System) สารสำคัญของระบบการใช้คำสำคัญ คือ การเลือกคำคำหนึ่งมาใช้แทนความคิดใดความคิดหนึ่ง หรือความคิดย่อยหลายความคิด เช่น ในการจำ speech ที่มีความยาวเป็นหน้ากระดาษ ผู้เขียนจะต้องเลือกคำที่เห็นว่าสำคัญ ซึ่งเป็นตัวแทนความคิดอื่น ๆ ออกมา ถ้าคำ ๆ นั้นเป็นรูปธรรมก็จำเป็นต้องใช้ระบบการแทนคำ (Substitute Word System) ก่อนที่จะสร้างภาพให้เกิดการจำได้ ระบบการใช้คำสำคัญเหมาะสำหรับการจำวลีหรือ speech ที่ยาว ๆ โดยใช้ร่วมกับระบบการแทนคำ และระบบการเชื่อมโยง

4. การใช้คำแทนอย่างมีระบบ (Substitute-Word System) เป็นวิธีการที่ทำให้สิ่งที่จับต้องไม่ได้ให้จับต้องได้ และมีความหมาย เช่น คำบางคำที่ดูเหมือนเป็นรูปธรรม เราต้องพยายามคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีเสียงคล้ายกัน หรือเตือนให้ระลึกถึงได้ ของที่เป็นรูปธรรมสามารถนึกให้เป็นมโนภาพได้ เช่น เมื่อพูดประโยค "I'll ask her" เพื่อจำรัฐ Alaska หรือจำชื่อ Darwin โดยนึกถึง dark wind ภาพที่เราสร้างขึ้นมาจะใช้แทนคำ ความคิดหรือวลีที่ต้องการจำ

กลยุทธ์ทางปัญญา (Cognitive Strategies) กลยุทธ์ทางปัญญา ประกอบด้วย กลยุทธ์ย่อยที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. การฝึกปฏิบัติ เป็นกลยุทธ์พื้นฐานที่นับว่ามีความสำคัญที่สุดในการเรียนรู้ทางด้านปัญหา กลยุทธ์นี้ แบ่งเป็นกลยุทธ์ย่อยลงไปอีก 5 กลยุทธ์ ได้แก่

1.1 การกระทำซ้ำ ๆ (Repeating) เป็นกลยุทธ์ที่ดูเหมือนว่าไม่มีการสร้างสรรค์ หรือมีความหมายอะไรนัก แต่ถ้าประยุกต์ใช้ให้ถูกวิธี ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการเรียนภาษา

ตัวอย่างของการใช้กลยุทธ์นี้ ก็คือการฟังเสียงเจ้าของภาษาพูดหลาย ๆ ครั้ง จากเทปบันทึกเสียงโดยที่ผู้ฟังอาจนึกพูดตามเสียงที่ได้ยินไปด้วยก็ได้ หรือฟังรายงานพยากรณ์อากาศจากวิทยุซึ่งจะมีให้ฟังทุกวัน ศัพท์ และสำนวนที่ได้ยินก็จะซ้ำ ๆ กัน ผู้ฟังก็จะรู้สึกคุ้นเคยและสามารถเข้าใจเนื้อหาได้

นอกจากการฟังแล้วในด้านการอ่านก็สามารถใช้กลยุทธ์นี้ได้ เช่น การอ่านบทความหรือเนื้อหาภาษาให้มากกว่า 1 ครั้ง เพื่อที่จะเข้าใจสิ่งที่อ่านได้อย่างสมบูรณ์ หรืออาจใช้วิธีการอ่านหลาย ๆ ครั้ง แต่ละครั้งมีจุดมุ่งหมายการอ่านที่แตกต่างกัน เช่น อ่านเพื่อจับใจความสำคัญ อ่านเพื่อคาดเดาเนื้อเรื่อง อ่านเพื่อต้องการรู้รายละเอียด อ่านเพื่อตั้งคำถาม เป็นต้น การอ่านแล้วจดบันทึกเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน แล้วไปอ่านบททวนบันทึกนั้นอีกหลาย ๆ ครั้งก็ถือว่าได้ใช้กลยุทธ์การกระทำซ้ำ ๆ

วิธีการกระทำซ้ำ ๆ อีกวิธีหนึ่งที่น่าสนใจ คือ การใช้หลักของ “ย่อหน้านำ” (Lead Paragraph) ซึ่งนิยมใช้ในการรายงานข่าว และเขียนข่าวของหนังสือพิมพ์ หลักการนี้จะใช้ย่อหน้าแรกของบทความหรือเนื้อหา ในการเสนอ รายละเอียดโดยย่อของเนื้อเรื่องทั้งหมดไว้ก่อน โดยที่ผู้อ่านหรือผู้ฟังจะทราบว่ ใคร ทำอะไร เมื่อไร ที่ไหน ทำไม และอย่างไร ซึ่งเป็นสาระสำคัญของเรื่องที่มีความยาวประมาณ 4-5 ประโยค จากนั้นจึงเสนอรายละเอียดของเนื้อหาของเหตุการณ์แต่ละตอนตามลำดับ และในช่วงท้ายอาจมีการสรุป หรือการย่อเนื้อหาอีกครั้งหนึ่งด้วย

การเลียนแบบ (Imitation) การพูดและการเขียนของเจ้าของภาษาก็เป็นอีกวิธีหนึ่งของเทคนิคการกระทำซ้ำ ๆ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับปรุงการออกเสียง คำศัพท์ สำนวน การใช้โครงสร้างประโยค ท่าทาง และสไตล์ในการใช้ภาษา

การทบทวนแก้ไขภาษา (Revising) นับว่าเป็นกลวิธีกระทำซ้ำ ๆ ที่มีประโยชน์มากวิธีหนึ่งสำหรับการเรียนทักษะการเขียน กล่าวคือเมื่อมีการเขียนร่าง (Written Draft) เนื้อหาครั้งแรกไปแล้ว ก็จะต้องทบทวน ปรับปรุง แก้ไขในรายละเอียดอีก 2-3 ครั้ง หรือมากกว่านี้ ถ้าจำเป็นและมีเวลาพอ วิธีการทบทวนแก้ไขมีหลายวิธี เช่น อาจทบทวนแก้ไขเมื่อเขียนเนื้อหาจบแล้ว หรือทบทวนแก้ไขในแต่ละช่วงของเนื้อหาที่เขียน ผู้เขียนบางคนอาจทบทวนแก้ไขเฉพาะจุด เช่น พิจารณาแก้ไขเกี่ยวกับความชัดเจนของใจความสำคัญ หรือทบทวนแก้ไขในส่วนของการสะกดคำ และเครื่องหมายวรรคตอน ซึ่งการทบทวนแก้ไขแต่ละครั้งจะมีจุดประสงค์ที่ต่างกัน การทบทวนแก้ไขภาษานี้ยึดหลักการที่ว่า ไม่มีงานเขียนใดที่จะมีความถูกต้องชัดเจน และสมบูรณ์ในการเขียนครั้งแรก

1.2 การฝึกตามระบบเสียงและระบบการเขียน (Practicing with Sounds and Writing Systems) กลวิธีนี้ เมื่อใช้กับทักษะการฟังจะเน้นการรับรู้เกี่ยวกับเสียง เช่น การออกเสียง และเสียงสูง-ต่ำ (Intonation) ในประโยชน์มากกว่าการเข้าใจความหมาย ดังนั้นการฝึกด้านการฟังด้วยกลวิธีนี้ ควรใช้เทพช่วยในการฝึกมากกว่าการฟังคนพูดหรือบรรยายในสถานการณ์จริง ตัวอย่างกลวิธีการฝึกเสียง เช่น ใส่เครื่องหมายเน้นเสียง (Stress) ในแต่ละพยางค์ของคำในประโยค (I'm terribly tired; I think I'll go and have a rest) หรือการออกเสียงคำบางคำที่มีตัวสะกดคล้ายกัน แต่ออกเสียงต่างกัน เช่น through, though, tough and trough ผู้เรียนบางคนอาจจดคำอ่านดังนี้ throo, thow, tuff, and troff

ในด้านการพูด ผู้เรียนสามารถฝึกการพูดโดยออกเสียงตามเจ้าของภาษาจากเทปบันทึกเสียง หรือใช้วิธีการบันทึกเสียงตนเองลงในเทป แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเสียงการพูดของเจ้าของภาษา และอาจมีการดูกระจกในขณะที่พูดหรือออกเสียงคำต่าง ๆ เพื่อดูตนเองว่ามีลักษณะท่าทางอย่างไร

กลวิธีนี้ยังสามารถใช้ได้กับการเรียนเกี่ยวกับระบบการเขียนภาษาใหม่ ในกรณีที่นักเรียนไทยเรียนการเขียนภาษาอังกฤษในระยะแรก จะมีปัญหามากในการจำอักษรภาษาอังกฤษ เพราะตัวอักษรไทยและอักษรอังกฤษมีลักษณะแตกต่างกันมาก การที่จะเขียนคำในภาษาใหม่ได้คล่องแคล่ว จำเป็นต้องมีการฝึกฝนที่เพียงพอ กลวิธีการฝึกระบบการเขียนประกอบด้วย การคัดลอกตัวอักษร คัดลอกคำ การเปรียบเทียบเสียงที่เหมือนกันในภาษาแม่กับภาษาที่เรียนในลักษณะของการเขียน การใช้จินตภาพ (Visual Imagery) และอารมณ์ขันเพื่อช่วยในการจำสัญลักษณ์

และนำสัญลักษณ์ไปใส่ไว้ในบริบทของคำพูด (Leaver, 1984 and Brown-Azarowicz et. al., 1986; cited by Oxford, 1990: 74)

1.3 การจำรูปแบบประโยคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (Recognizing and Formulas and Patterns) การที่ผู้เรียนสามารถจำและใช้ประโยคที่เป็นสูตรสำเร็จและกระสวนประโยค ซึ่งมักใช้กันอยู่เสมอในภาษาที่เรียน จะช่วยให้เข้าใจและใช้ภาษานั้นได้คล่องแคล่วยิ่งขึ้น ทั้งช่วยผู้เรียนให้เกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้น ประโยคที่เป็นสูตรสำเร็จหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ประโยคที่ใช้กันเป็นประจำในการสนทนา (Conversational Routines) เป็นประโยคหรือสำนวนที่ไม่จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ (Unanalyzed Expressions) คือ ใช้กันไปตามธรรมเนียม เช่น Hello.

Good bye.

How are you?

The weather's nice, isn't it?

See you later. etc.

ส่วนกระสวนประโยค เป็นรูปแบบของประโยคที่ต้องการเติมคำหรือวลีที่เป็นเนื้อหาสำคัญเพื่อสื่อความหมายลงไป เช่น

I don't know how to...

I would like to...

Would you mind...

กลวิธีการจำและใช้สูตรสำเร็จและกระสวนประโยค สามารถใช้ได้กับการฝึกทักษะการฟัง การอ่าน การพูด และการเขียน

1.4 การรวมคำหรือวลีขึ้นใหม่อย่างมีความหมาย (Recombining) เป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับการรวมคำที่รู้จักแล้วให้เป็นประโยค หรือสำนวนที่มีความหมายในลักษณะต่าง ๆ เช่น ผู้เรียนเข้าใจความหมายสำนวน 3 สำนวน คือ weather's fine, I think I'd like..., take a walk ผู้เรียนอาจสร้างเป็นประโยค

The weather's fine today, so I think I'd like to take a walk

นอกจากนี้ อาจมีการรวมเป็นประโยคในลักษณะอื่น เช่น ผู้เรียนรู้จักสำนวน going to the concert และต้องการสร้างประโยคโดยใช้สรรพนามต่อไปนี้ he, she, we, they, you ก็สามารถใช้ประโยคได้ดังนี้ He's going to the concert, but she's not. We're going to the concert, too. I hope you'll go with us !

1.5 การฝึกในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ (Practicing Naturalistically) กลวิธีนี้ มุ่งฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงเกี่ยวข้องกับการใช้ทักษะทางภาษา ทั้ง 4 ประการ

ในด้านการฟัง กลวิธีนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฟังภาษาพูดที่อยู่ในบริบทที่เป็นธรรมชาติเท่าที่จะเป็นไปได้ สื่อการเรียนซึ่งได้แก่ เนื้อหา และแบบฝึกหัด จึงควรเป็นสิ่งที่เจ้าของภาษาใช้จริง (Authentic Materials) หรืออาจมีการดัดแปลงบ้างเพื่อให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน ในกรณีที่ต้องการใช้สื่อการฟังที่เจ้าของภาษาใช้จริง มักจะใช้ข้อความสั้น ๆ ซึ่งเป็นบันทึกเสียงจากวิทยุ การสัมภาษณ์หรือการพูดคุยระหว่างเจ้าของภาษาในหัวข้อที่ผู้เรียนคุ้นเคย ในส่วนของต้นฉบับของสิ่งที่ฟังจะจัดทำไว้ในลักษณะที่ไม่สมบูรณ์ คือ เสนอเนื้อหาเพียงบางส่วน หรือทำเป็นบันทึกย่อ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนได้เติมเนื้อเรื่องให้สมบูรณ์จากการที่ได้ฟัง ตัวอย่างของกิจกรรมที่เกี่ยวกับกลวิธีนี้ ได้แก่ การปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำแนะนำ เช่น การวาดภาพตามคำอธิบาย การให้ผู้เรียนแสดงท่าทางตามเรื่องราวที่ครูเล่าให้ฟังหรือประโยคที่พูด และการให้แสดงบทบาทสมมุติโดยการพูดโทรศัพท์ นอกจากนี้ การเชิญชาวต่างชาติ หรือเจ้าของภาษามาพูดให้นักเรียนฟังและได้ซักถาม การดูภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ในภาษาที่เรียน ก็นับว่าเป็นกิจกรรมซึ่งจัดอยู่ในกลวิธีการฝึกที่เป็นธรรมชาติที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพเช่นกัน

ด้านการอ่าน กลวิธีนี้เกี่ยวข้องกับการอ่านหนังสือพิมพ์ และนิตยสารภาษาต่างประเทศ รวมทั้งหนังสือเรียน ตำรา และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เช่น รายการอาหาร โฆษณา แผ่นพับ รายการสินค้า หนังสือการ์ตูน เป็นต้น ผู้เรียนต้องมีโอกาสได้อ่านสิ่งพิมพ์ซึ่งเป็นภาษาที่เรียนนี้ โดยสม่ำเสมอในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

ด้านการพูด กลวิธีการฝึกในลักษณะที่เป็นธรรมชาติจะเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์จริง เช่น การสนทนากับชาวต่างชาติ หรือพูดภาษาที่เรียนกับครูและผู้รู้หรือแม้แต่ในระหว่างเพื่อนด้วยกันและถ้าเป็นไปได้ผู้เรียนอาจหาโอกาสเดินทางไปต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้มีโอกาสได้ใช้ภาษาอย่างมีความหมายโดยแท้จริง สิ่งนี้เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่ามากในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพราะทำให้มีความรู้ความเข้าใจว่าเขาใช้ภาษากันอย่างไร มีอากัปกริยา สีหน้าท่าทางและน้ำเสียงอย่างไร รวมทั้งได้เห็นสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาว่าเป็นอย่างไร สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เกิดความเข้าใจ และมั่นใจในการใช้ภาษาอย่างมาก และที่สำคัญจะเป็นแรงจูงใจที่ดียิ่งในการเรียนภาษาต่างประเทศ

สำหรับในห้องเรียน กิจกรรมที่ส่งเสริมการฝึกทักษะทางภาษาที่เป็นธรรมชาติ ได้แก่ บทบาทสมมุติ กิจกรรมการละคร เกม กิจกรรมสถานการณ์จำลอง (Simulations) และแบบฝึกหัดที่มีลักษณะของการสื่อสาร เป็นต้น

ด้านการเขียน กลวิธีการฝึกโดยวิธีแบบธรรมชาติสามารถพัฒนาทักษะการเขียนได้เป็นอย่างดี กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีนี้ แบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะ คือ

1) การเขียนที่เป็นงานเดี่ยว ซึ่งเป็นการเขียนที่แต่ละคนลงมือกระทำเองทั้งหมด หัวข้อที่เขียนมีความหลากหลายตามความสนใจ หรือเขียนตามที่ครูกำหนด โดยเรื่องที่จะเขียนต้องไม่ยากและซับซ้อนเกินไป เพราะเป็นการเขียนภาษาต่างประเทศ ความยาวก็เป็นไปตามความสามารถทางภาษาของผู้เรียน

2) การร่วมงานเขียนกับผู้อื่น งานที่เขียน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสาร สคริปต์ (Script) เพื่อออกกรายการวิทยุหรือโทรทัศน์ในสถานการณ์จำลอง เป็นต้น

3) การเป็นผู้เขียนร่วม (Coauthorship) เป็นงานเขียนชิ้นเดียว โดยผู้เรียน 2 คน อาจร่วมกันผลิตงานเขียนชิ้นหนึ่งเรื่อง มีการปรึกษาหารือ ส่งเสริมและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน หรืออาจเขียนร่วมกันแบบจิ๊กซอ (Jigsaw Writing) ซึ่งเป็นวิธีการเขียนประโยคกันคนละส่วน แล้วนำมาต่อหรือผสมผสานกันเป็นเรื่องราวที่อาจจะแปลกและค่อนข้างชวนให้ขบขัน

4) การแลกเปลี่ยนงานเขียน (Exchanging of Written Messages) เป็นการเขียนข้อความหรือเรื่องราวแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น อาจแลกเปลี่ยนระหว่างบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ ตัวอย่างของกลวิธีนี้ ได้แก่ วารสารการสนทนา (Dialogue Journal) ซึ่งผู้เรียนอาจแลกเปลี่ยนข้อเขียนกับครูผู้สอน โดยที่ผู้เรียนจะเขียนประโยคหรือข้อความอะไรก็ได้ ส่งให้ครูได้อ่าน พร้อมกับแสดง

ความคิดเห็นกลับมาในลักษณะที่ส่งเสริมให้กำลังใจ และให้ข้อคิดตามความเหมาะสม การแลกเปลี่ยนงานเขียนอีกประการหนึ่งที่น่าสนใจและมีประโยชน์มาก คือ การมีเพื่อนทางจดหมาย (Pen-friends) ซึ่งเป็นการเขียนจดหมายโต้ตอบกันระหว่างบุคคล หรืออาจเขียนจดหมายติดต่อกับเกี่ยวกับธุรกิจเพื่อขอข้อมูล เอกสารและภาพเกี่ยวกับประเทศต่าง ๆ จากสำนักงานข่าวสารของแต่ละประเทศ กิจกรรมเหล่านี้ ถือว่าเป็นการฝึกการใช้ภาษาในลักษณะธรรมชาติอย่างมีความหมาย

2. การรับและส่งสาร (Receiving and Sending Messages) กลวิธีนี้ประกอบด้วยกลวิธีย่อย 2 กลวิธี ได้แก่

2.1 การจับความคิดอย่างรวดเร็ว (Getting the Idea Quickly) กลวิธีนี้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าสู่ประเด็นที่ต้องการค้นหาหรือต้องการทำความเข้าใจได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็ว วิธีการที่รู้จักกันดีของกลวิธีนี้ คือ การสำรวจข้อความเพื่อจับใจความสำคัญ (Skimming) และการสำรวจเพื่อให้ได้ข้อมูลเฉพาะที่ผู้เรียนสนใจ (Scanning) กิจกรรมที่สนับสนุนผู้เรียนให้สามารถจับใจความสำคัญและค้นหาข้อมูลเฉพาะได้สะดวกขึ้น คือ การมีคำถามล่วงหน้า (Preview Questions) และการใช้แผนภูมิ แผนผัง ชื่อรายการ (Lists) หรือสัญลักษณ์อื่น ๆ เพื่อช่วยเป็นแนวหรือนัยเกี่ยวกับใจความสำคัญหรือ รายละเอียดเฉพาะอย่างของผู้เรียนต้องการ นอกจากนี้ การจดบันทึก (Taking Notes) ซึ่งเป็นกลวิธีการเรียนรู้ที่สำคัญอย่างหนึ่ง ก็เป็นเทคนิคที่ช่วยส่งเสริมวิธีการจับใจความสำคัญ และการค้นหาข้อมูลเฉพาะได้ดี

กลวิธีการจับความคิดอย่างรวดเร็วนี้ สามารถนำไปใช้ได้กับการเรียนรู้ด้านทักษะการฟังและการอ่าน แต่ออกซ์ฟอร์ด (Oxford, 1990: 81) ได้ให้ข้อคิดว่า กลวิธีนี้ อาจไม่เป็นประโยชน์นักสำหรับการฟังละครวิทยุ และการอ่านคำประพันธ์ (Poems) หรือเรื่องราว (Stories) ต่าง ๆ รวมทั้งเรื่องขำขันด้วย

2.2 การใช้แหล่งวิทยาการเพื่อรับและส่งสาร (Using Resources for Receiving and Sending Messages) กลวิธีนี้ เกี่ยวข้องกับการค้นหาความหมายของสิ่งที่ได้ยินหรือสิ่งที่อ่าน ซึ่งเป็นภาษาใหม่ที่กำลังเรียน รวมทั้งการผลิตภาษาเพื่อสื่อความหมายในภาษาใหม่ด้วยการพูดและเขียน แหล่งวิทยาการที่ช่วยผู้เรียนให้เข้าใจสิ่งที่ฟังและอ่านได้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น พจนานุกรม รายการคำศัพท์ คำอธิบาย ไวยากรณ์ หนังสือเกี่ยวกับสำนวนของภาษา เป็นต้น สำหรับสารานุกรม หนังสือนำเที่ยว นิตยสาร หนังสือเกี่ยวกับวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ นับว่าเป็น

ข้อมูลพื้นฐานอย่างดี ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจภาษาพูดและภาษาเขียนได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีแหล่งวิทยาการที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ ซึ่งได้แก่ เทปบันทึกเสียง โทรทัศน์ วิทยุ พิธีกรณณ์ และ นิตรศการ สิ่งเหล่านี้เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศได้ดี

กลวิธีการใช้แหล่งวิทยาการ เพื่อรับและส่งสารนี้สามารถใช้ได้กับการเรียนรู้ทักษะทางภาษาได้ทั้ง 4 ทักษะ

3. การวิเคราะห์และการใช้เหตุผล (Analysing and Reasoning) กลวิธีนี้ ประกอบด้วย กลวิธีย่อย 5 กลวิธี ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล เพื่อที่จะเข้าใจและสามารถใช้กฎไวยากรณ์ คำศัพท์ และสำนวนในภาษาที่เรียนได้ถูกต้อง กลวิธีทั้ง 5 ประการ ได้แก่

3.1 การใช้เหตุผลเชิงนิรนัย (Reasoning Deductively) เป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับการนำ กฎเกณฑ์ความรู้ที่เรียนแล้วไปใช้เพื่อทำความเข้าใจ สิ่งที่ได้ยิน หรือ ได้อ่าน รวมทั้งใช้เพื่อช่วยในด้านการผลิตภาษาคือการพูด และการเขียนด้วย ตัวอย่างเช่น เมื่อได้ยินประโยค Is this your book? ผู้เรียนจะรู้ว่า ประโยคนี้เป็นประโยคคำถาม เพราะได้เรียนรู้มาว่า ประโยคคำถามโดยปกติจะมีคำกริยาอยู่หน้าประโยค และรู้ต่อไปได้ว่า ประโยคนี้ต้องตอบด้วย Yes หรือ No เพราะคำกริยาที่นำหน้าประโยคเป็น Verb to be ซึ่งเมื่อเป็นคำถามจะจัดอยู่ในประเภท Yes/No Questions

กลวิธีนี้ในบางครั้งอาจมีปัญหาในการนำไปใช้ในกรณีที่มีข้อยกเว้น หรือใช้ในลักษณะที่ต่างบริบทกัน เช่น ผู้เรียนอาจเติม ed ในคำกริยาอดีตกาลอย่างไม่ถูกต้อง เช่น goed, buyed หรืออาจแต่งประโยค I don't know where is he ? ซึ่งเป็นข้อผิดพลาดที่เกิดจากการใช้กฎเกินความเป็นจริง (Overgeneralization Errors)

กลวิธีการใช้เหตุผลเชิงนิรนัย สามารถใช้ได้กับการเรียนรู้ทางภาษาทุกทักษะ

3.2 การวิเคราะห์คำหรือสำนวนของภาษา (Analyzing Expressions) ในการทำความเข้าใจภาษาต่างประเทศที่ได้ยินหรือที่อ่าน บางครั้งจำเป็นต้องนำคำ วลี ประโยค หรือแม้แต่บริบท (Paragraph) มาแยกย่อยเพื่อพิจารณาความหมายในแต่ละส่วนประกอบ อันจะนำไปสู่ความหมายโดยรวมได้ เช่น ผู้เรียนไม่เข้าใจความหมายของวลี premeditated crime แต่พอจะรู้ความหมายของคำว่า pre- (ก่อน) meditate (คิดเกี่ยวกับ) crime (การกระทำในทางไม่ดี) ดังนั้น ผู้เรียนก็จะสามารถเข้าใจความหมายของวลีนี้ได้ว่า “มีการวางแผนในการกระทำสิ่งที่ไม่ดีไว้ก่อน” การวิเคราะห์ลักษณะนี้เหมาะที่จะใช้กับคำที่มีรากศัพท์ และคำประสม

3.3 การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Analyzing Contrastively) กลวิธีนี้เกี่ยวข้องกับ การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาษาที่เรียน ซึ่งได้แก่ เสียง คำ โครงสร้าง ประโยค เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างกับภาษาแม่ ตัวอย่างการเปรียบเทียบที่เห็นได้ชัด ระหว่าง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้แก่ คำทับศัพท์ และคำยืม เช่น แอปเปิล (Apple) โลโก้ (Logo) คอมพิวเตอร์ (Computer) ซุป (Soup) ฯลฯ

3.4 การแปล (Translating) เป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนมีพื้นฐานพอที่จะเข้าใจสิ่งที่ได้ยินหรือที่อ่านโดยอาศัยภาษาแม่ โดยปกติการแปลมีประโยชน์สำหรับการเรียนภาษาต่างประเทศ ในระดับต้น ๆ เพราะคำศัพท์และโครงสร้างประโยคมีความง่ายและไม่ซับซ้อน สามารถแปล ความหมายได้ในลักษณะคำต่อคำหรือประโยคต่อประโยค ได้โดยเข้าใจตรงกัน แต่เมื่อรูป ประโยคมีความซับซ้อน หรือคำศัพท์คำหนึ่งมีหลายความหมาย และเป็นนามธรรมมากขึ้น การ แปลชนิดคำต่อคำจะไม่ช่วยให้เข้าใจความหมายได้อย่างถูกต้อง เช่น “son-in-law” ถ้าแปลตรง ๆ ว่า “ลูกชายในกฎหมาย” ก็คงไม่เข้าใจว่าหมายถึงใคร ประโยค “I am a boy” สามารถแปลได้ ตรงตัวว่า “ฉันเป็นเด็กชายคนหนึ่ง” แต่ประโยค “I am hungry” ถ้าจะแปลว่า “ฉันเป็นหิว” ก็ คงไม่เป็นภาษาไทยที่ถูกต้องเหมาะสม “I am on my way.” ถ้าแปลคำต่อคำว่า “ฉันอยู่บนทาง ของฉัน” ซึ่งก็ไม่แน่ใจว่าผู้ฟังหรือผู้อ่านจะเข้าใจตรงกับความหมายที่แท้จริงว่า “ฉันดำเนินชีวิต บนเส้นทางของฉัน” หรือ “ฉันไปตามทางของฉัน” หรือไม่

อย่างไรก็ตาม การแปล เป็นวิธีการที่ผู้เรียนมักนำมาใช้เสมอ เพราะช่วยให้ เข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้อย่างรวดเร็ว และสามารถใช้ได้กับการเรียนรู้ทั้ง 4 ทักษะ แต่ที่สำคัญคือ ควรใช้กลวิธีนี้ด้วยความระมัดระวัง

3.5 การถ่ายโอน (Transferring) เป็นกลวิธีที่ใช้ความรู้เดิมมาช่วยเสริมในการเรียน ความรู้ใหม่ ความรู้เดิมนี้อาจเป็นความรู้ด้านภาษาศาสตร์ในภาษาแม่ หรือความรู้ทางภาษาศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภาษาที่เรียนไปใช้กับอีกส่วนหนึ่งของภาษาที่เรียน หรือความรู้ด้านมโนทัศน์ ของสาขาหนึ่งไปใช้กับอีกสาขาหนึ่งก็ได้ การถ่ายโอนจะใช้ได้ผลดีถ้าองค์ประกอบของภาษา (Language Elements) หรือมโนทัศน์ที่ต้องการถ่ายโอนสอดคล้องกันโดยตรง ซึ่งส่วนใหญ่มัก ไม่เป็นเช่นนั้น ตัวอย่างการถ่ายโอนความรู้เดิมจากภาษาไทยไปใช้ช่วยในการเรียนภาษาอังกฤษ ได้ แก่ ความรู้เกี่ยวกับชนิดของคำ ซึ่งในภาษาทั้งสองจะแบ่งชนิดของคำ (Part of Speech) ใน ลักษณะที่คล้ายกัน กล่าวคือ มีคำนาม (Noun) สรรพนาม (Pronoun) คุณศัพท์ (Adjective)

วิเศษณ์ (Adverb) กริยา (Verb) จนครบทั้ง 8 ชนิด ทำให้การเรียนรู้เรื่องชนิดของคำในภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยจึงเข้าใจได้โดยไม่ยากนัก

กลวิธีการถ่ายโอนความรู้ สามารถใช้ได้กับการเรียนรู้ในทุกทักษะ แต่ต้องระมัดระวังเกี่ยวกับการถ่ายโอนที่ไม่สอดคล้องกัน ซึ่งจะทำความเข้าใจ หรือการนำภาษาไปใช้ เกิดความผิดพลาด

4. การจัดทำโครงสร้างเพื่อการเรียนรู้ (Creating Structure for Input and Output) เป็นกลวิธีที่ผู้เรียนแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม กลวิธีนี้ประกอบด้วยกลวิธีย่อย 3 กลวิธี คือ

4.1 การจดบันทึก (Taking Notes) เป็นกลวิธีที่มีผู้นนำมาใช้กันมากในด้านทักษะการฟังและการอ่าน เพราะการจดบันทึกจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเก็บข้อมูลความรู้ที่เป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนเอาไว้เพื่อการทบทวนและอ้างอิง โดยหลักการแล้ว การจดบันทึกควรจดตามความเข้าใจของตนเอง ในการเรียนภาษาต่างประเทศ การจดบันทึกในระยะแรกอาจจดโดยใช้ภาษาแม่ผสมกับภาษาที่เรียน หรืออาจจดเฉพาะคำศัพท์ในภาษาที่เรียนที่รู้จักบางคำ นอกนั้นจดบันทึกเป็นภาษาของตนเอง แต่โดยเป้าหมายแล้วควรจดบันทึกด้วยภาษาต่างประเทศ

วิธีการจดบันทึกมีหลายวิธี เริ่มตั้งแต่การจดแบบไม่จัดระบบ (Raw Notes) จนกระทั่งมีการจดแบบมีระบบในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจดบันทึกในรูปแบบรายการซื้อของ (Shopping List) และรูปแบบอักษร ที (T-Formation) ซึ่งมีลักษณะการจดบันทึกดังตัวอย่างต่อไปนี้

รูปแบบรายการซื้อของ (Shopping List)

Banana Cake Ingredients	lemon juice	baking powder	milk
	walnuts	sugar	butter
	bananas	cream cheese	vanila
	eggs		
Equipment Needed	large bowl	measuring cup	fork
	greased pan	spoon	

(Hamp-Lyons, 1983: 112; cited by Oxford, 1990: 87)

รูปแบบอักษร ที (T - Formation)

Banana Cake

		lemon juice
ingredients needed		milk
		sugar
		bananas
		vanila
		eggs (etc.)
		large bowl
equipment needed		measuring cup
		fork
		greased pan
		spoon

(Hamp-Lyons, 1983: 112, 118; cited by Oxford, 1990: 87-88)

แผนผังแสดงความหมาย (Semantic Map) ก็จัดเป็นรูปแบบของการจัดบันทึกที่มีประโยชน์ รูปแบบหนึ่ง โดยที่ผู้เรียนต้องกำหนดคำหรือความคิดที่สำคัญ แล้วโยงไปสู่คำหรือความคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยเส้นหรือลูกศร ดังตัวอย่างซึ่งอยู่ในกลวิธีการจำ อีกรูปแบบหนึ่งของการจัดบันทึก ได้แก่ แผนภูมิประเภทต่าง ๆ (เช่น Tree Diagram และ Flow Chart etc.) นอกจากนี้ รูปแบบเค้าโครงมาตรฐาน (Standard Outline Form) ซึ่งใช้ตัวเลขโรมันและอารบิก และอักษรต่าง ๆ ก็นับว่าเป็นรูปแบบของการจัดบันทึกเช่นกัน และเป็นที่ยอมรับใช้กันมาก เพราะสามารถขยายรายละเอียดได้โดยการเพิ่มสัญลักษณ์ให้มากขึ้นตามต้องการ ดังตัวอย่าง

I	A.
	B.
II	A.
	B.
	1.
	2.
	a.
	b.
	c.
III	A.
	1.
	2.
	a.
	b.
	(1)
	(2)
	B.
IV	(etc.)

(Oxford, 1990: 89)

กลวิธีการจดบันทึก สามารถนำไปใช้กับการเรียนรู้ทางภาษาด้านทักษะการฟัง การอ่าน และการเขียน

4.2 การย่อความ (Summarizing) เป็นอีกกลวิธีหนึ่ง ที่ช่วยให้ผู้เรียนจัดทำ โครงสร้างใหม่ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความเข้าใจสิ่งที่เรียน โดยการ สรุ่ยย่อเนื้อหาอันเป็นต้นฉบับให้สั้นและกระชับ ได้สาระสำคัญครบถ้วนตามความเข้าใจของ

ตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดและการไตร่ตรองมากกว่าการจดบันทึก ตัวอย่างของการย่อความ ซึ่งเริ่มจากวิธีการที่ง่าย ๆ การให้ชื่อเรื่องของสิ่งที่ได้ยินหรืออ่าน และการลำดับภาพตามเหตุการณ์ของเรื่อง จากนั้นเป็นการเขียนสรุปย่อสั้น ๆ ให้ได้ใจความสำคัญในภาษาที่เรียนและเขียนสิ่งที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นในลักษณะของการย่อความที่มีประโยค หรือย่อหน้าที่สมบูรณ์ ที่เรียกว่า การย่อความ (Precis) หรือบทคัดย่อ (Abstract)

กลวิธีการย่อความเหมาะที่นำไปใช้กับการเรียนรู้ทักษะการฟัง การอ่าน และการเขียน

4.3 การทำให้เด่นชัด (Highlighting) บางครั้งเมื่อต้องการจะเน้นจุดที่สำคัญให้เป็นที่ชัดเจน ผู้เรียนสามารถใช้กลวิธีการทำให้เด่นชัดได้ โดยการใช้สี จี๊ดเส้นใต้ เขียนตัวอักษรตัวใหญ่หรือตัวหนา ใส่เครื่องหมายดอกจันหรือดาวไว้ข้างหน้า ทำกรอบสี่เหลี่ยมหรือวงกลมล้อมสิ่งที่ต้องการเน้นเอาไว้ วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถจำและเข้าใจสิ่งที่เรียนได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

กลวิธีการทำให้เด่นชัด เหมาะที่จะใช้สนับสนุน การจดบันทึก และการย่อความได้ดี ดังนั้นจึงนำไปใช้ได้กับการเรียนรู้ทักษะการฟัง การอ่าน และการเขียน

กลวิธีการทดแทน (Compensation Strategies) เป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาในการสื่อความหมายอันเนื่องมาจากมีความรู้จำกัดในภาษาที่เรียน หรือได้ข้อมูลไม่เพียงพอ กลวิธีนี้ประกอบด้วย กลวิธีย่อย 2 กลวิธี คือ

1. การเดาโดยใช้ปัญญา (Guessing Intelligently) เป็นกลวิธีที่มีความสำคัญ และจำเป็นสำหรับการฟัง และการอ่าน เพราะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจภาษาที่เรียนได้โดยอาศัยการเดาอย่างเป็นระบบ โดยที่ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องรู้ความหมายของคำศัพท์ทุกคำ กลวิธีการเดาโดยใช้ปัญญาแบ่งออกเป็น 2 กลวิธี ได้แก่

1.1 การใช้เครื่องชี้แนะทางคำต้นตัวภาษา (Using Linguistic Clues) เป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรู้เดิมในภาษาที่เรียนหรือภาษาของตนเอง มาเป็นสิ่งที่ชี้แนะให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของสิ่งที่ฟัง หรือที่อ่านได้ ความรู้เกี่ยวกับอุปสรรค (Prefixes) ปัจจัย (Suffixes) และการเรียงลำดับของคำ จัดว่าเป็นเครื่องชี้แนะทางภาษาที่มีประโยชน์สำหรับการเดาความหมาย

ตัวอย่างการใช้ส่วนหนึ่งของความรู้เดิมในภาษาที่เรียนช่วยในการเคา ได้แก่ การรู้ความหมายของ คำบางคำช่วยให้สามารถรู้ว่าเขากำลังสนทนาเกี่ยวกับเรื่องอะไร เช่น ผู้เรียนรู้ความหมายของคำ ภาษาอังกฤษ shovel dig plants ทำให้ทราบว่าการสนทนานั้นเกี่ยวข้องกับการทำสวน (Gardening) การเน้นเสียงหนัก (Stress) ของคำในประโยคภาษาอังกฤษก็เป็นเครื่องชี้แนะ ความหมายของผู้พูดได้เช่นกัน

1.2 การใช้เครื่องชี้แนะอื่น ๆ นอกเหนือจากการใช้เครื่องชี้แนะหรือนัยจากความรู้ ด้านภาษาแล้ว ยังมีนัยจากแหล่งอื่น ๆ อีกหลายอย่าง เช่น รูปแบบของการเขียนจดหมายซึ่งสังเกต ได้จาก คำขึ้นต้น คำลงท้าย ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนและผู้รับจดหมาย สิ่งดังกล่าว ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของข้อความได้ง่ายขึ้น

พฤติกรรมด้านอวัจนะ (Nonverbal Behavior) ได้แก่ น้ำเสียงของผู้พูด การ แสดงสีหน้า การเน้นเสียง การใช้ภาษากาย (Body Language) สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่ พุดได้ดียิ่งขึ้น

เครื่องชี้แนะเกี่ยวกับการรับรู้ (Perceptual Clues) ในการฝึกทักษะการฟังสิ่งที่ ช่วยให้การฟังได้ผลดียิ่งขึ้น ได้แก่ เสียงที่ดังอยู่รอบ ๆ หรือสิ่งที่เห็นในขณะนั้น เช่น ในการดู โทรทัศน์ ผู้เรียนได้ยิน ตัวละครพูดกับเพื่อนอีกคนว่า "Quick ! Let's get out of here !" แล้วทั้งสองก็รีบวิ่งออกไปจากที่นั่น ผู้เรียนก็สามารถรู้ได้ว่า ประโยคที่ได้ยินมีความหมายเกี่ยวกับการให้ ออกไป

ในการฟังและการอ่าน สิ่งสำคัญในการชี้แนะซึ่งช่วยให้เกิดความเข้าใจ คือ โครงสร้างของข้อความหรือเนื้อเรื่อง (Text Structure) อันได้แก่ คำนำ เนื้อเรื่องโดยย่อ (Summaries) สรุป (Conclusions) ชื่อเรื่อง และวิธีการแบ่งเนื้อหา นอกจากนี้การจัดลำดับของคำ และวลีของผู้พูดหรือผู้เขียนก็เป็นประโยชน์มากที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้ถึงความสำคัญและลำดับก่อน หลังของเนื้อเรื่อง เช่น first..., second..., third..., the most important idea is..., เครื่องชี้แนะที่ เป็นโครงสร้างประโยค (Structural Clues) เช่น By way of introduction, We will now turn to..., So far we have covered..., และ In conclusion.... ชื่อเฉพาะที่ถูกใช้บ่อย ๆ ก็ถือว่าเป็นนัยของ ความสำคัญได้ เครื่องชี้แนะประเภท กราฟ รูปภาพ ตาราง และภาคผนวกจัดว่ามีส่วนช่วยให้ผู้อ่าน เข้าใจความหมายได้ดี

ในการพูดหรือการเขียนที่บรรยายเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลในเนื้อเรื่อง สามารถเป็นเครื่องชี้แนะให้ผู้เรียนคาดเดาเรื่องราวที่ตามมาได้มากพอสมควร ตัวอย่างเช่น บรรยายลักษณะตัวละครว่าเป็นคนไม่ดี เรื่องที่จะเกิดขึ้นต่อมาก็คงไม่ใช่เรื่องดี

ความรู้เกี่ยวกับภูมิหลังหรือความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถคาดเดาเกี่ยวกับสิ่งที่ฟังหรืออ่านได้ ตัวอย่างเช่น การมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชนชาวสเปน ในการฟังหรืออ่านเรื่องราวของประเทศสเปน ผู้เรียนก็คาดเดาได้ว่า จะได้พบเรื่องของการต่อสู้อันน่าตื่นเต้นระหว่างมาราโดร์กับวัวกระทิงที่ดุร้าย

กลวิธีการคาดเดาโดยใช้ปัญญา สามารถนำไปใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะทางภาษาด้านการฟัง และการอ่าน

2. การเอาชนะข้อจำกัดในการพูดและการเขียน (Overcoming Limitations in Speaking and Writing) เป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสนทนา หรือเขียนภาษาต่างประเทศได้มากขึ้น กลวิธีนี้ประกอบด้วยกลวิธีย่อย 8 ประการ คือ

2.1 การเปลี่ยนไปใช้ภาษาแม่ (Switching to the Mother Tongues) กลวิธีนี้บางครั้งเรียกว่า “การเปลี่ยนรหัส” (Code Switching) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาแม่แทนคำหรือวลีในภาษาต่างประเทศโดยไม่แปลในการสนทนา เช่น Do you like “Tom yum” (ต้มยำ)?

2.2 การขอความช่วยเหลือ (Getting Help) เป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับการขอความช่วยเหลือจากคู่สนทนาหรือผู้รู้ในขณะที่ประสบปัญหาในการสื่อความหมาย วิธีการที่ใช้อาจเป็นลักษณะของการลงเลที่จะพูดหรือขอร้องตรง ๆ ว่าคำหรือสำนวนที่ต้องการพูดนั้นในภาษาที่เรียนใช้ว่าอย่างไร

2.3 การใช้ท่าทางหรือการแสดงใบ้ (Using Gesture or Mime) เป็นการใช้อาการเคลื่อนไหวทางร่างกายแทนคำพูดที่ต้องการสื่อความหมาย ซึ่งโดยปกติมักจะใช้กลวิธีนี้ในสถานการณ์จริงในกรณีที่ทั้งสองฝ่ายไม่เข้าใจภาษาซึ่งกันและกัน

2.4 การหลีกเลี่ยงการสื่อสารในบางส่วน หรือทั้งหมด (Avoiding Communication Partially or Totally) เมื่อผู้เรียนมีความรู้สึกว่าอาจจะเกิดปัญหาในการสื่อสาร ผู้เรียนอาจใช้วิธีการหลีกเลี่ยงที่จะสนทนาในเรื่องนั้น หรือหลบหลีกสถานการณ์บางอย่างที่ต้องใช้ทักษะทางภาษา

เกินกว่าความสามารถของตน ทั้งนี้เพื่อให้สูญเสียมั่นใจในตนเอง และรักษาอารมณ์ให้เป็นปกติมั่นคง

2.5 การเลือกหัวข้อ (Selecting the Topic) เป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพูดหรือเขียนภาษาที่เรียนได้ง่ายและสะดวกขึ้น โดยการเลือกหัวข้อที่ตนมีความสนใจ และมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ โครงสร้างประโยคและเนื้อหาอย่างพอเพียง อย่างไรก็ตาม การเลือกหัวข้อในการพูด หรือเขียนก็ต้องคำนึงถึงคู่สนทนาหรือผู้ฟัง และผู้อ่านด้วยว่า มีความสนใจ ต้องการ และเข้าใจ สิ่งที่ต้องการสื่อความหมาย

กลวิธีเมตาคอคนิตีป (Metacognitive Strategies) ประกอบด้วย กลวิธีย่อยที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. การมุ่งความสนใจสู่การเรียนรู้ (Centering Your Learning)

กลวิธีนี้ มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจในบทเรียนอย่างจดจ่อ และจริงจัง รู้ว่าควรจะมุ่งความสนใจในจุดใด ซึ่งทำให้ไม่เกิดความสับสนในการเรียน จึงเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในทุกสาขาวิชา กลวิธีการมุ่งความสนใจสู่การเรียนรู้ ประกอบด้วยกลวิธีเฉพาะ ได้แก่

1.1 การมองการณ์ล่วงหน้าและการเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิม (Overviewing and Linking with Already Known Material) เป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวล่วงหน้าของผู้เรียน สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้านภาษาโดยการศึกษา กฎเกณฑ์ หรือเนื้อหาซึ่งเป็นพื้นฐานของสิ่งที่จะเรียนรู้ไว้ก่อน และพยายามเชื่อมโยงสิ่งใหม่ให้เข้ากับความรู้เดิมของตน ตัวอย่างกิจกรรมของกลวิธีนี้ ได้แก่

ด้านทักษะการฟัง ผู้เรียนอาจเตรียมศึกษาคำศัพท์ สำนวน และไวยากรณ์เกี่ยวกับบทเรียน จากนั้นเปรียบเทียบกับศัพท์ สำนวน หรือไวยากรณ์ในภาษาของตนเอง

ด้านทักษะการอ่าน ผู้เรียนเตรียมการโดยอ่านเนื้อหาล่วงหน้า เพื่อให้ได้ใจความสำคัญของเนื้อเรื่อง แล้วเปรียบเทียบกับความรู้หรือประสบการณ์ของตนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่อ่าน

ด้านทักษะการพูด ผู้เรียนอาจเตรียมคำศัพท์ สำนวน และโครงสร้างประโยค และผูกเป็นเรื่องราวสำหรับการพูดตามแนวที่กำหนด หรือถ้าเตรียมการแสดงบทบาทสมมุติ (Role-Play) เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้เรียนอาจเตรียมการกับเพื่อน เพื่อสร้างบทสนทนาที่

เหมาะสม จากนั้นอาจมีการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องราวในบทบาทสมมุติที่นั้นตามประสบการณ์ของแต่ละคน

ด้านทักษะการเขียน ผู้เรียนอาจเตรียมการเขียนล่วงหน้าโดยใช้วิธีการระดมพลังสมอง (Brainstorming) กล่าวคือ เขียนเรื่องราวที่ต้องการโดยต่อเนื่องและไม่มีการหยุดเพื่อตรวจสอบความคิด อาจใช้เวลาเขียนประมาณ 10 นาที จากนั้นนำเรื่องที่เขียนไปอภิปรายกับเพื่อน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิด และขยายเนื้อหาของงานเขียนสำหรับใช้ในการทำแบบฝึกหัดที่ได้รับมอบหมายต่อไป

1.2 การแสดงความตั้งใจ (Paying Attention) กลวิธีนี้มีความจำเป็นสำหรับการเรียนทักษะทางภาษาทุกทักษะ ผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียนทุกคนมักจะเป็นผู้ที่มีความตั้งใจสูง กลวิธีการแสดงความตั้งใจ แบ่งออกเป็น 2 กลวิธีย่อย ได้แก่

1.2.1 การควบคุมความตั้งใจ (Directed Attention) หมายถึง การตัดสินใจโดยรวมว่า จะให้ความตั้งใจต่องานที่จะทำและพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งรบกวนทั้งหลาย

1.2.2 การเลือกตั้งใจ (Selective Attention) เป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่า ให้ความสนใจเป็นพิเศษกับรายละเอียดเฉพาะในเรื่องนั้น

การส่งเสริมกลวิธีการควบคุมความตั้งใจทำได้โดยการเสนอกิจกรรม และสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจ การลดสิ่งรบกวนภายในห้องเรียน เคียงผู้เรียนให้มุ่งความสนใจเฉพาะเรื่องที่เรียน และมีการให้รางวัลเมื่อแสดงพฤติกรรมว่ามีความตั้งใจ ส่วนการส่งเสริมการเลือกตั้งใจ ทำได้โดยให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับรายละเอียดเฉพาะเรื่อง เช่น การเติมแผนภูมิตาราง หรือชื่อรายการให้สมบูรณ์ถูกต้อง เป็นต้น

2. การจัดระเบียบและการวางแผนการเรียน (Arranging and Planning Your Learning) เป็นกลวิธีที่มีประโยชน์ในการพัฒนาทักษะทางภาษาทุก ๆ ด้าน กลวิธีนี้เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 กลวิธีย่อย ดังนี้

2.1 การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางภาษา (Finding Out About Language Learning) เป็นความพยายามของผู้เรียนที่จะค้นหาว่ามีอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางภาษา และเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการเรียนภาษาที่มีประสิทธิภาพกับคนอื่น ๆ หรือปรึกษาครูเกี่ยวกับปัญหาการเรียนภาษาต่างประเทศ กลวิธีนี้จะเป็ประโยชน์ในการพัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะ

2.2 การจัดระเบียบ (Organizing) เป็นการจัดสภาพการณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นปัจจัยให้เกิดการเรียนรู้ได้สะดวกและง่ายขึ้น เช่น การจัดเวลาอย่างเหมาะสม (Time Management) การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี และการมีสมุดสำหรับจดบันทึกเกี่ยวกับการเรียนภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การกำหนดเป้าหมาย และจุดประสงค์ (Setting Goals and Objectives) กลวิธีนี้เกี่ยวข้องกับการที่ผู้เรียนตั้งจุดมุ่งหมายในการเรียนของตนเองด้านภาษาว่าจะก้าวไปถึงจุดที่กำหนดได้อย่างไรและเมื่อใด สิ่งเหล่านี้ควรมีการจดบันทึกเอาไว้ จุดมุ่งหมายของการเรียนมีทั้งจุดมุ่งหมายระยะยาว และจุดมุ่งหมายระยะสั้น ในกรณีของเป้าหมาย (Goals) จัดว่าเป็นจุดมุ่งหมายระยะยาว คือนับเป็นเดือน เป็นเทอม หรือเป็นปี ส่วนจุดประสงค์ (Objectives) เป็นจุดมุ่งหมายระยะสั้น คือ ในเวลา ชั่วโมง วัน หรือ สัปดาห์ ตัวอย่างการกำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์ได้แก่

ด้านการฟัง เป้าหมายของการฟัง ผู้เรียนอาจกำหนดว่า จะสามารถฟังการสนทนาในบางโอกาสของเจ้าของภาษาให้เข้าใจ ภายในภาคเรียนนี้ สำหรับจุดประสงค์ของการฟัง จะฟังเทปประกอบบทเรียนภาษาอังกฤษวันละ 10 นาทีทุกวันเป็นเวลา 1 เดือน เพื่อปรับปรุงความเข้าใจด้านการฟัง

ด้านการอ่าน เป้าหมายของการอ่าน ผู้เรียนอาจกำหนดว่า จะอ่านหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ (ฉบับนักเรียน) เพื่อความรู้และความเพลิดเพลินให้เข้าใจภายในระยะเวลา 3 เดือน สำหรับจุดประสงค์ของการอ่าน อาจกำหนดว่า จะทำความเข้าใจคำศัพท์ภายในวันนี้ เพื่อที่จะช่วยให้เข้าใจเรื่องสั้นที่ต้องการในคืนนี้

ด้านการพูด เป้าหมายของการพูด อาจกำหนดว่า จะสามารถสนทนาเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เช่น การทักทาย การแนะนำตนเอง การบอกทาง การแนะนำสถานที่ ฯลฯ ได้ในระยะเวลา 2 เดือน ตัวอย่างจุดประสงค์ของการพูด ได้แก่ การกำหนดว่า จะสามารถแนะนำเกี่ยวกับโรงเรียนของตนเองแก่ชาวต่างชาติให้เข้าใจได้ภายใน 1 สัปดาห์

เป้าหมายของการเขียน อาจกำหนดไว้ว่า จะสามารถเขียนโต้ตอบกับเพื่อนชาวต่างชาติได้ภายในระยะเวลา 1 ภาคเรียน สำหรับจุดประสงค์ของการเขียน อาจกำหนดว่า จะเขียนแนะนำตนเองให้เสร็จภายในเวลา 3 วัน

2.4 การระบุจุดประสงค์ของกิจกรรมทางภาษา (Identifying the Purpose of a Language Task) เป็นการพิจารณาว่าทักษะทางภาษาต่าง ๆ ที่ผู้เรียนต้องฝึกฝนหรือเรียนรู้นั้นมีจุดประสงค์อะไร เช่น ในการฟังหรือการพูด ผู้เรียนควรรู้ว่าสิ่งที่พูดเป็นการพูดอย่างเป็นทางการพูดแบบบรรยายหรือพูดแบบกันเอง (Casual Speech) สำหรับกิจกรรมการอ่านผู้เรียนควรรู้ว่าในการอ่านแต่ละครั้งมีจุดประสงค์อะไร เช่น อ่านเพื่อหาใจความสำคัญอย่างรวดเร็ว (Skimming) อ่านคร่าว ๆ เพื่อหาข้อมูลบางอย่าง (Scanning) อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน (Extensive Reading) หรืออ่านเนื้อหาที่สั้น ๆ เพื่อศึกษารายละเอียดอย่างระมัดระวัง (Intensive Reading) ในด้านการเขียน ก็ควรรู้ว่าจะเขียนเพื่อให้ข้อเท็จจริง เพื่อชักจูง เชิญชวนให้ความบันเทิงหรือเพื่อเร้าอารมณ์ (เบาสมอง สุข เศร้าจริงจัง กลัว) กลวิธีนี้ช่วยให้ผู้เรียนรู้แนวทางว่าจะฝึกฝนทักษะนั้น ๆ ในลักษณะใด ซึ่งเป็นการเตรียมตัวเตรียมใจที่เฉพาะเรื่องซึ่งทำให้การเรียนรู้ประสบผลดียิ่งขึ้น

2.5 การวางแผนสำหรับกิจกรรมทางภาษา (Planning for a Language Task) กลวิธีนี้เกี่ยวข้องกับการกำหนดลักษณะทั่วไปของกิจกรรมหรืองาน สิ่งที่เป็นพื้นฐานเฉพาะของงาน แหล่งวิชาการ และสิ่งจำเป็นที่ต้องการความช่วยเหลือในกาลข้างหน้า ในการเรียนภาษา ตัวอย่างของกิจกรรมในกลวิธีนี้ ได้แก่

ด้านการฟัง ในกรณีที่ผู้เรียนต้องการฟังข่าวต่างประเทศเป็นภาษาอังกฤษ ขั้นแรกกำหนดลักษณะของงาน คือ การฟังข่าวต่างประเทศซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ และการเมือง ผู้เรียนอาจนึกถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ เช่น อาวุธนิวเคลียร์ การเจรจาทางการทูต การส่งกำลังอาวุธ ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เป็นต้น จากนั้นผู้เรียนสำรวจแหล่งความรู้ภายในตนเองว่ามีความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดมากน้อยเพียงใด เมื่อรู้ว่ายังมีความรู้ไม่เพียงพอในบางเรื่อง ก็ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในเรื่องนั้นในด้านคำศัพท์ สำนวน โครงสร้างประโยคและความรู้พื้นฐาน การวางแผนเช่นนี้อาจจะไม่ครอบคลุมสิ่งที่จะฟังได้ครบถ้วน แต่เป็นการเตรียมพร้อมสำหรับการฟังที่ตีพอสมควรแล้ว

สำหรับทักษะการอ่าน การพูด และการเขียน ผู้เรียนสามารถดำเนินการในลักษณะที่คล้ายกันกับทักษะการฟังนี้

2.6 การแสวงหาโอกาสในการฝึกฝน (Seeking Practice Opportunities) เป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาส ฝึกทักษะทางภาษาอย่างจริงจังและมากขึ้น นอกเหนือจากการฝึกฝนในห้องเรียนซึ่งมักจะไม่เพียงพอในการพัฒนาทักษะทางภาษาเพื่อการสื่อสาร ตัวอย่างของกลวิธีนี้ได้แก่ การฟังเพลงภาษาต่างประเทศจากวิทยุหรือเทป การหาเพื่อนชาวต่างประเทศ การรับหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารภาษาต่างประเทศ หรือการดูวิดีโอ และภาพยนตร์ที่มีเสียงเจ้าของภาษาพูด

3. การประเมินการเรียนรู้ (Evaluating Your Learning) กลวิธีนี้ประกอบด้วย กลวิธีย่อย 2 ประการ คือ

3.1 การกำกับดูแลตนเอง (Self-Monitoring) เป็นวิธีการที่ผู้เรียนพยายามสังเกตและแก้ไขข้อผิดพลาดของตนเองในการฝึกทักษะทางภาษา ตัวอย่างเช่น

ด้านการฟัง ผู้เรียนตรวจสอบตนเองว่า เข้าใจความหมายเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังทั้งหมดหรือไม่ ควบคุมตนเองเมื่อเผชิญกับความสับสนได้เพียงใด และจัดการแก้ไขเมื่อมีการคาดผิดพลาดได้อย่างไรหรือไม่ ในด้านการอ่านก็อาศัยวิธีการเดียวกัน คือ มีการแก้ไขเมื่อเกิดการคาดผิดพลาด หรือตีความหมายบางตอนผิด ซึ่งจะรู้ได้เมื่ออ่านเนื้อเรื่องต่อไป

ด้านการพูด นับว่าสำคัญมากในการกำกับดูแลตนเอง เพราะเป็นการตรวจสอบและแก้ไขภาษาเป็นการเฉพาะหน้า อยากรู้ก็ตาม ถ้าข้อผิดพลาดไม่ทำให้การสื่อความหมายเสียหาย ผู้เรียนอาจไม่จำเป็นต้องแก้ไขทันที ควรกลับไปฝึกฝนภายหลังจะได้ผลดีกว่า เพราะการแก้ไขโดยทันที อาจทำให้การสนทนาติดขัดและไม่ราบรื่นเท่าที่ควร

ด้านการเขียน ผู้เรียนสามารถตรวจสอบตนเองได้ง่ายโดยการใช้พจนานุกรมหรือตำราไวยากรณ์เป็นแหล่งอ้างอิง การให้เพื่อนช่วยอ่านข้อเขียน แล้ววิจารณ์นับว่าเป็นการตรวจสอบที่มีประโยชน์มากเพราะผู้เรียนจะไม่รู้สึกเครียดหรือทอดถอย

3.2 การประเมินตนเอง (Self-Evaluating) เป็นกลวิธีที่ผู้เรียนวัดความก้าวหน้าของตนเองในการเรียนภาษาโดยรวมหรือในแต่ละทักษะ สิ่งที่ช่วยวัดความก้าวหน้าในการเรียน ได้แก่ การตรวจสอบรายการ (Checklists) บันทึกรประจำวัน รวมทั้งการสังเกตจากความรู้ของตนเอง กลวิธีการประเมินตนเองสามารถใช้ได้กับทักษะทั้ง 4 เช่น ทักษะการฟัง อาจประเมินว่าฟังเข้าใจได้กี่เปอร์เซ็นต์ หรือพัฒนาขึ้นจากสัปดาห์ก่อน หรือเดือนที่แล้วหรือไม่ ทักษะการพูดอาจประเมินโดยการบันทึกเสียงตนเองแล้วเปรียบเทียบกับเสียงเจ้าของภาษา หรือในการสนทนา คู่สนทนาต้อง

ถามซ้ำบ่อยเพียงใด และเขาแสดงความรู้สึกสับสนหรือไม่ ทักษะการอ่านประเมินได้จากความเร็วหรือความเข้าใจในการอ่านว่าอยู่ในระดับที่ยอมรับหรือไม่ หรือมีการพัฒนาจากการตรวจสอบครั้งที่แล้วเพียงใด สำหรับทักษะการเขียน สามารถประเมินได้โดยการทบทวนงานที่เขียน หรือเปรียบเทียบผลงานเขียนกับผู้ที่เกี่ยวข้องกว่า หรือเปรียบเทียบกับผู้เรียนคนอื่นก็ได้

กลยุทธ์จิตพิสัย (Affective Strategies) เป็นกลยุทธ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถควบคุมความรู้สึกและอารมณ์ กลยุทธ์นี้แบ่งออกเป็น 3 กลยุทธ์ที่สำคัญ คือ

1. การลดความกังวล (Lowering Your Anxiety) กลยุทธ์นี้เป็นการช่วยลดความวิตกกังวล และความตึงเครียดในการเรียน โดยใช้วิธีการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ การหายใจลึก ๆ หรือการทำสมาธิ นอกจากนี้อาจใช้ดนตรีช่วย เช่น ฟังดนตรี ฟังเพลงที่ชื่นชอบ หรือเล่นดนตรีเพื่อให้อารมณ์แจ่มใสขึ้น การหัวเราะก็นับว่าช่วยลดความกังวลได้เป็นอย่างดี

2. การให้กำลังใจตนเอง (Encouraging Yourself) กลยุทธ์นี้เป็นกลยุทธ์ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคาดหวังในความสำเร็จ มีกำลังใจและความมั่นใจ ซึ่งเป็นประโยชน์มากในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพราะภาษาต่างประเทศมีความแตกต่างจากภาษาของตนเองอย่างมาก จึงถือว่าเป็นสิ่งใหม่โดยสิ้นเชิง การเรียนจึงมีความยากลำบากไม่น้อย ทั้งโอกาสที่จะฝึกฝนทักษะทางภาษาในสถานการณ์จริงก็ไม่ค่อยมี การพัฒนาการทางภาษาจึงเป็นไปอย่างเชื่องช้า ผู้เรียนจะต้องมีกำลังใจที่สูงมาก และมีอย่างต่อเนื่องจึงจะประสบความสำเร็จในการเรียน กลยุทธ์การให้กำลังใจตนเองแบ่งออกเป็น 3 กลยุทธ์ย่อย คือ

2.1 การกล่าวในทางบวก (Making Positive Statements) เช่น

“ฉันอ่านได้เร็วขึ้นกว่าเดือนที่แล้ว”

“ฉันเข้าใจมากขึ้นในสิ่งที่ฟัง”

“ไม่เป็นอะไรหรอก แม้ว่าฉันจะมีข้อผิดพลาด”

“ผิดเป็นครู” ฯลฯ

2.2 การเสี่ยงอย่างชาญฉลาด (Taking Risks Wisely) กลยุทธ์นี้เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสี่ยงอย่างมีเหตุผล เมื่อผู้เรียนต้องพบกับความยากของเนื้อหาภาษาหรือในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย เช่น ต้องตัดสินใจพูดหรือเขียนทั้งที่รู้ว่าอาจจะผิดพลาดหรือล้มเหลว หรือต้องตัดสินใจเดาความหมายข้อความที่อ่านหรือฟัง แม้ว่าอาจจะเดาผิดก็ได้ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การ

ตัดสินใจมีความเสี่ยงในทางบวกมากขึ้น ผู้เรียนอาจต้องใช้กลยุทธ์อื่น ๆ มาช่วย เช่น การกล่าวในทางบวก หรือการเคอย่างมีเหตุผล เป็นต้น ที่จริงแล้วกลยุทธ์นี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกล้าที่จะศึกษาและใช้ภาษาอย่างเต็มตามศักยภาพของตน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการเรียนภาษาของผู้เรียน

2.3 การให้รางวัลตนเอง (Rewarding Yourself) เป็นกลยุทธ์ที่ส่งเสริมกำลังใจและให้คุณค่าแก่ตนเองวิธีหนึ่ง โดยไม่ต้องรอรับรางวัลจากผู้อื่น ซึ่งโดยปกติไม่ค่อยมีโอกาสได้รับเท่าใดนัก การให้รางวัลตนเอง สามารถกระทำได้บ่อยครั้งเมื่อปฏิบัติกิจกรรมทางภาษาประสบผลสำเร็จ รางวัลสำหรับตนเอง มีหลากหลาย เช่น ดูรายการโทรทัศน์ที่ชื่นชอบ การไปซื้อของตามศูนย์การค้า ไปพักผ่อนที่สวนสาธารณะหรือชายหาด และคุยกับเพื่อน เป็นต้น

3. การดูแลอารมณ์ตนเอง (Taking Your Emotional Temperature)

กลยุทธ์ในกลุ่มนี้มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของความรู้สึก เจตคติ และแรงจูงใจ ซึ่งองค์ประกอบด้านจิตพิสัย ที่ผู้เรียนต้องพยายามควบคุมและดูแลในระหว่างการศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้องค์ประกอบเหล่านี้ มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ กลยุทธ์ในกลุ่มนี้ประกอบด้วย กลยุทธ์ย่อย คือ

3.1 การฟังสัญญาณจากร่างกายตนเอง (Listening to Your Body) เป็นการให้ความสนใจสัญญาณเตือนภายในร่างกายในขณะที่เรียน ความรู้สึกในทางลบ เช่น ความเครียด ความกังวล ความกลัว และความฉุนเฉียว มีผลกระทบต่อระบบการทำงานของร่างกาย เช่น รู้สึกใจสั่น แน่นในกระเพาะ เหนื่อยอ่อน หรือปวดศีรษะ ซึ่งผู้เรียนจะต้องเข้าใจ และรู้จักสังเกตปฏิกิริยาต่าง ๆ ของร่างกาย เพื่อหาทางแก้ไขโดยการเตรียมตัวให้พร้อมในการทำกิจกรรมทางภาษา หรือหาวิธีผ่อนคลายอารมณ์ตามที่เห็นว่าเหมาะสม

3.2 การใช้แบบตรวจสอบรายการ (Using a Checklist) เป็นกลยุทธ์ที่ผู้เรียนนำมาใช้เพื่อสำรวจสภาพทางอารมณ์ของตนเองโดยอาศัย แบบตรวจสอบรายการที่กำหนด กลยุทธ์นี้เมื่อมีการใช้โดยสม่ำเสมอ สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้สึกสบายใจขึ้น และมีอารมณ์มั่นคงในการเรียนรู้ภาษาคำต่างประเทศ

3.3 การเขียนบันทึกประจำวันเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางภาษา (Writing a Language Learning Diary) เป็นกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการเขียนบรรยายความรู้สึก เจตคติ และการรับรู้ (Perceptions) เกี่ยวกับกระบวนการเรียนทางภาษา ทั้งนี้อาจรวมถึงการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการ

เรียนรู้ของผู้เรียนด้วย กลวิธีการเขียนบันทึกนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดโดยเสรีจึงเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดได้เป็นอย่างดี และทำให้มีแนวคิดในการเรียนรู้ทางภาษาที่เหมาะสมกับตนเองได้

3.4 การพูดคุยเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองกับผู้อื่น (Discussing Your Feelings with Someone Else) การเรียนภาษาต่างประเทศเป็นสิ่งที่ยาก ผู้เรียนมักประสบปัญหาหลายประการ ดังนั้น การได้มีโอกาสพูดคุย หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ครู พ่อ แม่ หรือเจ้าของภาษา จะช่วยลดความกดดัน ความวิตกกังวล และมองเห็นหนทางที่จะพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางภาษา และปรับปรุงตนเองให้เป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพขึ้น ได้บ้างตามสมควร

กลวิธีด้านสังคม (Social Strategies) เป็นกลวิธีเกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในลักษณะที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ทางภาษามีความง่าย สะดวก และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กลวิธีนี้ประกอบด้วยกลวิธีย่อยที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. การถามคำถาม (Asking Questions) กลวิธีนี้ประกอบด้วย การถามคำถาม 2 ลักษณะ คือ

1.1 การถามเพื่อความกระจ่าง (Asking for Clarification or Verification) การถามลักษณะนี้ใช้ในการพัฒนาทักษะการฟังและการอ่าน ตัวอย่างการถามเพื่อความกระจ่างสำหรับทักษะการฟัง เช่น การขอร้องให้ผู้พูด พูดช้าลง พูดซ้ำอีกครั้ง หรืออธิบายสิ่งที่พูดให้ชัดเจนขึ้น ในด้านทักษะการอ่าน กลวิธีนี้จะถูกนำมาใช้เมื่อผู้อ่านไม่เข้าใจศัพท์ สำนวน ในข้อความที่อ่าน โดยการถามผู้รู้ หรือถามเพื่อนซึ่งอาจจะรู้ความหมายของคำเหล่านั้น

1.2 การถามเพื่อการแก้ไข (Asking for Correction) กลวิธีนี้ใช้ได้กับทักษะการพูดและการเขียน คือ ในกรณีที่ผู้เรียนมีความรู้ที่ต่ำกว่าสิ่งที่ตนพูด หรือเขียนภาษาที่เรียนนั้น มีข้อผิดพลาดมากซึ่งอาจเป็นปัญหาในการสื่อสาร ผู้เรียนก็ควรจะถามหรือขอร้องผู้ที่พูดด้วย หรือผู้อำนวยการให้ช่วยแก้ไขข้อผิดพลาดให้ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม การถามหรือการขอร้องให้ช่วยแก้ไข ไม่ควรมีมากเกินไป เพราะจะทำให้คู่สนทนากลายเป็นผู้ตรวจสอบทางภาษา ซึ่งมีใช้จุดประสงค์ของการสื่อความหมาย

2. การร่วมมือกับผู้อื่น (Cooperating with Others) กลวิธีนี้ ผู้เรียนจะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อนหรือผู้ชำนาญทางภาษา เพื่อช่วยให้การเรียนรู้บังเกิดผลดีตามความคาดหมาย กลวิธีการร่วมมือกับผู้อื่น แบ่งออกได้เป็น 2 กลวิธีย่อย ได้แก่

2.1 การร่วมมือกับเพื่อน (Cooperating with Peers) เป็นกลวิธีของการทำงานร่วมกันระหว่างผู้เรียน กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ลักษณะนี้ ได้แก่ เกม บทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง การทำงานกลุ่ม และงานคู่ (Pair-Work) กลวิธีนี้สามารถใช้ได้กับการเรียนรู้ในทุกทักษะทางภาษา

2.2 การร่วมมือกับผู้ชำนาญทางภาษาที่เรียน (Cooperating with Proficient Users of the New Language) เป็นการขอความช่วยเหลือหรือความร่วมมือจากผู้รู้ในภาษาใหม่ โดยขอคำแนะนำ คำอธิบาย การแก้ไขข้อผิดพลาด ตามโอกาสที่เหมาะสม กลวิธีนี้เป็นประโยชน์ในการฝึกฝนทักษะทั้ง 4 อันได้แก่ การฟัง พูด อ่าน และเขียน

3. ความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (Empathizing with Others) ในการเรียนรู้ภาษาเพื่อให้สามารถเข้าใจ และใช้ภาษาที่เรียนได้ดีนั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความเข้าใจวัฒนธรรม และตระหนักรู้ในความคิด และความรู้สึกของเจ้าของภาษาได้ดีพอสมควร ซึ่งความรู้ความเข้าใจทั้งสองประการนี้ จัดว่าเป็นองค์ประกอบย่อยที่สำคัญของกลวิธีด้านความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น กลวิธีนี้ประกอบกลวิธีย่อย 2 กลวิธี ได้แก่

3.1 การพัฒนาความเข้าใจด้านวัฒนธรรม (Developing Cultural Understanding) เป็นกลวิธีที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานด้านวัฒนธรรมในภาษาใหม่ ซึ่งช่วยให้เข้าใจสิ่งที่ฟังและอ่านได้ดีขึ้น ทั้งยังเป็นประโยชน์ในการพูดและการเขียนด้วย เพราะทำให้สามารถใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ การศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาเป็นสิ่งที่น่าสนใจ สามารถกระทำได้ในและนอกห้องเรียน ในปัจจุบันมีกิจกรรมและแหล่งวิทยาการมากมายที่ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ทางด้านวัฒนธรรมในภาษาที่เรียนได้อย่างเพียงพอ

3.2 การตระหนักรู้ในความคิดและความรู้สึกของผู้อื่น (Becoming Aware of Others' Thought and Feelings) เป็นกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นเจ้าของภาษาหรือผู้ใช้ภาษาที่เรียน การตระหนักรู้ในเรื่องดังกล่าวช่วยให้

ผู้เรียนมีความใกล้ชิดกับผู้สื่อสารด้วย ซึ่งทำให้เข้าใจสิ่งที่สื่อความหมายแก่กันได้ดียิ่งขึ้น จึงนับว่าเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะของผู้เรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรกลวิธีการเรียนที่คัดสรรไว้เพื่อศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

1. งานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการเชื่อมโยงความคิด การใช้จินตนาการและเสียง และการใช้ท่าทาง

กลวิธีนี้เป็นกลวิธีย่อยของกลวิธีการจำ ซึ่งได้มีผู้ศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการเชื่อมโยงความคิด การใช้จินตนาการและเสียง และการใช้ท่าทางไว้ดังนี้

เซอร์แมน (Sherman, 1991: DAI-A 52/06) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับประเภทของกลวิธีการจำที่นักเรียนระดับเกรด 5 และ 7 นำมาใช้ในการเรียนด้านวิชาการ โดยมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาว่า กลวิธีการจำชนิดใดที่นักเรียนคิดขึ้น และนำมาใช้ในการจำสิ่งที่เรียนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ

ในการดำเนินการวิจัย นักเรียนจำนวนประมาณ 100 คน ได้รับการทดสอบและตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความจำ จากผลของการทำแบบทดสอบและแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้คัดเลือกนักเรียนได้จำนวน 40 คน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน คือ กลุ่มนักเรียนระดับเกรด 5 ที่มีความสามารถในการจำสูง กลุ่มนักเรียนระดับเกรด 5 ที่มีความสามารถในการจำต่ำ กลุ่มนักเรียนระดับเกรด 7 ที่มีความสามารถในการจำสูง และกลุ่มนักเรียนระดับเกรด 7 ที่มีความสามารถในการจำต่ำ จากนั้นมีการสัมภาษณ์นักเรียนแต่ละคนโดยให้บอกถึงวิธีการเรียน เนื้อหาหรืองานวิชาการที่ไม่เกี่ยวข้องกัน 3 สิ่งคือ การสะกดคำ จำนวนตัวเลขที่เกี่ยวข้องกับระยะทางจากดาวเคราะห์และดวงอาทิตย์ และการดูภาพที่เกี่ยวข้องกับส่วนต่าง ๆ ของกล้องจุลทรรศน์

ผลของการวิจัยพบว่า นักเรียนแต่ละกลุ่มใช้กลวิธีการเรียนที่หลากหลายซึ่งเมื่อจัดประเภทแล้ว ประกอบด้วยกลวิธีการจำที่สำคัญ คือ กลวิธีการซ้ำทวน (Rehearsal) กลวิธีการจัดเป็นระบบ (Organization) และกลวิธีคำรายละเอียด (Elaboration) ซึ่งกลวิธีดังกล่าวนี้ได้รวมกลวิธีการเชื่อมโยงความคิด การใช้จินตนาการและเสียง เข้าไว้ด้วยกันแล้ว และการวิจัยครั้งนี้ทำให้

ทราบว่าการกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถในการจำสูง ใช้จำนวนหรือประเภทของกลวิธีการจำไม่แตกต่างจากกลุ่มที่มีความสามารถในการจำต่ำ แต่มีความแตกต่างที่การเลือกใช้กลวิธีที่เหมาะสมที่สุด และการเลือกใช้กลวิธีสำหรับการควบคุมพฤติกรรมกรรมการเรียนของตนเอง การวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่ากลวิธีการจำเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการเรียน ซึ่งนักเรียนทุกคนพยายามนำมาใช้เพื่อช่วยในการเรียนรู้ แต่ที่น่าสังเกตคือ การเลือกใช้กลวิธีการจำที่เหมาะสมจะช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้ประสบผลดียิ่งขึ้น

รอห์ และแอทคินสัน (Rough and Atkinson, 1975; cited by Weinstein and Mayer, 1986: 319) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการใช้คำสำคัญ (Keyword Method) ซึ่งจัดอยู่ใน กลวิธีการจำ ด้านการใช้จินตนาการและเสียง ผู้วิจัยได้กำหนดให้นักศึกษาเรียนคำศัพท์ภาษาสเปน-อังกฤษ จำนวน 60 คู่ ในเวลา 15 นาที โดยที่กลุ่มทดลองได้รับการฝึก วิธีการใช้คำสำคัญ ในระหว่างการเรียนจะมีการกำหนดคำสำคัญมาให้ ผู้ถูกทดลอง (Subjects) จะต้องสร้างมโนภาพของตนเองขึ้นมา สำหรับกลุ่มควบคุมก็เรียนคำศัพท์ 60 คู่ ในเวลาที่เท่ากันแต่ไม่ได้รับการฝึกวิธีการใช้คำสำคัญ ผลของการวิจัยพบว่า นักศึกษาในกลุ่มทดลองสามารถทำคะแนนของข้อทดสอบเกี่ยวกับการจำและระลึกได้ (Recall Test) ถึงร้อยละ 88 ในขณะที่กลุ่มควบคุมทำคะแนนได้ร้อยละ 28

เลวิน แมคคอร์มิก มิลเลอร์ เบอร์รี่ และเพสลีย์ (Levin, McCormick, Miller, Berry, and Pressley, 1982) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการใช้คำสำคัญซึ่งเป็นกลวิธีการจำด้านการใช้จินตนาการและเสียง โดยกำหนดให้นักเรียนระดับเกรด 4 เรียนคำจำกัดความของคำกริยา 12 คำ นักเรียนในกลุ่มทดลองจะได้รับคำสำคัญของคำกริยาแต่ละคำ เช่น กำหนดคำว่า "purse" สำหรับคำกริยา "persuade" และให้รูปภาพที่แสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างคำสำคัญและคำจำกัดความของคำศัพท์ เช่น ภาพของผู้หญิงกำลังถูกชักจูงหรือเชิญชวน (Persuaded) ให้ซื้อกระเป๋าถือ (Purse) ส่วนนักเรียนในกลุ่มควบคุมไม่มีการกำหนดเวลาในการเรียนคำจำกัดความของคำกริยาเหล่านั้นและไม่ได้รับสิ่งใดๆ เกี่ยวกับวิธีการใช้คำสำคัญเลย ผลของการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มทดลองสามารถระลึกได้ร้อยละ 83 ของจำนวนคำจำกัดความ ขณะที่กลุ่มควบคุมระลึกได้ร้อยละ 55

แอทคินสัน และรอห์ (Atkinson and Rough, 1975; cited by Weinstein and Mayer, 1986: 319) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการใช้คำสำคัญ (Keyword Method) ซึ่งเป็นกลวิธีการจำด้านการใช้จินตนาการและเสียง ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษากลุ่มนักเรียนที่เรียนคำศัพท์ภาษารัสเซีย ผลของการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ฝึกวิธีการใช้คำสำคัญได้คะแนนสูงกว่านักเรียนที่

ไม่ได้ฝึกวิธีการนี้อย่างชัดเจน กล่าวคือ กลุ่มทดลองจำคำศัพท์ได้ร้อยละ 72 ขณะที่กลุ่มควบคุมจำคำศัพท์หรือระลึก (Recall) ได้ร้อยละ 46 ของคำศัพท์ที่เรียน

2. งานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการทบทวน

การทบทวน เป็นกลวิธีย่อยของกลวิธีการจำ จากงานวิจัยของอัลเฟรด (Alfred, 1991) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการเรียนของนักเรียนที่เรียนหนังสือระดับมัธยมศึกษาอยู่กับบ้าน ในรัฐเทนเนสซี พบว่า การทบทวนบทเรียนโดยการตอบคำถามที่ายบทตอบคำถามที่ครูจัดทำหรือตอบคำถามของตนเอง ซึ่งถือว่าการทบทวนลักษณะหนึ่ง ช่วยให้เข้าใจบทเรียน และทำคะแนนในการสอบได้ดี นอกจากนี้ยังพบว่า ครูที่สอนนักเรียนกลุ่มนี้ได้สอนกลวิธี SQ3R (Survey, Question, Read, Recite and Recall) ซึ่งได้รวมการทบทวนบทเรียนไว้ด้วยแล้ว อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติพบว่า การทบทวนบทเรียน หลังจากเรียนจบโดยทันที และทบทวนต่อไปอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ผู้เรียนจำและเข้าใจบทเรียนได้เป็นอย่างดี

กอบกุล รังสิยะโรจน์ (2526) ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางบ้านและโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม กลุ่มตัวอย่างการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนส่วนกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา จากเขตบริการการศึกษา 8 เขต จำนวน 8 โรงเรียน โดยสุ่มนักเรียนมาโรงเรียนละ 1 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางบ้านและโรงเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า สิ่งแวดล้อมทางบ้านและโรงเรียนทางด้านการส่งเสริมการเรียนภาษาอังกฤษในครอบครัว ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งรวมถึงกลวิธีการมุ่งความสนใจสู่การเรียนและกิจกรรมนอกชั้นเรียน ซึ่งรวมถึงกลวิธีการฝึกปฏิบัติในลักษณะที่เป็นธรรมชาติและกลวิธีการทบทวนบทเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

3. งานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการฝึกปฏิบัติ

มีนักการศึกษาหลายท่านที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติซึ่งเป็นองค์ประกอบย่อยของกลวิธีทางปัญญา อาทิ

ชูแมคเชอร์ และการ์คเนอร์ (Arkes Schumacher, and Gardner, 1976) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติของนักเรียนในลักษณะที่ให้กระทำซ้ำ ๆ โดยผู้วิจัยได้กำหนดให้นักเรียนในกลุ่มทดลองอ่านบทความเกี่ยวกับผู้สมัครเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดี (Presidential Candidates) แล้วให้คัดลอก (Copy) บทความที่อ่านด้วยลายมือของตนเอง ในขณะที่นักเรียนในกลุ่มควบคุมกระทำกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์ของเรื่องที่อ่าน เช่น ให้วงกลมล้อมรอบอักษร e ทุกตัว กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มได้รับรู้แล้วว่า จะมีการทดสอบเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านนี้ ผลของการวิจัย พบว่า กลุ่มที่คัดลอกสามารถจำเนื้อหาได้มากกว่ากลุ่มควบคุมประมาณร้อยละ 50 แต่กลุ่มที่คัดลอกใช้เวลาทำงานมากกว่ากลุ่มควบคุมเกือบสามเท่า และในอีกส่วนหนึ่งของการวิจัย นักเรียนไม่ได้รับการบอกว่าจะมีทดสอบเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ในกรณีนี้ กลุ่มที่คัดลอกทำข้อทดสอบได้ดีกว่ากลุ่มควบคุมประมาณสามเท่า แต่ก็ยังคงใช้เวลาศึกษามากกว่ากลุ่มควบคุมประมาณสามเท่าเช่นกัน ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า การใช้วิธีให้คัดลอกข้อความขณะที่อ่าน ซึ่งเป็นลักษณะของการกระทำซ้ำ ๆ อาจช่วยส่งเสริมผู้เรียนให้จำข้อเท็จจริงได้ แต่การนำกลวิธีนี้ไปใช้คงจะต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านการใช้เวลาที่มากขึ้นด้วย

เมเยอร์ และคูก (Mayer and Cook, 1980) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพูดซ้ำคำในขณะฟัง ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิธีการหนึ่งของกลวิธีการฝึกปฏิบัติ ในการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนถูกกำหนดให้ฟังข้อความที่อธิบายเกี่ยวกับวิธีการทำงานของเรดาร์ หลังการฟังแต่ละวลีจะมีการหยุดเพื่อให้ นักเรียนในกลุ่มทดลองพูดตาม ในขณะที่นักเรียนในกลุ่มควบคุมเพียงแต่ฟังข้อความทั้งหมดโดยไม่ต้องพูดซ้ำคำระหว่างการหยุด จากนั้นมีการทดสอบในเรื่องที่ฟัง ผลปรากฏว่านักเรียนกลุ่มที่พูดตามสามารถจำรายละเอียดและจำนวนคำพูดของสิ่งที่ฟังได้มากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม แต่ นักเรียนในกลุ่มควบคุมสามารถจำข้อมูลความรู้ (Information) ที่เป็นมโนทัศน์ และทำข้อทดสอบเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้ข้อมูลความรู้ทางด้านเรดาร์ได้ดีกว่ากลุ่มที่พูดตาม การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการใช้กลวิธีการฝึกปฏิบัติที่กระทำซ้ำ ๆ จะมีประสิทธิผลสำหรับการเรียนรู้พื้นฐานเบื้องต้น แต่อาจจะไม่มีประโยชน์นักสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้นไป

นอกจากนี้ มีนักวิชาการหลายท่าน (Flavell, Friedrichs, and Hoyt, 1970; Appel, Cooper, McCarrell, Sims Knight, Yussen and Flavell, 1972; Quoted in Weinstein and Mayer, 1987: 318) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการฝึกปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนมีการกระทำซ้ำ ๆ (Repeating) พบว่า นักเรียนที่อายุประมาณ 11 ปี ที่เรียนระดับเกรด 4 สามารถจำภาพที่กำหนดได้ดี โดยวิธีการท่องซ้ำ ๆ หรือวิธีการซ้ำทวน (Rehearsal) ซึ่งต่างจากนักเรียนอายุต่ำกว่า 11 ปีที่มีแนวโน้มจะไม่ใช้กลวิธีการซ้ำทวนดังกล่าว

4. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการรับและส่งสาร

กลวิธีทางปัญญาด้านการรับและส่งสาร ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจับใจความสำคัญของสิ่งที่อ่านและฟัง มีผู้ศึกษาวิจัยในเรื่องนี้กันมากพอสมควร อาทิเช่น นีล (Neal, 1988: DAI-A 49/08) “ได้สำรวจความคิดเห็นของครูสอนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 688 คน เกี่ยวกับการสอนทักษะการเรียนด้านการอ่านให้กับนักเรียนในวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมวิทยา ผลของการวิจัยพบว่า ครูทุกคนมีความเห็นว่า ทักษะการเรียน หรือกลวิธีการเรียนด้านการอ่าน มีความสำคัญต่อความสำเร็จของนักเรียนในทุกวิชาและครูได้ระบุว่า “การจับใจความสำคัญ” เป็นทักษะการเรียนที่สำคัญที่สุดในบรรดาทักษะการเรียนด้านการอ่าน

นอกจากนี้ อรพินทร์ ชูชม (2522) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นความรู้เดิม สภาพแวดล้อมที่บ้าน แรงจูงใจในสัมฤทธิ์ ทักษะทางการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างการวิจัยได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1,146 คน ในกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด คือ แบบสอบถามสภาพแวดล้อมที่บ้าน แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และแบบสำรวจทักษะทางการเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เกี่ยวข้องกับกลวิธีการมุ่งความสนใจสู่การเรียน และกลวิธีการจัดระเบียบและการวางแผนการเรียนรู้อีก ทักษะทางการเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับกลวิธีการรับและส่งสาร กลวิธีการทบทวน กลวิธีการฝึกปฏิบัติ และวิธีการจดบันทึกก็มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .01

5. งานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการจัดทำโครงสร้างเพื่อการเรียนรู้

นักการศึกษาที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำโครงสร้างเพื่อการเรียนรู้ มีดังนี้

อีลวาร์ด (Aylward, 1990) ได้พัฒนาระบบการสอนทักษะการอ่าน โดยให้ชื่อว่า SPIN ซึ่งเป็นองค์ประกอบทักษะการเรียน 4 ประการ คือ การย่อความ (Summarizing) การทำนาย (Predicting) การอ้างอิง (Inferencing) และการจดบันทึก (Notetaking) อีลวาร์ด ได้สอนการอ่านให้กับนักเรียนกลุ่มทดลองในระดับเกรด 8 จำนวน 45 คน ด้วยระบบ SPIN และสอนการอ่านให้กับนักเรียนกลุ่มควบคุม จำนวน 45 คนเท่ากัน และเรียนระดับชั้นเดียวกัน ด้วยวิธีปกติตามหลักสูตร ผู้วิจัยได้ทำการสอน จำนวน 24 ครั้ง ผลของการทดลองปรากฏว่า กลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยกลวิธีการเรียนระบบ SPIN มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกลุ่มนักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า กลวิธีการเรียนระบบ SPIN สามารถช่วยปรับปรุงนิสัยการเรียน (Study Habits) ของผู้เรียนได้อีกด้วย

อนึ่งองค์ประกอบของกลวิธีการเรียนทั้ง 4 ประการ ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้พัฒนาระบบการสอนอ่านนั้น องค์ประกอบด้านการย่อความ และการจดบันทึก ออกซ์ฟอร์ด (Oxford, 1990: 86-89) จัดให้เป็นกลวิธีเฉพาะของการจัดทำโครงสร้างเพื่อการเรียนรู้ซึ่งถือว่าเป็นกลวิธีย่อยของกลวิธีทางปัญญา

คอคเตอโรว์ วิททรอค และมาร์คส์ (Doctorow, Wittrock and Marks, 1978; cited by Weinstein and Mayer, 1986: 320) ได้ทำวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับการย่อความ (Summarization) ของนักเรียนระดับเกรด 6 คณะผู้วิจัยได้แบ่งนักเรียนออกเป็นสองกลุ่ม โดยกลุ่มที่หนึ่งให้อ่านข้อความที่มีหัวข้อนำแต่ละย่อหน้า (Paragraph Headings) ขณะที่กลุ่มที่สองอ่านข้อความทั้งหมดที่ไม่มีหัวข้อนำใด ๆ สอดแทรก ระหว่างย่อหน้า นอกจากนี้จำนวนครึ่งหนึ่งของนักเรียนทั้งสองกลุ่มได้รับคำสั่งให้เขียนประโยคที่ย่อความ (Summary Sentences) แต่ละย่อหน้าของเนื้อเรื่องที่อ่าน ผลของการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ถูกกำหนดให้เขียนประโยคย่อความได้คะแนนในการทดสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจได้สูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม นอกจากนี้ นักเรียนที่อ่านข้อความซึ่งมีหัวข้อนำแต่ละย่อหน้า และได้รับคำสั่งให้เขียนประโยคที่ย่อความของเรื่องที่อ่านได้คะแนนสูงกว่านักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ทั้งหมดที่เข้าร่วมในการวิจัย

โฮว์ (Howe, 1970) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจดบันทึก (Notetaking) สิ่งทีอ่านลงสมุด ซึ่งเป็นองค์ประกอบย่อยของกลวิธีการจัดทำโครงสร้างเพื่อการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้ขอให้นักเรียนจดบันทึกข้อเท็จจริง (Fact) จากบทความซึ่งมีความยาว 160 คำ และในสัปดาห์ต่อมา นักเรียนได้ทำข้อทดสอบเกี่ยวกับเนื้อหาของบทความนั้น ผลของการทดสอบปรากฏว่านักเรียนที่จดข้อเท็จจริงลงในสมุดจะสามารถจำและระลึกเกี่ยวกับข้อเท็จจริงนั้นได้ร้อยละ 34 แต่นักเรียนที่ไม่มีข้อเท็จจริงอยู่ในสมุดจะสามารถจำและระลึกได้น้อยกว่า ร้อยละ 5

ริคการ์ดส์ และออกัส (Rickards and August, 1975) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้วิธีการขีดเส้นใต้เฉพาะส่วนที่สำคัญของบทเรียน ซึ่งวิธีการนี้ออกซ์ฟอร์ด (Oxford, 1990: 89-90) จัดให้เป็นกลวิธีย่อยของกลวิธีการจัดทำโครงสร้างเพื่อการเรียนรู้ในด้านการทำให้เด่นชัด (Highlighting) การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งนักเรียนออกเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยนักเรียนกลุ่มทดลอง จะอ่านบทความที่กำหนดและขีดเส้นใต้ประโยคที่เห็นว่ามีมีความสำคัญตามเนื้อเรื่อง ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมอ่านข้อความโดยไม่ต้องขีดเส้นใต้ ผลของการศึกษาพบว่า กลุ่มที่อ่านแล้วขีดเส้นใต้สามารถระลึก (Recall) หรือเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาความรู้ได้มากกว่ากลุ่มที่อ่านโดยไม่ขีดเส้นใต้อย่างเห็นได้ชัด

คาร์ริเออร์ และทิทัส (Carrier and Titus, 1981) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจดบันทึกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยผู้วิจัยได้แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม นักเรียนในกลุ่มทดลองได้รับการฝึกให้ใช้ระบบการจดบันทึก ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยศูนย์ทักษะการเรียนรู้ (Study Skills Center) ของมหาวิทยาลัยมินเนสโซต้า (The University of Minnesota) การจดบันทึกในระบบนี้มีการออกแบบให้ฝึกนักเรียนในทักษะต่อไปนี้

- 1) การจำแนกความแตกต่างระหว่างข้อมูลความรู้หลักหรือที่สำคัญกับข้อมูลความรู้รองสนับสนุน (Superordinate and Subordinate Information)
- 2) การย่อคำ
- 3) การขยายความด้วยคำพูดของตนเอง
- 4) การใช้รูปแบบเค้าโครงเรื่อง (Outline Format)

ในการวิจัย นักเรียนทั้งสองกลุ่มได้ฟังการบรรยายเกี่ยวกับวิวัฒนาการของสมองเป็นเวลา 20 นาที แต่ก่อนการฟังการบรรยาย นักเรียนจำนวน 1 ใน 3 ของนักเรียนทั้งหมดได้รับการบอกว่าจะมีการทดสอบแบบเลือกคำตอบ (Multiple Choice Test) เกี่ยวกับสิ่งที่ได้ฟัง ส่วนอีก 1 ใน 3 ของนักเรียน ได้รับการบอกว่าจะมีการทดสอบแบบเขียนบรรยาย (Essay Test) และกลุ่ม 1 ใน 3 สุดท้าย ได้รับการบอกเพียงแต่ว่าจะมีการทดสอบหลังการฟังเท่านั้น แต่แท้จริงแล้ว นักเรียนทุกคนได้ทำข้อทดสอบแบบปรนัยจำนวน 35 ข้อทันทีหลังจากฟังการบรรยาย และทำข้อทดสอบความจำแบบระลึกได้อย่างอิสระ (Free Recall Test) อีก 1 สัปดาห์ต่อมา

ในการนี้ มีการให้คะแนนความมีประสิทธิภาพของการจดบันทึกของนักเรียนแต่ละคน โดยคำนวณจากอัตราส่วนของจำนวนหน่วยข้อมูลความรู้ที่ถูกต้องในบันทึกของนักเรียนต่อจำนวนของคำทั้งหมดที่จดบันทึกไว้ คำจำกัดความของบันทึกที่มีประสิทธิภาพ คือ บันทึกที่ประกอบด้วยจำนวนข้อมูลที่สุด โดยใช้คำจำนวนน้อยที่สุด ผลของการวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนที่คาดหวังว่าจะได้ทำข้อทดสอบแบบเลือกคำตอบได้คะแนนความมีประสิทธิภาพในการจดบันทึกดีที่สุด นอกจากนี้กลุ่มนักเรียนที่ได้รับการฝึกวิธีการจดบันทึก และคาดหวังว่าจะได้ทำข้อทดสอบแบบเลือกคำตอบ มีคะแนนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกในการทดสอบทั้งสองชนิด คือ การทดสอบวัดความมีประสิทธิภาพของการจดบันทึก และการทดสอบปรนัยหลังการฟังบรรยาย จากผลของการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่าการสอนวิธีการจดบันทึกให้กับนักเรียนมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ โดยช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของ เดนิสัน (Denison, 1992: DAI-A 52/02) พบว่าการฝึกวิธีการจดบันทึก (Notetaking) ซึ่งจัดอยู่ในกลยุทธ์การจัดทำโครงสร้างเพื่อการเรียนรู้ ไม่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น แต่ก็มีแนวโน้มว่าการสอนเกี่ยวกับการจดบันทึกเป็นประโยชน์ต่อการเรียน

6. งานวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การเคาโดยใช้ปัญญา

การเคาโดยใช้ปัญญาเป็นองค์ประกอบย่อยของกลยุทธ์การทดแทน ซึ่งโดยทั่วไปมักนำไปใช้ควบคู่กับกลวิธีอื่น ๆ โดยเฉพาะกลวิธีทางปัญญา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคาโดยใช้ปัญญา ที่นำมากล่าวในที่นี้ได้แก่ งานวิจัยของอิลวาร์ด (Aylward, 1990) ซึ่งได้ทดลองฝึกกลยุทธ์การทดแทน อันได้แก่ การทำนายและการอ้างอิง หรือวิธีการเคาโดยใช้ปัญญาพร้อมกับฝึกกลวิธี

ทางปัญญา ซึ่งได้แก่ การย่อความ และการจดบันทึกให้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนที่ได้รับการฝึกกลวิธีการทดแทน และกลวิธีทางปัญญามีความเข้าใจเนื้อหาที่อ่านได้ดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกกลวิธีการเรียนดังกล่าว

7. งานวิจัยที่เกี่ยวกับกลวิธีการมุ่งความสนใจสู่การเรียนรู้

การมุ่งความสนใจสู่การเรียนรู้เป็นองค์ประกอบย่อยของกลวิธีเมต้าคอกนิตีป นักวิชาการที่ทำการวิจัยในเรื่องนี้คือ อัลเฟรด (Alfred, 1991) ได้ทำการวิจัยเชิงสำรวจโดยต้องการทราบว่า นักเรียนที่เรียนหนังสืออยู่กับบ้าน (Homebound Students) ใช้กลวิธีการเรียนอะไรบ้างที่ช่วยให้เข้าใจบทเรียน ทำงานได้ตามความคาดหวังของครู และทำคะแนนได้ดีในการสอบ-ผลของการวิจัยพบว่า การศึกษาเนื้อหาล่วงหน้า (Previewing) เป็นหนึ่งใน 5 ของกลวิธีที่มีประสิทธิภาพที่ทำให้การเรียนบรรลุเป้าหมาย ซึ่งการศึกษาเนื้อหาล่วงหน้านี้เป็นกลวิธีย่อยของการมุ่งความสนใจสู่การเรียนรู้

ฉันทนา จินตโกวิท (2522) ทำการวิจัยเรื่อง การทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างการวิจัยได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ศึกษาต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 339 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิด คือ แบบสำรวจนิสัยในการเรียน แบบสอบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบสำรวจทัศนคติในการเรียน และแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมเป็นตัวแปรเกณฑ์ ตัวทำนายที่ดี ได้แก่ ความถนัดทางการเรียน ทัศนคติในการเรียน นิสัยในการเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับกลวิธีการฝึกปฏิบัติ กลวิธีการจัดระเบียบและการวางแผน กลวิธีการทบทวน กลวิธีการจัดโครงสร้างเพื่อการเรียนรู้ แรงจูงใจและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลวิธีการมุ่งความสนใจสู่การเรียนรู้ ร่วมอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเกณฑ์ได้ร้อยละ 64

ชนดี สวัสดิคุณ (2527) ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจ ภูมิหลังทางสังคม นิสัยทางการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างการวิจัยได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จาก 12 โรงเรียนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิด คือ แบบสำรวจแรงจูงใจ แบบสำรวจภูมิหลังทางสังคม แบบสอบวัดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนภาษาอังกฤษและ

แบบสำรวจนิสัยทางการเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับกลวิธีการมุ่งความสนใจสู่การเรียน และกลวิธีการจัดระเบียบ และการวางแผนการเรียนรู้ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญ

8. งานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการจัดระเบียบและการวางแผน

การจัดระเบียบและการวางแผนเป็นองค์ประกอบย่อยของกลวิธีเมต้าคognition

นักวิชาการที่ทำการวิจัยในเรื่องนี้คือ ไลท์ (Light, 1991) ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์การใช้เวลาของนักศึกษาเข้าใหม่ในมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) จำนวน 173 คน โดยมีจุดประสงค์ ที่จะช่วยให้นักศึกษารู้จักใช้เวลาในการศึกษาในมหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ข้อมูลความรู้ที่ผู้วิจัยต้องการทราบในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาเข้าใหม่ใช้เวลาของตนเองอย่างไรในช่วงเวลา 24 ชั่วโมง ของแต่ละวัน ซึ่งอาจทำให้ทราบว่านิสัยในการใช้เวลาของนักศึกษาที่เกี่ยวกับงานวิชาการและเวลาที่สัมพันธ์กับผลการเรียน มีรูปแบบหรือไม่ รวมทั้งจะมีการเพิ่มขยายโปรแกรม หรือนโยบายด้านการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาเข้าใหม่ได้อย่างไร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาเข้าใหม่ใช้เวลาประมาณ 40 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ ในการศึกษาด้านวิชาการทั้งในและนอกห้องเรียน นักศึกษาหญิงใช้เวลาด้านวิชาการมากกว่านักศึกษาชาย นักศึกษาจำนวนครึ่งหนึ่งใช้เวลา 1 ชั่วโมง หรือน้อยกว่าเกี่ยวกับกิจกรรมนอกหลักสูตร และใช้เวลามากกว่า 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์สำหรับกิจกรรมที่ไม่ใช่วิชาการ นอกจากนี้พบว่า นักศึกษาชายใช้เวลาดูโทรทัศน์และวิดีโอเกมมากกว่านักศึกษาหญิงประมาณ 3 เท่า และใช้เวลานอนประมาณคืนละ 7 ชั่วโมง อย่างไรก็ตาม บทคัดย่อของงานวิจัยนี้ไม่ได้รายงานผลของการใช้เวลาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ไลท์ (Light) ได้ให้ความสำคัญเรื่องการใช้เวลาอย่างมาก โดยได้ให้ข้อเสนอแนะฝ่ายจัดโปรแกรมที่ให้คำปรึกษานักศึกษาใหม่ ให้ดำเนินการในสิ่งต่อไปนี้สำหรับนักศึกษาใหม่ เช่น จัดทำแบบฝึกหัดเรื่องการใช้เวลา บรรจุหัวข้อเรื่องการใช้เวลาในหลักสูตรการฝึก ให้คำปรึกษา เสนอให้มีการสัมมนาเรื่องการใช้เวลาในระหว่างการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ และพิมพ์คำแนะนำเรื่องการใช้เวลาอย่างชาญฉลาดสำหรับนักศึกษาใหม่ทุกคน

จะเห็นได้ว่าเรื่องการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นกลวิธีการเรียนด้านเมตาคognition ได้รับความสนใจอย่างมากในการนำไปฝึกฝนให้กับนักศึกษาใหม่ระดับมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ผู้ทำวิจัยจะต้องมีความเชื่อว่า การจัดเวลาอย่างเป็นระบบจะส่งผลดีต่อการศึกษาเล่าเรียนอย่างแน่นอน

9. งานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการประเมินตนเอง

นอกจากงานวิจัยด้านการจัดระเบียบการวางแผนแล้วยังมีงานวิจัยด้านการประเมินตนเองซึ่งจัดอยู่ในกลวิธีการเรียนเมตาคognition ตัวอย่างงานวิจัยนี้ดำเนินการโดย อาวุธ วาจาสิทธิ์ (2533) ซึ่งทำการศึกษากลวิธีการเรียนการสอนด้านต่าง ๆ ของนิสิตปีที่หนึ่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับผลของการวิจัยกลวิธีการเรียนด้านการใช้ข้อผิดพลาดที่เกิดจากการเรียนภาษาเป็นครู หรือการประเมินตนเอง โดยที่ผู้เรียนพยายามหาสาเหตุของข้อบกพร่องของตนเอง และหาทางปรับปรุงแก้ไข พบว่า นิสิตกลุ่มที่เรียนเก่งมากใช้กลวิธีนี้มากกว่ากลุ่มปานกลางและกลุ่มอ่อน อย่างมีนัยสำคัญ

ประหยัด ทองมาก (2518) ทำการวิจัยเรื่องความวิตกกังวล นิสัยในการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงและต่ำกว่าระดับความสามารถ กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ในจังหวัดพังงา จำนวน 305 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิด คือ แบบทดสอบ Progressive Matrices ฉบับ Advanced แบบสอบถามความวิตกกังวล แบบสำรวจนิสัยในการเรียน และแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบพหุนาม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำกว่าระดับความสามารถ มีความกังวล นิสัยในการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลวิธีการดูแลอารมณ์และลดความกังวล กลวิธีการทบทวน กลวิธีการถาม กลวิธีการจัดระเบียบและการวางแผนการเรียนรู้ กลวิธีการประเมินการเรียนของตนเอง และกลวิธีการจัดทำโครงสร้างเพื่อการเรียนรู้ในด้านการจดบันทึกและขีดเส้นใต้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

10. งานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการดูแลอารมณ์และลดความกังวล

การดูแลอารมณ์และลดความกังวลจัดเป็นองค์ประกอบย่อยของกลวิธีจิตพิสัย มีนักวิชาการหลายท่านที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ อาทิ

โกลด์ฟรายด์ ลายน์เฮน และสมิธ (Goldfried, Linehan and Smith, 1978) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลของการใช้กลวิธีการสร้างเหตุผลขึ้นใหม่ (Rational Restructuring) เพื่อลดความกังวลในการสอบ ของนักศึกษาระดับวิทยาลัย โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดให้นักศึกษาที่ร่วมในการใช้กลวิธีการสร้างเหตุผลขึ้นใหม่ได้สังเกตแบบอย่าง (Model) ที่แสดงให้เห็นวิธีการใช้คำกล่าวที่ควบคุมตนเอง (Coping Self-Statement) ซึ่งคำกล่าวเหล่านี้สร้างขึ้นเพื่อใช้ลดความกังวลของผู้เรียน โดยมีหลักการว่าให้ผู้เรียนหันเหความสนใจออกไปจากความคิดที่ทำให้ตนเองท้อถอย และให้นำความสนใจไปที่การสอบที่จำลองขึ้น (Simulated Test)

ตัวอย่างเช่น แทนที่จะกล่าวว่า “ไม่มีทางที่ฉันจะสอบผ่านในครั้งนี้ได้... ฉันนี่ช่างโง่จริง ๆ” ก็ให้พยายามคิดและกล่าวในสิ่งที่เหมาะสมกว่าเช่น “ดูเหมือนว่าฉันคงไม่สอบตกหรอก เพราะฉันได้เรียนอย่างเต็มที่แล้ว แต่แม้ว่าฉันจะสอบตก ก็ไม่ได้หมายความว่าฉันเป็นคนโง่” หลังจากที่ได้สังเกตผู้เป็นแบบอย่างได้สร้างคำพูดลักษณะดังกล่าวซึ่งเป็นการคิดที่พูดออกมาดัง ๆ หลาย ๆ ประโยค นักเรียนก็เริ่มจินตนาการภาพลำดับขั้นตอนของความกังวลที่เกี่ยวกับการสอบ ทั้งนี้เพื่อระบุคำกล่าวหรือการประเมินตนเองในทางลบที่ผ่านเข้ามาในหัวความคิดในขณะนั้น จากนั้นก็จะลดความวิตกกังวล โดยการใช้เหตุผลและกล่าวในทางบวกแทนที่ความคิดในทางลบที่เคยมีอยู่ นักศึกษาในกลุ่มทดลองถูกขอร้องให้จินตนาการภาพเหตุการณ์ลักษณะดังกล่าว 15 เหตุการณ์

ผลของการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกกลวิธีการสร้างเหตุผลขึ้นใหม่ สามารถลดความกังวลได้มากกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้เข้าร่วมในการฝึกกลวิธีดังกล่าว ทั้งนี้พิจารณาจากผลของการทำแบบทดสอบเพื่อวัดความกังวลในการสอบ จำนวน 4-5 ชุด

เอกฉัตร พัฒราช (2527) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาในภาคกลาง กลุ่มตัวอย่างการวิจัยได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพลศึกษาในภาคกลาง จำนวน 494 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ แบบวัดทัศนคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษและแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่าทัศนคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษซึ่งเกี่ยวข้องกับกลวิธีการมุ่งความสนใจต่อการเรียน กลวิธีการจัดระเบียบและการวางแผนการเรียน และกลวิธีการดูแลอารมณ์และการลดความกังวล มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คูเปอร์ (Cooper, 1989: DAI-B 50/11) ได้วิจัยเรื่อง การใช้โปรแกรมการฝึกทักษะทางการเรียน และการจูงใจตนเอง เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คูเปอร์ ได้ทำการทดลองโดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งฝึกเรื่องทักษะการเรียน กลุ่มที่สองฝึกเรื่องการชักจูงใจตนเอง และกลุ่มที่สาม เป็นกลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้รับการฝึกในเรื่องดังกล่าว สำหรับด้านการจูงใจตนเองนั้น เป็นการฝึกผู้เรียนให้รู้จักวิธีผ่อนคลายอารมณ์ และลดความวิตกกังวล มีวิธีการคือผู้เรียนจะต้องนึกคิดถึงสภาพหรือสถานการณ์ที่สงบ ปราศจากปัญหาและนึกถึงความสำเร็จซึ่งจัดว่าเป็นการจูงใจหรือสะกดจิตตนเอง (Self-Hypnosis) ผลของการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกทางด้านทักษะการเรียน และการจูงใจตนเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับอารมณ์ และลดความกังวลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

11. งานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการให้กำลังใจตนเอง

การให้กำลังใจตนเอง จัดเป็นองค์ประกอบย่อยของกลวิธีจิตพิสัย มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มากพอสมควร อาทิ เช่น

แชคโก (Chacko, 1989: DAI-A 51/01) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถด้านความรู้ความคิด คุณสมบัติด้านเจตคติและกลวิธีการเรียนรู้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลปีหนึ่งที่หนึ่งในวิทยาลัยชุมชนแห่งหนึ่งในสหรัฐอเมริกา โดยมีจุดประสงค์ 2 ประการ คือ ประการแรก ต้องการศึกษาคำตรง (Validate) ของเครื่องมือวัดกลวิธีการเรียนรู้ ชุด LASSI (Learning and Study Strategies Inventory) ซึ่งสร้างโดยไวน์สไตน์ (Weinstein, 1987) โดยนำไปใช้กับนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี ประการที่สอง ต้องการจะพัฒนาและทดสอบรูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) ของการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างประชากรการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลปีหนึ่งที่หนึ่ง จำนวน 134 คน ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูล แชคโกได้ใช้วิธีการทางสถิติหลายลักษณะ สำหรับผลของการใช้การวิเคราะห์เชิงเส้นทาง (Path Analysis) พบว่า ความสามารถในการอ่าน และความคาดหวังต่อความสำเร็จในตนเอง

(Self-Efficacy) มีผลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และยังพบว่า ความคาดหวังต่อความสำเร็จในตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นกลวิธีการให้กำลังใจตนเองมีผลโดยตรงต่อความสามารถทางภาษา แรงจูงใจ และสมาธิหรือการเตรียมตัวสำหรับการเรียน (การมุ่งความสนใจ สู่การเรียน) นอกจากนี้ ได้พบว่า ความเครียด แรงจูงใจ และการควบคุมดูแลตนเอง (Self-Monitoring) หรือการใช้กลวิธีการเรียน มีผลทางตรงต่อสมาธิและการเตรียมตัวสำหรับการเรียน โดยภาพรวมแล้วรูปแบบการวิเคราะห์เชิงเส้นทางนี้ อธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ถึง ร้อยละ 46

สเคิทซ์ (Schertz, 1987) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกคาดหวังในความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสม่ำเสมอในการเรียน (Academic Persistence) ของนักศึกษาปีที่ 1 จำนวน 407 คน ในวิทยาลัยชุมชนแห่งหนึ่ง พบว่า ผู้เรียนที่ความรู้สึกคาดหวังในความสามารถของตนเองในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ มีผลการเรียนและความสม่ำเสมอในการเรียนที่สูง คำตอบของการวิจัยนี้สอดคล้องกับหลักการที่ว่าความรู้สึกคาดหวังในความสามารถของตนเองในงานที่จะกระทำข้อมก่อให้เกิดกำลังใจและความเชื่อมั่นในตนเอง นับว่าเป็นการให้กำลังใจตนเอง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกเห็นคุณค่าของตนเอง (Self-Esteem) สิ่งเหล่านี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตั้งใจมั่นที่จะศึกษาเล่าเรียน และคิดหาวิธีการที่จะเรียนรู้จนบังเกิดผลสำเร็จในการเรียนในที่สุด

อย่างไรก็ตาม ฮาน (Han, 1990: DAI-A 51/04) ได้ทำการวิจัยผลกระทบของความรู้สึกเห็นคุณค่าของตนเอง (Self-Esteem) ทักษะการเรียน วัฒนธรรมและลักษณะของครอบครัว ที่มีต่อผลการเรียนของนักเรียนอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่น จำนวน 59 คน โดยแบ่งผลวิจัยออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผลของการวิจัยพบว่า กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจในการเรียน ทักษะการเรียน และร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนมากกว่านักเรียนในกลุ่มต่ำ แต่ผลกระทบขององค์ประกอบด้านวัฒนธรรม ความรู้สึกเห็นคุณค่าของตนเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้กำลังใจตนเอง และลักษณะบรรยากาศในครอบครัวของนักเรียนกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน การวิจัยครั้งนี้ได้ให้แนวความคิดว่า การศึกษาจุดอ่อน และจุดเด่นของคุณลักษณะเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ อาจเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดียิ่งขึ้น

12. งานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการถาม

การถาม จัดเป็นองค์ประกอบย่อยของกลวิธีด้านสังคม งานวิจัยที่สามารถนำมาอ้างอิงได้ในเรื่องของการถาม ได้แก่ งานวิจัยของ ฮาฐ วาจาสัตย์ (2533) ซึ่งได้ทำการวิจัยเชิงสำรวจ และเปรียบเทียบ กลวิธีต่าง ๆ ในการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิตปีที่ 1 ปีการศึกษา 2530 จำนวน 710 คน ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า และแบบสอบถามปลายเปิด ถามเกี่ยวกับการใช้กลวิธีการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต ผลการวิจัยพบว่า นิสิตกลุ่มเก่งมากใช้กลวิธีการเรียนที่เรียกว่า การเข้าร่วมกิจกรรมโดยตรง ซึ่งได้แก่ การถามเพื่อให้อธิบายหรือให้พุดซ้ำ มากกว่านิสิตกลุ่มเก่งและนิสิตกลุ่มเก่งใช้กลวิธีนี้มากกว่านิสิตกลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อนตามลำดับ งานวิจัยชี้ให้เห็นว่ากลวิธีการถามมีความสัมพันธ์กับคุณภาพของการเรียนภาษาอังกฤษ

ธีรพงศ์ แก่นอินทร์ (2531) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรบางตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4 จำนวน 404 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสำรวจ และแบบวัดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีผลกระทบทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ได้แก่ กิจกรรมภาษาอังกฤษนอกชั้นเรียน แรงจูงใจเพื่อการบูรณาการและกิจนิสัยในการเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการทบทวน การถาม และการประเมินตนเอง

13. งานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการร่วมมือกับผู้อื่น

การร่วมมือกับผู้อื่น จัดเป็นองค์ประกอบย่อยของกลวิธีด้านสังคม นักวิชาการที่ทำการศึกษาวจัยในเรื่องนี้ ได้แก่

สตีลส์ (Steals, 1989: DAI-A51/05) ซึ่งได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการของกลวิธีการเรียนด้านการร่วมมือที่มีการดัดแปลง (Adapted Cooperative Learning Strategy) สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเรียนในโปรแกรมการอ่านภาษาอังกฤษหรือ โปรแกรมศิลป์ภาษาโดยใช้วิธีการของการร่วมมือแบบบูรณาการด้านการอ่านและการเขียนเข้าด้วยกันตามวิธีของสตีเวนส์ และคณะ (Stevens, et. al., 1986) ตัวอย่างประชากรการวิจัยประกอบด้วย นักเรียนระดับเกรด 9

และ 11 จำนวน 81 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายแห่งหนึ่งในรัฐเพนซิลเวเนีย ในการใช้วิธีการร่วมมือแบบบูรณาการดังกล่าวในการเรียนการสอน ได้มีการประเมินผลโดยการสอบก่อนและหลังการสอน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับเกรด 11 ที่ได้รับการฝึกวิธีการเรียนแบบการร่วมมือ มีคะแนนในการทำข้อสอบมาตรฐานด้านการอ่านสูงขึ้นหลังจากที่เรียนโดยมีการทำงานร่วมกัน แต่คะแนนในด้านการเขียนไม่ได้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยชิ้นนี้ก็พอจะเป็นเครื่องชี้วัดได้ว่า กลวิธีการร่วมมือกับผู้อื่นในการเรียนรู้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลการเรียนด้านทักษะการอ่านสูงขึ้นได้

คุก (Cook, 1989: DAI-A 51/01) ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของกลวิธีในการร่วมมือที่มีต่อนิสิตบัณฑิต และนักวิชาชีพทางการศึกษาในมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียสเตต (California State University) พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมในโครงการวิจัย ยอมรับว่าการเรียนรู้โดยการร่วมมือ (Cooperative Learning) ช่วยส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน และรู้สึกรู้สึกว่ามีความสัมพันธ์กับผลการเรียนด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนกลวิธีการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

จากแนวความคิดของนักการศึกษาหลายท่านที่เชื่อว่า กลวิธีการเรียนเป็นสิ่งที่สอนหรือฝึกให้กับผู้เรียน และการรู้กลวิธีการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพนั้นไม่ได้เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ มีนักเรียนนักศึกษาจำนวนมากที่ต้องการประสบความสำเร็จในการเรียน แต่ไม่ทราบว่าทำอะไร พวกเขาไม่รู้จะอ่านตำราเรียนอย่างไร จะศึกษาค้นคว้าในห้องสมุดอย่างไร หรือจะจัดแบ่งเวลาอย่างไรจึงจะเหมาะสมสำหรับการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนวิชาเฉพาะ เช่น วิชาภาษาต่างประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องใช้วิธีการเรียนที่ถูกต้องเหมาะสมกับแต่ละทักษะและเนื้อหาวิชา ด้วยเหตุนี้ครูผู้สอนจะต้องให้ความช่วยเหลือ โดยการแนะนำหรือฝึกให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำกลวิธีการเรียนไปใช้ได้ การที่จะพัฒนาวิธีการเรียนให้กับผู้เรียนประสบความสำเร็จได้นั้น ครูผู้สอนต้องมีความเชื่อมั่นก่อนว่ากลวิธีการเรียนหรือทักษะการเรียน เป็นสิ่งที่สอนให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนได้ และสามารถวัดได้ว่านักเรียนคนใดมีองค์ประกอบวิธีการเรียนในระดับใด มีงานวิจัยหลายชิ้นแสดงให้เห็นว่า การสอนวิธีการเรียนรู้หรือกลวิธีการเรียนเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ (Anderson and Armbruster, 1984; Bragstad and Studnppf, 1981; Granam and Bobinson, 1984; Kahn, 1984; Palmer and Pope, 1984; quoted in Devine, 1987: 3) โดยที่ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและปลูกฝังคุณลักษณะที่เป็นประโยชน์นี้แก่นักเรียน ภายใต้สภาพการณ์ของโรงเรียนโดยไม่ต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมแต่อย่างใด และไม่ต้องควบคุมอะไรมากนักเกี่ยวกับระดับสติปัญญา พื้นฐานความรู้ ครอบครัวยุทธศาสตร์ และอิทธิพลต่าง ๆ ภายในห้องเรียน (Devine, 1987: 3)

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน เป็นคำที่ใช้กันมากในเรื่องเกี่ยวกับการสอน เพราะเป็นคำที่มีความหมายกลาง ๆ เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไป และในการสอนแต่ละครั้งแต่ละเรื่องก็จะต้องมีกิจกรรมการเรียนรู้การสอนลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้การสอนจึงไม่ได้มีการกำหนดวิธีการหรือองค์ประกอบไว้ชัดเจน เพราะเป็นสิ่งที่จัดทำหรือกำหนดขึ้น เพื่อเป็นหนทาง หรือแบบอย่างให้ผู้อื่นปฏิบัติหรือดำเนินการตาม เปิดโอกาสให้ ผู้ดำเนินการมีทางเลือก และปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม กิจกรรมการเรียนรู้การสอนมีลักษณะที่ต่างจากรูปแบบการสอน ซึ่งรูปแบบการสอนมีการจัดองค์ประกอบไว้ชัดเจนและเป็นระบบโดยเฉพาะ รูปแบบการสอนจะมีทฤษฎีรองรับ มีการศึกษา ทดลอง ใช้มาาก จึงเป็นที่ยอมรับและนำไปปฏิบัติ

กันอยู่ทั่วไป เช่น รูปแบบการสอนของกานันเฮ้ รูปแบบการสอนแบบเอกัตภาพ รูปแบบการสอนแบบทักษะกระบวนการ และรูปแบบการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น รูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบมีจุดมุ่งหมายในการสอนต่างกัน หรืออาจจะคล้ายกันได้ แต่รูปแบบการสอนทุกรูปแบบ จะมีลักษณะหรือองค์ประกอบ ร่วมกัน คือ

1. หลักการ
2. จุดมุ่งหมาย
3. เนื้อหา
4. กิจกรรมการเรียนการสอน
5. การวัดและประเมินผล

อย่างไรก็ตามแม้ว่ากิจกรรมการเรียนการสอนจะมีลักษณะที่แตกต่างจากรูปแบบการสอน แต่ก็จัดเป็นวิธีการสอนอย่างหนึ่งที่มีเป้าหมาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น กิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องกระทำอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดให้มีองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนการสอนกลวิธีการเรียนตามแนวของรูปแบบการสอน คือ ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการฝึก การวัดและประเมินผล

แนวคิดในการสอนกลวิธีการเรียน

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสอนกลวิธีการเรียน ดังนี้
 ยอร์กกี (Yorkey, 1970: 79) ได้กล่าวถึงการสอนกลวิธีการเรียนในด้านของจุดประสงค์การเรียนการสอนกลวิธีการเรียนไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ถูกต้องเหมาะสมต่อการเรียนทั้งวิชาภาษาอังกฤษและวิชาอื่น ๆ

1.1 เจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษ ควรมุ่งส่งเสริมผู้เรียนในด้านต่อไปนี้

- 1) การมีเหตุผลในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ
- 2) การมีนิสัยการเรียนที่ดีในวิชาภาษาอังกฤษ

1.2 เจตคติต่อวิชาอื่น ๆ ควรมุ่งส่งเสริมผู้เรียนในด้านต่อไปนี้

- 1) ความสำคัญของแรงจูงใจ
- 2) การมีสมาธิ
- 3) การแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งรบกวน

2. เพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษาและฝึกฝนองค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้ต่อไปนี้

- 2.1 การใช้พจนานุกรม
- 2.2 การเรียนรู้คำศัพท์
- 2.3 การเขียนเค้าโครงเรื่อง
- 2.4 การจดบันทึก
- 2.5 การใช้ห้องสมุด
- 2.6 การเตรียมตัวสำหรับการสอบ

แฮมบลิน (Hamblin, 1981: 2-13) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการสอนหรือฝึกกลวิธีการเรียน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การนำเสนอกลวิธีการเรียนควรนำเสนอหลาย ๆ วิธี เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกใช้ตามความสนใจและเหมาะสม
2. การสอนหรือฝึกกลวิธีการเรียน ไม่ควรใช้การบังคับหรือกำหนดให้ผู้เรียนกระทำตามในลักษณะที่เป็นกลไก เพราะวิธีดังกล่าวอาจใช้ได้ผลในระยะแรก แต่เมื่อเวลาผ่านไปอาจประสบความล้มเหลวได้ เนื่องจากผู้เรียนเรียนโดยปราศจากความคิด ซึ่งทำให้เกิดความเฉื่อยชาขึ้นได้
3. การนำเสนอกลวิธีการเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนใช้ความรู้ความสามารถได้อย่างเต็มตามศักยภาพของตน
4. การสอนหรือฝึกกลวิธีการเรียน มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองได้ ดังนั้นผู้เรียนต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น ไม่เฉื่อยชา และการที่ครูผู้สอนจะเอาชนะความเฉื่อยชาของผู้เรียนได้ ครูจะต้องสอนให้ผู้เรียนตระหนักในความรับผิดชอบ ความสำเร็จ

และความล้มเหลวของตน นั่นคือ ต้องควบคุมชะตาชีวิตของตนเองซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังในความสำเร็จของตน

พอค (Pauk, 1984: xxi) แม้ว่าจะไม่ได้กล่าวถึงการสอน กลวิธีการเรียนโดยตรง แต่ก็ให้ข้อเสนอแนะหลักการเลือกใช้กลวิธีการเรียนหรือทักษะการเรียน ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวคิดในการสอนกลวิธีการเรียนได้ดังนี้

1. ต้องมีความเข้าใจ ความคิด เหตุผล หรือหลักการที่อยู่เบื้องหลังของความคิดที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของกลวิธีการเรียนนั้น
2. พิจารณาว่า ความคิดนั้น เหมาะสมกับวิธีการที่จะปฏิบัติหรือไม่
3. ควรทดลองความคิดที่เชื่อว่าดีนั้นเสียก่อน ก่อนที่จะรับไว้ปฏิบัติ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงว่ากลวิธีการเรียนที่จะนำมาใช้นั้น เหมาะสมกับความต้องการ และบุคลิกภาพของตนหรือไม่

วอเตอร์ส และวอเตอร์ส (Waters and Waters, 1992: 264-265) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับการสอนหรือฝึกกลวิธีการเรียน สรุปได้ดังนี้

1. การสอนหรือฝึกกลวิธีการเรียนไม่ควรมุ่งเน้นที่การฝึกทักษะด้านเทคนิคในการเรียน (Technical Skills of study) มากเกินไป กล่าวคือ เน้นการสอนวิธีการจดบันทึก การอ่าน การเขียนเรียงความ และการสอน เป็นต้น กลวิธีการเรียนหรือทักษะการเรียนเหล่านี้ จัดว่ายังไม่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง เพราะเป็นความสามารถหรือทักษะระดับผิวเผิน
2. การสอนหรือฝึกกลวิธีการเรียนควรมุ่งเน้นสมรรถภาพภายในของผู้เรียนด้านจิตพิสัย ซึ่งได้แก่ ความรู้สึกและอารมณ์รวมทั้งด้านความรู้ความคิดที่ซับซ้อน เช่น การตระหนักในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเต็มใจที่จะเรียน และการรู้จักตั้งคำถามที่ดีให้มากขึ้น

ออกซ์ฟอร์ด (Oxford, 1990: 203-211) ได้เสนอรูปแบบการฝึกกลวิธีการเรียน (Model for Strategy Training) ไว้ 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. พิจารณาความต้องการจำเป็น และเวลาที่ใช้ในการฝึกกลวิธีการเรียนของผู้เรียน (Determine the Learners' Needs and the Time Available) ในขั้นนี้ผู้สอนจะต้องพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

1.1 วัยของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนอยู่ในวัยเด็ก วัยรุ่น หรือวัยผู้ใหญ่
 1.2 ความสามารถในการใช้คำ หรือการพูด (Verbal Ability)
 1.3 เวลาที่ครู และนักเรียนใช้ในการฝึกกลยุทธ์การเรียน เช่น ระยะเวลาในการฝึกอยู่ในช่วงเวลาใด ใช้เวลาฝึกนานเท่าใด และถ้าเป็นไปได้ ครูอาจจะต้องเชื่อมโยงการฝึกกลยุทธ์การเรียนเข้ากับกิจกรรมทางภาษาที่กำลังดำเนินอยู่ ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้กลยุทธ์การเรียนในสถานการณ์จริง ซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าใจและได้ฝึกฝนกลยุทธ์การเรียนในขณะเดียวกัน

2. เลือกใช้กลยุทธ์เรียนอย่างดี (Select Strategies Well) ขั้นนี้ มีวิธีการดังนี้

2.1 เลือกกลยุทธ์เรียนที่ตรงหรือสัมพันธ์กับความต้องการจำเป็นและบุคลิกลักษณะของผู้เรียน และควรเลือกประเภทของกลยุทธ์เรียนมากกว่าหนึ่งกลยุทธ์มาใช้สอน โดยพิจารณาว่า กลยุทธ์ที่เลือกนั้นมีความสอดคล้องหรือส่งเสริมกลยุทธ์อื่นที่มีความสำคัญต่อตัวผู้เรียน

2.2 เลือกกลยุทธ์เรียนที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนโดยส่วนใหญ่ และสามารถถ่ายโอนไปใช้กับสถานการณ์และกิจกรรมทางภาษาที่หลากหลาย เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์จากกลยุทธ์เรียนอย่างกว้างขวาง

2.3 เลือกกลยุทธ์เรียนที่สอนได้ง่าย แต่มีค่าและเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับผู้เรียน

2.4 เลือกกลยุทธ์เรียนเพื่อนำมาสอนอย่างสมดุล โดยไม่เน้นกลยุทธ์ใดกลยุทธ์หนึ่งมากเกินไป และอาจให้มีการฝึกกลยุทธ์เรียนอย่างผสมผสานกัน

3. พิจารณาการบูรณาการของกลยุทธ์เรียน (Consider Integration of Strategy Training) ขั้นนี้ หมายถึง การบูรณาการการฝึกกลยุทธ์เรียนเข้ากับกิจกรรม วัตถุประสงค์ และสื่อการเรียนที่ใช้อยู่ในโปรแกรมการเรียนภาษาตามปกติ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการใช้กลยุทธ์เรียนอย่างมีความหมาย

4. พิจารณาเกี่ยวกับประเด็นแรงจูงใจ (Consider Motivational Issues) ขั้นนี้เป็นการพิจารณาว่า จะมีการสร้างแรงจูงใจอะไรในโปรแกรมการฝึกกลยุทธ์เรียน เช่น การให้เกรด หรือให้เครดิตเมื่อได้เรียนรู้กลยุทธ์ใหม่ หรือเป็นแรงจูงใจโดยตรงโดยการเห็นประโยชน์ของการฝึกกลยุทธ์เรียนเพื่อให้เป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ

5. เตรียมสื่อและกิจกรรมการเรียนการสอน (Prepare Materials and Activities) ขั้นนี้ เป็นการจัดเตรียมสื่อหรือเอกสารและอุปกรณ์การเรียนการสอน เพื่อใช้สำหรับการฝึกกลวิธีการเรียน สื่อที่ใช้สำหรับการเรียนภาษาตามปกติ สามารถนำมาใช้ในการฝึกกลวิธีการเรียนได้เป็นอย่างดี หรือครูอาจสร้างหรือจัดทำเอกสารอธิบายวิธีการใช้กลวิธีการเรียนแต่ละกลวิธีก็ได้ หรือครูอาจสร้างคู่มือนักเรียนสำหรับใช้ที่บ้านและในห้องเรียน และจะเป็นการดียิ่งขึ้น ถ้าเปิดโอกาสให้ผู้เรียน จัดทำคู่มือเกี่ยวกับกลวิธีการเรียนด้วยตัวเอง

6. ดำเนินการฝึกกลวิธีการเรียนในลักษณะของการแจ้งประเด็นสำคัญให้ทราบโดยชัดเจน (Conduct "Completely Informed" Training) ขั้นนี้ เป็นการดำเนินการฝึกกลวิธีการเรียน โดยการบอกให้ผู้เรียนทราบอย่างชัดเจนถึงความสำคัญและวิธีการใช้กลวิธีการเรียนในสถานการณ์ใหม่ และให้ผู้เรียนฝึกกลวิธีการเรียนพร้อมกับเรียนรู้กิจกรรมทางภาษาและชี้ให้เห็นว่า จะสามารถถ่ายโอนกลวิธีการเรียนจากกิจกรรมหนึ่ง ไปยังอีกกิจกรรมได้อย่างไร นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินความสำเร็จของการใช้กลวิธีใหม่ ๆ และสำรวจว่ากลวิธีการเรียนเหล่านี้ ได้ช่วยในการเรียนรู้ทางภาษาอย่างไร

7. ประเมินการฝึกกลวิธีการเรียน (Evaluate the Strategy Training) ขั้นนี้ เป็นการให้ผู้เรียนวิจารณ์หรือประเมินเกี่ยวกับการใช้กลวิธีการเรียนของตนเองว่า กลวิธีที่นำมาใช้ในการเรียนรู้แต่ละครั้งนั้นได้ผลเป็นอย่างไร ประสบผลสำเร็จหรือไม่ ซึ่งการประเมินตนเองเช่นนี้ นับว่าเป็นการฝึกกลวิธีของการควบคุมดูแลตนเอง (Self-Monitoring) และการประเมินผลตนเอง (Self-Evaluating) นอกจากการให้ผู้เรียนได้ประเมินกลวิธีการเรียนของตนเองแล้ว ครูผู้สอนก็ควรประเมินผลการฝึกกลวิธีการเรียนของนักเรียน โดยใช้วิธีการสังเกตในระหว่างการฝึก และหลังการฝึกกลวิธีการเรียนว่าผู้เรียนมีพัฒนาการหรือการปรับปรุงกลวิธีการเรียนอย่างไรบ้าง อาทิเช่น ผลงานดีขึ้น ทักษะทั่วไปดีขึ้น สามารถถ่ายโอนกลวิธีการเรียนไปใช้กับกิจกรรมอื่น ๆ ได้ดีขึ้น และผู้เรียนมีเจตคติที่ดีขึ้นต่อการเรียนในครั้งนั้น หรือต่อวิชานั้น ผลของการประเมินจะทำให้ทราบข้อดีและข้อบกพร่องของโปรแกรมการฝึกกลวิธีการเรียนได้พอสมควร

8. ทบทวนการฝึกกลวิธีการเรียน (Revise the Strategy Training) หลังจากได้มีการประเมินการฝึกกลวิธีการเรียนในขั้นที่ 7 แล้ว สิ่งที่ตามมาคือ การทบทวนขั้นตอนการฝึกกลวิธีการเรียนตั้งแต่เริ่มต้นเรื่อยมา เพื่อการปรับปรุงแก้ไขที่เหมาะสม ซึ่งบางขั้นตอนอาจไม่มีประเด็นที่จะต้องแก้ไขก็สามารถผ่านไปพิจารณาในขั้นต่อไปได้

จากการศึกษาแนวความคิดและข้อเสนอแนะของนักการศึกษาเกี่ยวกับการสอนกลวิธีการเรียน สามารถสรุปได้ว่า การสอนกลวิธีการเรียน จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายประการ เช่น ด้านตัวผู้เรียน ซึ่งต้องคำนึงถึงความต้องการ บุคลิกภาพ ความสามารถและความสนใจ ด้านเนื้อหาวิธีการเรียนซึ่งต้องเลือกเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และเหมาะสม ด้านจุดมุ่งหมายซึ่งต้องกำหนดให้ครอบคลุมพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของหลักสูตรเช่นทั้งด้านสติปัญญาและจิตพิสัย ด้านการดำเนินการสอนหรือการฝึกกลวิธีการเรียน ต้องคำนึงถึงความชัดเจนของลำดับขั้นตอนในการนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมการฝึกปฏิบัติที่เหมาะสมและน่าสนใจ ด้านการประเมินผลต้องคำนึงถึงการพัฒนาของผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจและเจตคติ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการสอนกลวิธีการเรียนตามแนวความคิดที่หลากหลายของนักการศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สอดคล้องกับรูปแบบการสอน คือ มีหลักการที่ต้องอาศัยทฤษฎี การเรียนรู้ และจิตวิทยาการเรียนรู้ มีจุดประสงค์ เนื้อหา การดำเนินการสอน และการวัดและประเมินผล

ประเภทของการฝึกกลวิธีการเรียน

ออกซ์ฟอร์ด (Oxford, 1990: 202-211) ได้จัดประเภทของการฝึกกลวิธีการเรียนไว้ดังนี้

1. การฝึกเพื่อการตระหนักรู้ (Awareness Training) เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักและคุ้นเคยเกี่ยวกับความคิดทั่วไปของกลวิธีการเรียนภาษา และให้ทราบว่า กลวิธีการเรียนแต่ละกลวิธีสามารถช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการฝึกกิจกรรมทักษะทางภาษาที่หลากหลายได้อย่างไร

2. การฝึกแบบกลวิธีเดียว (One Time Strategy Training) เป็นการให้ผู้เรียนฝึกกลวิธีการเรียนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออาจมากกว่ากลวิธีเดียว โดยฝึกพร้อมกับการเรียนเนื้อหาหรือทักษะทางภาษา ผู้เรียนจะได้รู้ว่า กลวิธีการเรียนนั้น ๆ จะใช้ได้เมื่อไร ใช้อย่างไร และจะรู้ว่าการใช้กลวิธีการเรียนนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ อย่างไร การฝึกลักษณะนี้มักใช้สำหรับฝึกเฉพาะเรื่อง หรือฝึกเป็นครั้งคราว

3. การฝึกกลยุทธ์ระยะยาว (Long-term Strategy Training) เป็นการฝึกที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้กลวิธีการเรียนในสภาพการณ์การเรียนภาษาอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการเรียนระยะยาว การฝึกลักษณะนี้จะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องของกลวิธีการเรียนกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของเนื้อหาวิชาที่เรียนด้วย

นอกจากการเสนอประเภทของการฝึกกลวิธีการเรียนแล้ว อัจฉรา วงศ์โสธร (2532) ยังได้กล่าวถึงการฝึกกลวิธีการเรียนให้กับนักเรียนว่าสามารถดำเนินการได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การสอนกลวิธีการเรียนแบบเป็นรายวิชา

การสอนในลักษณะนี้ เป็นการสอนรายวิชาที่เกี่ยวกับกลวิธีการเรียน โดยเฉพาะเนื้อหาวิชาประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยของกลวิธีการเรียน หรือทักษะการเรียน อาทิเช่น

- 1.1 กลวิธีการจำ
- 1.2 กลวิธีการทบทวน
- 1.3 กลวิธีการมุ่งความสนใจสู่การเรียน
- 1.4 กลวิธีการประเมินตนเอง และ
- 1.5 กลวิธีการจัดทำโครงสร้างเพื่อการเรียนรู้

การสอนแบบเป็นรายวิชา จัดเป็นการสอนโดยตรง (Direct Training) ครูจะเป็นผู้บอกให้นักเรียนทราบถึงความสำคัญ และจุดมุ่งหมายของการเรียน กลวิธีการเรียนต่าง ๆ ที่จะสอนในแต่ละครั้ง จากนั้นเป็นการอธิบายถึงวิธีการ และเวลาที่จะใช้ในการเรียนรู้กลวิธีนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนตระหนักในคุณค่าของกลวิธีการเรียน สามารถนำความรู้และวิธีการที่ได้รับไปใช้ควบคุมกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

การจัดการสอนกลวิธีการเรียนแบบเป็นรายวิชาดังกล่าวนี้ โรงเรียนมัธยมศึกษาสามารถทำได้ โดยใช้ชั่วโมงกิจกรรมหรือชุมนุมของทางวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งโรงเรียนจัดไว้ให้สัปดาห์ละ 1 คาบเรียน (50 นาที) ในการฝึกหรือสอนกลวิธีการเรียนแก่นักเรียน ควรจัดขึ้นในระยะเริ่มต้นของปีการศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นการปลูกฝังหรือเสริมสร้างวิธีการเรียนที่ดี และมีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียนตั้งแต่ช่วงแรก ๆ ของการเรียน

2. การสอนกลวิธีการเรียนแบบสอดแทรกในเนื้อหาวิชา

การสอนในลักษณะนี้ เป็นการสอนที่นำกลวิธีการเรียนมาสอดแทรกไว้ในเนื้อหาวิชาที่นักเรียนเรียนอยู่ตามปกติ โดยผู้สอนจะไม่แจ้งให้นักเรียนทราบว่า เหตุใดจึงใช้วิธีการเรียนการสอนในแนวทางนี้ ซึ่งเป็นการเรียนโดยไม่ให้ผู้เรียนรู้ตัวว่าได้ใช้และเรียนรู้เกี่ยวกับกลวิธีการเรียนอยู่

โดยปกติแล้วการสอดแทรกกลวิธีการเรียนบางกลวิธีเข้าในเนื้อหาวิชานั้น ครูผู้สอนอาจกระทำอยู่บ้างแล้ว แต่ไม่ชัดเจนนัก เพราะไม่มีการกำหนดเนื้อหาและวิธีการของกลวิธีการเรียนเป็นที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของครูผู้สอนว่าจะสอนโดยสอดแทรกกลวิธีการเรียนอะไร สอนอย่างไร และใช้เวลาเท่าใด ซึ่งถ้าหากครูผู้สอนได้กำหนดขอบข่ายแนวการสอนกลวิธีการเรียนในลักษณะสอดแทรกดังกล่าว ก็จะสามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้สูงขึ้นได้ในอีกระดับหนึ่ง

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกการสอนแบบเป็นรายวิชาในการทดลองใช้แนวการสอนกลวิธีการเรียน ทั้งนี้ได้พิจารณาเห็นว่า การสอนแบบเป็นรายวิชา ซึ่งเป็นการสอนกลวิธีการเรียนโดยตรง เป็นการเสนอเนื้อหาและวิธีใช้กลวิธีการเรียนที่ชัดเจน โดยมีการแจ้งจุดประสงค์ให้ผู้เรียนทราบ ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีโอกาสฝึกกลวิธีการเรียนอย่างเต็มที่ในระยะเวลา 2 สัปดาห์ ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจะได้ทราบผลการฝึกกลวิธีการเรียนได้จากการประเมินหลังการสอน ซึ่งผู้วิจัยจะนำผลของการประเมินมาปรับปรุงแนวการสอนกลวิธีการเรียนต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย